

JOB-MONITOR 2010

**STUDENTTEVREDENHEID
IN HET MBO**

JOB-MONITOR 2010 **STUDENTTEVREDENHEID** **IN HET MBO**

In de JOB-monitor draait het om de mening van mbo-studenten over hun onderwijs. Tijdens het invullen van de vragenlijst, wat gemiddeld zo'n 15 minuten duurt, beleven studenten hun '15 minutes of fame'. Dat was tevens het thema van de promotiecampagne voor de JOB-monitor 2010.

VOORWOORD

Beste lezer,

Wie kunnen het mbo nu beter beoordelen dan studenten? Zij ervaren dagelijks hoe het met de kwaliteit van het onderwijs gesteld is. Om een beeld te krijgen van de onderwijskwaliteit is het daarom enorm belangrijk om studenten daarover te bevragen. Dat hun mening er toe doet, maakten we duidelijk door 8 studenten begin januari op het ROC van Amsterdam feestelijk en als ware beroemdheden te onthalen. Als eersten beleefden zij hun '15 minutes of fame' tijdens het invullen van de enquête voor de JOB-monitor 2010. 151.202 mbo-studenten van de 66 mbo-instellingen volgden hen en vulden de vragenlijst volledig in, een recordaantal in de geschiedenis van de JOB-monitor. Daar zijn we trots op. Het zegt iets over het belang dat studenten en scholen hechten aan het onderzoek. De JOB-monitor is niet alleen een onderzoek waarmee scholen zich kunnen verantwoorden over de onderwijskwaliteit, maar wat bovenal de basis vormt voor de gezamenlijke verbetering van het onderwijs.

De zesde editie van het onderzoek, de JOB-monitor 2010, heeft weer interessante resultaten opgeleverd die in dit rapport worden beschreven. Omdat het onderzoek eens in de twee jaar wordt uitgevoerd, geeft het ook een betrouwbaar beeld op welke punten resultaat wordt geboekt en van zaken die verbetering behoeven, omdat studenten er (blijvend) ontevreden over zijn. JOB heeft op basis van de resultaten de agenda voor het mbo opgesteld waarmee schoolbestuurders, managers, beleidsmakers, docenten en studenten de komende twee jaar aan de slag kunnen.

Als we dat doen, verbeteren we het onderwijs. Doe dat dan alstublieft samen met studenten. Er wordt namelijk wel veel over, maar nog te weinig met studenten gepraat. Vraag hen naar het hoe en waarom achter de cijfers. Hoe u dat doet? Door naar studenten te luisteren, oprecht geïnteresseerd te zijn en ze serieus te nemen. Niet zo maar af en toe en eens in de twee jaar 15 minuten, maar structureel en regelmatig. Dan zijn studenten graag bereid om mee te praten en mee te denken. Laat studenten zien wat er met de onderzoeksresultaten gebeurt en voorkom dat ze in de la belanden of alleen voor verantwoording of door het management worden gebruikt. Daar zijn deze resultaten veel te waardevol voor!

Amsterdam, 9 november 2010

Namens JOB,

Luuk Visser, voorzitter

INHOUD

1	INLEIDING	9
1.1	Achtergrond	9
1.2	Onderzoeksopzet	9
1.3	Respons	9
1.4	Indeling vragen in clusters	13
1.5	Verder in dit rapport	13
2	JOB OVER DE RESULTATEN	17
3	ONDERWIJS	25
3.1	Lessen	25
3.1.1	Veranderingen ten opzichte van eerdere jaren	25
3.1.2	Verschillen tussen studenten	29
3.1.3	Verschillen naar opleidingsrichting	31
3.2	Onderwijstijd	32
3.2.1	Veranderingen ten opzichte van eerdere jaren	32
3.2.2	Verschillen tussen studenten	33
3.3	Niveau van de opleiding	35
3.3.1	Veranderingen ten opzichte van eerdere jaren	35
3.3.2	Verschillen tussen studenten	36
3.4	Samenvatting	36
4	TOETSING	39
4.1	Toetsing	39
4.1.1	Veranderingen ten opzichte van eerdere jaren	39
4.1.2	Verschillen tussen studenten	42
4.1.3	Verschillen naar opleidingsrichting	44
4.2	Samenvatting	45
5	BEGELEIDING	47
5.1	Studiebegeleiding	47
5.1.1	Veranderingen ten opzichte van eerdere jaren	47
5.1.2	Verschillen tussen studenten	49
5.1.3	Verschillen naar opleidingsrichting	51
5.2	Keuze-/loopbaanbegeleiding	52
5.2.1	Veranderingen ten opzichte van eerdere jaren	52
5.2.2	Verschillen tussen studenten	54
5.2.3	Verschillen naar opleidingsrichting	56
5.3	Samenvatting	57

6	COMPETENTIES	59
6.1	Competenties	59
6.1.1	Veranderingen ten opzichte van eerdere jaren	59
6.1.2	Verschillen tussen studenten	64
6.1.3	Verschillen naar opleidingsrichting	66
6.2	Samenvatting	67
7	STAGE/WERKPLEK	69
7.1	Stage (bol)	69
7.1.1	Veranderingen ten opzichte van eerdere jaren	69
7.1.2	Verschillen tussen studenten	74
7.1.3	Verschillen naar opleidingsrichting	76
7.2	Werkplek (bbl)	77
7.2.1	Veranderingen ten opzichte van eerdere jaren	77
7.2.2	Verschillen tussen studenten	81
7.2.3	Verschillen naar opleidingsrichting	83
7.3	Samenvatting	84
8	VEILIGHEID EN SFEER	87
8.1	Veiligheid en sfeer	87
8.1.1	Veranderingen ten opzichte van eerdere jaren	87
8.1.2	Verschillen tussen studenten	90
8.1.3	Verschillen tussen opleidingsrichtingen	91
8.2	Activiteiten buiten lestijd	91
8.2.1	Veranderingen ten opzichte van eerdere jaren	91
8.2.2	Verschillen tussen studenten	92
8.3	Contact met medestudenten	93
8.3.1	Veranderingen ten opzichte van eerdere jaren	93
8.3.2	Verschillen tussen studenten	94
8.4	Samenvatting	95
9	INFORMATIE EN ORGANISATIE	97
9.1	Informatie	97
9.1.1	Veranderingen ten opzichte van eerdere jaren	97
9.1.2	Verschillen tussen studenten	99
9.1.3	Verschillen naar opleidingsrichting	100
9.2	Organisatie	101
9.2.1	Veranderingen ten opzichte van eerdere jaren	101
9.2.2	Verschillen tussen studenten	103
9.2.3	Verschillen naar opleidingsrichting	104
9.3	Samenvatting	105
10	VOORZIENINGEN	107
10.1	Studeren met een beperking	107
10.1.1	Veranderingen ten opzichte van eerdere jaren	107

10.1.2	Verschillen tussen studenten	109
10.2	Onderwijsfaciliteiten	110
10.2.1	Verschillen tussen studenten	112
10.2.2	Verschillen naar opleidingsrichting	114
10.3	Kantine	115
10.3.1	Verschillen tussen studenten	115
10.4	Samenvatting	116
11	INSPRAAK	119
11.1	Mogelijkheid inspraak	119
11.1.1	Veranderingen ten opzichte van eerdere jaren	119
11.1.2	Verschillen tussen studenten	120
11.1.3	Verschillen naar opleidingsrichting	121
11.2	Belang dat de school hecht aan inspraak	121
11.2.1	Veranderingen ten opzichte van eerdere jaren	121
11.2.2	Verschillen tussen studenten	122
11.2.3	Verschillen naar opleidingsrichting	123
11.3	Zelf actief meedenken over beleid	124
11.3.1	Veranderingen ten opzichte van eerdere jaren	124
11.3.2	Verschillen tussen studenten	125
11.3.3	Verschillen naar opleidingsrichting	126
11.4	Samenvatting	127
12	ALGEMEEN OORDEEL	129
12.1	School en studie	129
12.1.1	Veranderingen ten opzichte van eerdere jaren	129
12.1.2	Verschillen tussen studenten	131
12.1.3	Verschillen naar opleidingsrichting	132
12.2	Rapportcijfers	133
12.2.1	Veranderingen ten opzichte van eerdere jaren	133
12.2.2	Verschillen tussen studenten	133
12.3	Samenvatting	134
13	WAT BEPAALT TEVREDENHEID?	137
13.1	Verschillen tussen instellingen	137
13.2	Verschillen tussen opleidingsrichtingen	140
13.3	Profiel van een tevreden student	142
13.4	Samenvatting	145
Bijlage A	Respons naar achtergrondkenmerken	147
Bijlage B	Indeling in clusters	151
Bijlage C	Vragenlijst	155
Bijlage D	Gebruikte afkortingen	163
Bijlage E	Lijst van tabellen en figuren	165

1 INLEIDING

1.1 ACHTERGROND

JOB, de JongerenOrganisatie Beroepsonderwijs, belangenbehartiger van een half miljoen mbo-studenten, voerde voor de zesde keer onderzoek uit naar de tevredenheid van studenten over hun onderwijs. Het beeld dat de JOB-monitor oplevert van de studenttevredenheid geeft handvatten aan zowel management als studenten om (samen) te werken aan onderwijsverbetering. Het onderzoek is uitgedacht en gecoördineerd door JOB en uitgevoerd door onderzoeksbureau ResearchNed.

1.2 ONDERZOEKSOPZET

Dit jaar heeft de dataverzameling voor de JOB-monitor voor de tweede keer geheel online plaatsgevonden. Studenten hadden van medio januari tot en met eind juni de mogelijkheid de vragenlijst op een speciaal daarvoor ingerichte website in te vullen. In overleg met DUO-Groningen en het ministerie van OCW is besloten om inloggen voor de JOB-monitor 2010 alleen mogelijk te maken via het PGN of het onderwijsnummer¹. Inloggen gebeurde via de servers van DUO-Groningen die de student na authenticatie doorverwezen naar de website waar de vragenlijst stond. Voordeel van deze methode was dat studenten hooguit één keer de vragenlijst konden invullen, tussentijds konden stoppen en dat het bovendien mogelijk was een groot deel van de relevante achtergrondkenmerken te koppelen vanuit bestaande studentadministraties. De oproep tot het invullen van de vragenlijst lag in eerste instantie bij de mbo-instellingen zelf. Er was promotiemateriaal (posters en flyers) beschikbaar dat scholen konden gebruiken om het onderzoek onder de aandacht van studenten te brengen. Tijdens het veldwerk is op verzoek van een aantal instellingen door ResearchNed één rappel verstuurd aan de door de instelling aangeleverde e-mailadressen.

9

1.3 RESPONS

Elke mbo-student kon deelnemen aan de JOB-monitor door in te loggen met zijn persoonsgebonden nummer. Privacy werd hierbij gewaarborgd doordat het inloggen plaatsvond via een inlogfaciliteit van DUO-Groningen waarbij na authenticatie (PGN en geboortedatum) de student werd doorverwezen naar de interviewservers van ResearchNed met een versleuteld nummer. In dit proces is de privacy van de studenten maximaal gewaarborgd. Noch ResearchNed,

1. Iedereen die in het mbo geregistreerd staat, beschikt over een zogenaamd onderwijsnummer. Het onderwijsnummer is gelijk aan het PGN. Wanneer studenten niet over een PGN beschikken, krijgen ze vanuit DUO-Groningen een nieuw nummer toegekend: het onderwijsnummer. Bij het inloggen op de portal van DUO-Groningen is het daarom voor iedereen die op 1 januari 2010 ingeschreven stond mogelijk de vragenlijst in te vullen.

noch JOB hebben de beschikking over de persoons- of onderwijsnummers van de studenten; DUO beschikt niet over de enquêteresultaten.

In de voorbereidende fase van het onderzoek konden instellingen er zelf voor kiezen deel te nemen aan het onderzoek. Vijf van de 66 instellingen gaven aan niet te willen deelnemen. Met de overige 61 instellingen is een deelnamecontract afgesloten waarin aan de instelling een inspanningsverplichting werd gesteld om de respons te stimuleren en deelname aan de enquête te organiseren.

Tabel 1: Overzicht respons JOB-monitor 2010

	Aantal	%
<i>Mbo-studenten</i>		
Populatie	535.605	
Brutorespons	155.400	29,0
Nettorespons	146.533	27,4

Bron: JOB-monitor 2010

De brutorespons van de JOB-monitor is 155.400. Op deze groep is een aantal checks gedaan om te garanderen dat de nettorespons zich beperkt tot de studenten die de vragenlijst serieus hebben ingevuld. Uiteindelijk blijft er een groep van 146.533 studenten over op basis waarvan de resultaten in dit onderzoek getoond worden (tabel 1). Er zijn vier checks uitgevoerd.

1. Niet-complete vragenlijsten worden meegenomen, mits minimaal 40 procent van de vragen is beantwoord.
2. Een vragenlijst mag niet te snel ingevuld zijn. Gemiddeld doen studenten acht minuten over het invullen van de lijst. Als een student de lijst in minder dan vijf minuten heeft ingevuld, wordt de vragenlijst buiten beschouwing gelaten.
3. Er wordt ook gekeken naar het antwoordpatroon: van studenten die meer dan tweederde van de lijst hetzelfde antwoord geven (telkens 1, 2, 3, 4 of 5), worden de vragenlijsten niet meegenomen.
4. Tot slot heeft één instelling aangegeven dat een aantal studenten een bedrijfsopleiding volgt en daardoor geen mening kan hebben over de punten waarop een instelling in de JOB-monitor beoordeeld wordt: ze hebben geen les binnen de instelling. Deze studenten zijn door de betreffende instelling in het labelbestand aangemerkt en op grond daarvan buiten beschouwing gelaten.

In tabel 2 is de respons per instelling weergegeven. Daarin is te zien dat ook van de vijf instellingen die niet deelnemen (AOC Oost, Horizon College, Regio College, ROC Leiden en Zadkine, in het overzicht samengevoegd tot 'overige instellingen') toch studenten de vragenlijst hebben ingevuld. Voor het landelijk gemiddelde worden de antwoorden van deze studenten meegenomen. De resultaten worden echter nadrukkelijk nergens teruggekoppeld op instellingsniveau.

In tabel 2 is ook te zien dat er instellingen zijn die ondanks de aangegane inspanningsverplichting, weinig respons behaalden. Er zijn drie instellingen (Berechja College, CITAVERDE College en de Leidse Instrumentmakersschool) waar het maximaal aantal respondenten van de best vertegenwoordigde opleidingsrichting onder de twintig ligt. Ook voor deze instellingen worden geen resultaten getoond op instellingsniveau, maar tellen de antwoorden wel mee in het landelijk gemiddelde.

Tabel 2: Nettorespons, naar instelling

	Populatie	Respons	%
SintLucas	1.330	1.142	85,9
De Groene Welle	1.380	725	52,5
Hoornbeeck College	4.604	2.368	51,4
Grafisch Lyceum Utrecht	1.971	1.009	51,2
Landstede	10.122	5.039	49,8
Koning Willem I College	11.392	5.367	47,1
Graafschap College	8.142	3.821	46,9
SOMA College	860	397	46,2
De Rooi Pannen	5.954	2.690	45,2
ROC Zeeland	8.383	3.704	44,2
ID College	11.046	4.831	43,7
ROC Kop van Noord-Holland	2.730	1.185	43,4
Leeuwenborgh Opleidingen	9.055	3.849	42,5
ROC Menso Alting	565	239	42,3
CIBAP vakcollege	1.380	568	41,2
ROC Friese Poort	13.281	5.411	40,7
Wellantcollege	4.442	1.760	39,6
ROC A12	7.063	2.752	39,0
ROC Nijmegen	11.766	4.461	37,9
De Eindhovense School	1.379	492	35,7
ROC Rijn IJssel	14.283	5.083	35,6
ROC RIVOR	2.235	770	34,5
Clusius College	1.508	508	33,7
Gilde Opleidingen	11.201	3.780	33,7
ROC Flevoland	6.375	2.143	33,6
Deltion College	13.887	4.540	32,7
ROC Mondriaan	18.613	6.070	32,6
Nimeto Utrecht	1.264	411	32,5
Friesland College	9.634	3.017	31,3
Arcus College	8.504	2.644	31,1
Grafisch Lyceum Rotterdam	3.787	1.166	30,8
Lentiz Onderwijsgroep	1.215	370	30,5
Drenthe College	8.271	2.489	30,1

ROC de Leijgraaf	6.926	2.087	30,1
ROC Midden-Nederland	21.002	6.208	29,6
ROC West-Brabant	20.574	6.045	29,4
ROC van Twente	21.351	6.189	29,0
Amarantis Onderwijsgroep	19.419	5.562	28,6
ROC van Amsterdam	28.928	7.962	27,5
Alfa College	11.544	3.126	27,1
ROC Eindhoven	18.454	4.957	26,9
ROC Tilburg	11.517	3.060	26,6
Edudelta Onderwijsgroep	979	255	26,0
Scheepvaart- en Transport College	3.936	985	25,0
Mediacollege Amsterdam	2.353	573	24,4
ROC Aventus	11.992	2.770	23,1
ROC Ter AA	4.334	988	22,8
AOC Friesland	1.611	363	22,5
Hout- en Meubileringscollege	2.658	570	21,4
Groenhorst College	2.961	591	20,0
Nova College	13.502	2.426	18,0
Noorderpoort	15.023	2.680	17,8
Onderwijsgroep Noord	2.061	367	17,8
Da Vinci College	9.530	1.621	17,0
Helicon Opleidingen	7.146	1.025	14,3
ROC Westerschelde	2.783	244	8,8
<i>Leidse Instrumentmakersschool</i>	202	17	8,4
<i>Berechja College</i>	187	11	5,9
SVO Opleidingen	3.229	185	5,7
Albeda College	22.467	714	3,2
CITAVERDE College	2.123	31	1,5
Overige instellingen	49.191	120	0,2
Totaal landelijk	535.605	146.533	27,4
Totaal deelnemende instellingen	483.902	146.354	30,2

Bron: JOB-monitor 2010

Ook na weglaten van de acht instellingen blijven er grote verschillen in responspercentages bestaan. Voor verschillen tussen en binnen instellingen is een weegfactor bepaald. Hiervoor is allereerst de verdeling van de respons vergeleken met de populatie op basis van een aantal kenmerken dat samenhangt met de tevredenheid (opleidingsrichting, instelling, geslacht, etniciteit, niveau en leerweg). Om ervoor te zorgen dat de resultaten zijn gebaseerd op een proportioneel correct verdeelde steekproef, zijn vervolgens weegfactoren berekend. Ondervetegenwoordigde groepen tellen op deze manier zwaarder mee in het landelijke totaal gemiddelde, oververtegenwoordigde groepen hebben juist een kleiner gewicht gekregen.

1.4 INDELING VRAGEN IN CLUSTERS

De vragen in de JOB-monitor kunnen worden ingedeeld in inhoudelijke thema's. Die indeling is in deze meting in samenspraak met een deskundigenpanel van gerenommeerde methodologen vastgesteld. Voor het maken van de indeling zijn twee stappen genomen. Op basis van factoranalyse is allereerst nagegaan in hoeverre de onderliggende items opgevat mogen worden als een schaal. Met behulp van betrouwbaarheidsanalyse is vervolgens de Cronbach's alpha berekend voor de schalen, waarmee uitspraak wordt gedaan over de mate waarin de onderliggende items hetzelfde meten. Omdat we dit jaar de grenzen strenger hebben gesteld dan in voorgaande metingen, is de indeling in clusters hierdoor iets veranderd. Achterin het rapport is de indeling in clusters en de bijbehorende alpha voor de betrouwbaarheid als bijlage opgenomen. Vragen die statistisch niet in een cluster pasten, worden in de rapportage telkens apart beschreven. De nieuwe clusterindeling is met terugwerkende kracht ook toegepast op de data uit de eerdere metingen. Op deze manier kunnen de clusters over de tijd vergeleken worden. Het kan echter wel voorkomen dat de gepresenteerde clusterscores in rapportages van eerdere metingen van de JOB-monitor afwijken van die in deze.

1.5 VERDER IN DIT RAPPORT

In het vervolg van dit rapport wordt begonnen met de visie van JOB op de uitkomsten van deze zesde meting van de JOB-monitor (hoofdstuk 2). Aansluitend wordt ingegaan op de diverse tevredenheidsaspecten, samengevoegd in tien thematisch geclusterde hoofdstukken. In deze beschrijvende hoofdstukken wordt telkens gekeken naar veranderingen ten opzichte van eerdere JOB-monitoren, naar verschillen tussen groepen studenten en naar verschillen tussen opleidingsrichtingen. In hoofdstuk 3 wordt allereerst de tevredenheid over een aantal aspecten van onderwijs beschreven. Er wordt ingegaan op de waardering voor de wijze waarop lessen worden gegeven en het onderwijsprogramma in elkaar zit, op de tevredenheid over de onderwijstijd en de waardering voor het niveau van de opleiding. Hoofdstuk 4 gaat in op de diverse aspecten van toetsing: hoe goed verloopt de organisatie rondom het afnemen van toetsen en het terugkoppelen van toetsresultaten. Hoofdstuk 5 beschrijft de oordelen over begeleiding: begeleiding bij de studie en begeleiding bij het maken van keuzes tijdens de studie en voor de toekomst. In het hoofdstuk daarna (hoofdstuk 6) wordt inzicht gegeven in de waardering van mbo-studenten voor hetgeen ze leren op school. Hier voor is een reeks kerncompetenties ter beoordeling aan studenten voorgelegd. In hoofdstuk 7 wordt vervolgens ingegaan op de waardering voor het praktijkdeel van de opleiding. Hoe oordelen bol-studenten over hun stage en zijn bbl-studenten tevreden over de gang van zaken rondom hun werkplek en de interactie met school? In hoofdstuk 8 wordt aandacht besteed aan de oordelen over veiligheid en sfeer. Ook wordt in dit hoofdstuk gekeken in hoeverre studenten vinden dat er leuke activiteiten buiten lestijd worden georganiseerd en hoe de contacten met medestudenten gewaardeerd worden. Hoofdstuk 9 behandelt de tevredenheid over informatie en organisatie: geven instellingen vooraf bijvoorbeeld de juiste informatie aan studenten en hoe wordt omgegaan met klachten? In hoofdstuk 10 worden allerlei vormen van voorzieningen besproken: biedt een school bijvoorbeeld passend onderwijs aan studenten met een beperking?

En: zijn de onderwijsfaciliteiten op orde? En: hoe oordelen studenten over de kantine? Hoofdstuk 11 beschrijft een belangrijk thema voor JOB: inspraak. Hebben studenten de mogelijkheid om inspraak te hebben op school? Waardeert de school het als studenten hun mening laten horen? Maar ook: in hoeverre willen studenten meedenken over het beleid op hun school? In hoofdstuk 12 wordt de algemene tevredenheid beschreven. Alles overziend, zouden studenten dan opnieuw voor deze opleiding en instelling kiezen? En met welke rapportcijfers geven zij uitdrukking aan hun tevredenheid? In het laatste hoofdstuk van dit rapport (hoofdstuk 13) duiken we dieper in de cijfers om te achterhalen wat het meest bepalend is voor tevredenheid. Er wordt gekeken naar verschillen tussen instellingen, opleidingsrichtingen en studenten. In een vergelijking van twee uitersten (heel ontevreden en heel tevreden studenten) wordt bepaald welke aspecten het sterkst de tevredenheid van studenten beïnvloeden.

Naast deze papieren rapportage is het ook mogelijk om alle resultaten in te zien via een online applicatie die het mogelijk maakt zelf tabellen samen te stellen. Deze applicatie is te vinden op: www.job-monitor2010.nl.

2 JOB OVER DE RESULTATEN

De JOB-monitor is het grootste landelijke onderzoek naar de tevredenheid van mbo-studenten over hun onderwijs. In 2010 voerde JOB het onderzoek al voor de zesde keer uit. 61 van de 66 mbo-instellingen deden mee en de enquête voor de JOB-monitor 2010 werd door maar liefst 151.210 mbo-studenten volledig ingevuld, een recordaantal in de geschiedenis van de JOB-monitor.

In de JOB-monitor staat de tevredenheid van mbo-studenten over hun onderwijs centraal. Iedere student zou daarover zijn/haar mening moeten kunnen geven. We vinden het daarom belangrijk dat ook studenten die niet door hun school worden gevraagd de enquête in te vullen of de studenten die op stage zijn de mogelijkheid hebben om de vragenlijst voor de JOB-monitor in te vullen. Door middel van een promotiecampagne brachten we het onderzoek bij studenten onder de aandacht. In die promotiecampagne is de nadruk gelegd op het contactmoment met JOB, want we willen dat mbo-studenten hun belangenbehartiger leren kennen en te weten komen dat JOB nog veel meer doet dan het uitvoeren van een tevredenheidsonderzoek.

JOB-MONITOR HEEFT EFFECT

17

JOB is blij om te zien dat studenten over het algemeen positief zijn over hun onderwijs en dat de tevredenheid ten opzichte van twee jaar geleden opnieuw gestegen is. Thema's waar in het vorige onderzoek vanwege de slechte beoordeling van studenten aandacht voor werd gevraagd, worden bij de JOB-monitor 2010 positiever beoordeeld. Het bevestigt, net als het recordaantal respondenten, dat de JOB-monitor van belang is en effect heeft. Er is gewerkt aan de verbeterpunten. Op de volgende thema's zie je die positieve ontwikkeling terug.

STUDIEBEGELEIDING

Uit de JOB-monitor 2010 blijkt iets meer dan de helft van de mbo-studenten tevreden te zijn over de studiebegeleiding. Bij het vorige onderzoek was dat nog 49 procent en beoordeelde bijna een op de vier studenten de studiebegeleiding negatief. Het oordeel van mbo-studenten over de studiebegeleiding is ten opzichte van twee jaar geleden dus veel positiever. Dat komt vooral omdat de verschillende aspecten van studiebegeleiding, zoals begeleiding bij de studie, hulp bij leerproblemen, het beeld van de eigen studievoortgang en met name de mogelijkheid om in eigen tempo te studeren, positiever worden beoordeeld. Dat betekent overigens niet dat er nu sprake is van maatwerk in het mbo. Over de mogelijkheid om zelf vakken of onderwijsactiviteiten te kiezen zijn studenten namelijk in jaren niet zo negatief geweest. Bijna de helft van de mbo-studenten geeft aan dat die mogelijkheid er niet is.

TOETSING

Over toetsing is eigenlijk in ieder afgelopen onderzoek zo'n 60 procent van de mbo-studenten tevreden. Bij het vorige onderzoek lag het percentage negatieve oordelen daarover wat hoger. Bijna een op de vijf studenten oordeelde toen negatief. Nu is de tevredenheid over toetsing weer op het niveau van drie jaar geleden. Dat heeft er vooral mee te maken dat studenten vinden dat toetsen goed aansluiten bij de leerstof. Het percentage studenten dat hierover positief oordeelt is gestegen van 61 procent in 2008 naar 69 procent in 2010. Hoewel het (tijdig) beoordelen van toetsen nog wel een aandachtspunt is, oordeelt 63 procent van de studenten positief over toetsing. Het gaat daarbij zowel om de officiële examinering als de toetsing door de school.

BESCHIKBAARHEID VAN COMPUTERS

Twee jaar geleden vond nog 40 procent van de studenten dat er onvoldoende computers voor hen waren op school. Kennelijk is er daarna door scholen hard gewerkt om wat te doen aan dat tekort. Uit de JOB-monitor 2010 blijkt namelijk dat nu nog maar 16 procent ontevreden is over de beschikbaarheid van computers. Maar liefst 66 procent van de studenten geeft aan gebruik te kunnen maken van een computer als dat nodig is.

AANDACHT VOOR COMPETENTIES

In opleidingen worden de competenties voldoende aan studenten bijgebracht. Dat was bij het vorige onderzoek in 2008 al het geval, maar in 2010 zien we dat het percentage positieve oordelen daarover verder is gestegen naar 63 procent. Studenten geven aan vooral te leren samenwerken, zelfstandig te werken en communiceren. Het maakt daarbij geen verschil of studenten een competentiegerichte of traditionele opleiding volgen. Studenten krijgen competenties in dezelfde mate aangeleerd. Gelukkig is ook het oordeel over de totale leeropbrengst iets gestegen ten opzichte van twee jaar geleden. Toen vond namelijk bijna een kwart van de mbo-studenten dat ze te weinig leerden op school. Nu is iets meer dan de helft van de studenten daar tevreden over, maar helaas nog steeds bijna een op de vijf studenten ontevreden. Dat vraagt om aandacht, temeer omdat het oordeel van studenten hierover de belangrijkste voorspeller van tevredenheid is.

STAGE

Bij het vorige onderzoek vroeg JOB aandacht voor de voorbereiding op en de begeleiding bij de stage door de school. Bijna een derde van de studenten oordeelde daarover toen negatief. In de afgelopen twee jaar is dat wel verbeterd. Over de voorbereiding op en de begeleiding bij de stage door de school is nu respectievelijk 50 en 44 procent van de studenten tevreden. Toch blijft het volgens bijna een kwart van de studenten een aandachtspunt. Ook de aansluiting van de theorie op de praktijk is volgens zowel bol-studenten als bbl'ers wel iets verbeterd, maar ook aan dat aspect van de stage moet nog worden gewerkt. Respectievelijk 20 en 21 procent van hen is daarover ontevreden. Bbl-studenten waren vooral erg ontevreden over het contact tussen

de school en het leerbedrijf. Maar 26 procent van hen was daarover tevreden. In twee jaar tijd is dat percentage bijna verdubbeld. Helaas is tegelijkertijd ook het percentage negatieve oordelen wat gestegen. 26 procent van de bbl-studenten blijft ontevreden.

VEILIGHEID

Studenten worden ook steeds tevredener over de veiligheid en sfeer op school. Dat heeft niet zozeer te maken met de hygiëne in en om het schoolgebouw en de sfeer binnen de school, waarover studenten ten opzichte van twee jaar geleden overigens wel iets positiever zijn, maar vooral met hun oordeel over hun veiligheidsgevoel in en om de school. Het percentage positieve oordelen daarover is in twee jaar met bijna tien procent gestegen. Bijna acht op de tien mbo-studenten voelen zich veilig in en rond het schoolgebouw. Een verklaring voor die stijgende tevredenheid zou kunnen zijn dat scholen volgens studenten veel meer doen om studenten zich er veilig te laten voelen. Het percentage studenten dat dit vindt is namelijk gestegen van 58 procent in 2008 tot 66 procent in 2010. Die maatregelen hebben kennelijk effect.

Natuurlijk is JOB blij met deze stijging in de tevredenheid van mbo-studenten (over voornoemde punten). Deze aspecten van het onderwijs zijn volgens studenten verbeterd. Het is echter nog geen reden om nu tevreden achterover te leunen, want uit de resultaten van de JOB-monitor 2010 blijkt ook dat er nog genoeg werk aan de winkel is. Dat geldt niet alleen voor een aantal deelaspecten van bovengenoemde thema's, maar helaas vooral voor essentiële punten die sterk van invloed zijn op de tevredenheid van studenten. Op de volgende zes punten schiet het onderwijs nog (steeds) tekort. Deze punten vormen de agenda voor het mbo voor de komende twee jaar.

19

AGENDA VOOR HET MBO

1. Informatie

In de JOB-monitor 2010 vroegen we studenten voor het eerst of ze voor de start van de opleiding bekend waren met de opbouw van de opleiding. Slechts één op de drie studenten is hier voor de start van de opleiding van op de hoogte, terwijl bijna evenzoveel studenten daarvan niets weet. Wel geeft iets meer dan de helft van de studenten aan dat de informatie die ze kregen voordat ze aan de opleiding begonnen klopt, maar kennelijk ontbreekt het daarbij aan voorlichting over de opbouw van de opleiding.

2. Ruimtes om rustig te studeren

Uit de JOB-monitor 2010 blijkt dat ruim één op de drie studenten nergens op school rustig kan studeren. Er zijn volgens studenten te weinig Open Leercentra (OLC's), ze zijn te klein of het is er te vol, druk en luidruchtig. Slechts 41 procent van de studenten geeft aan op school wel rustig te kunnen studeren. Dat zijn vooral de jongste studenten van vakscholen. De tevredenheid op dit punt is in de afgelopen twee jaar nauwelijks gestegen.

3. Roosterwijzigingen tijdig doorgeven

Met het doorgeven van roosterwijzigingen gaat nog steeds veel mis. Studenten zijn op dit punt nog net zo ontevreden als twee jaar geleden. Het percentage positieve oordelen hierover (32 procent) is in twee jaar niet toegenomen en nog steeds vindt bijna de helft van de studenten dat roosterwijzigingen niet op tijd worden doorgegeven.

4. Nevenactiviteiten

Uit de JOB-monitor 2010 blijkt dat er volgens drie op de vijf studenten nauwelijks activiteiten worden georganiseerd buiten lestijd of ze worden wel georganiseerd, maar zijn niet leuk. Dit oordeel zou kunnen verklaren waarom studenten de sfeer binnen de school minder positief beoordelen dan de veiligheid. Het oordeel over de sfeer is het op één na belangrijkste aspect dat studenttevredenheid bepaalt en ook de organisatie van leuke buitenschoolse activiteiten bepaalt die tevredenheid voor een groot deel.

5. Aantal lesuren

Slechts iets meer dan de helft van de mbo-studenten is tevreden over het aantal uur dat ze op school moeten zijn. 16 procent is daarover ontevreden. Dat zou kunnen komen omdat bijna een kwart van de bol-studenten minder dan 16 uur per week op school doorbrengt, terwijl studenten het meest tevreden blijken te zijn als dat tussen de 16 en 24 uur is. De tevredenheid daalt als het aantal uur per week stijgt boven de 24 uur. Studenten van niveau 3 en 4 waarvan gemiddeld 38 procent 24 tot 32 uur per week op school moet zijn, blijken namelijk het minst tevreden over het aantal uur dat ze op school aanwezig moeten zijn.

6. Klachtenbehandeling

Vanwege de problemen met de klachtenbehandeling in het mbo heeft JOB in de JOB-monitor 2010 voor het eerst aan studenten gevraagd of ze tevreden zijn met de manier waarop door school met klachten wordt omgegaan. Helaas wordt het beeld van de slechte klachtenbehandeling op alle schooltypen in het mbo door de onderzoeksresultaten bevestigd. Een derde van de studenten geeft aan ontevreden te zijn over de wijze waarop door school met klachten wordt omgegaan. Het gaat dan met name om studenten van niveau 4 en in leerjaar 3. Maar een derde van de studenten, vooral de oudere, startende studenten op niveau 1, blijkt tevreden.

MAATREGELEN VOLGENS JOB

Voor JOB is het op basis van de (onderzoeks)resultaten duidelijk wat ons te doen staat. JOB vraagt u, namens alle mbo-studenten van Nederland, de volgende acht maatregelen te nemen om de agenda voor het mbo te realiseren en de aandachtspunten te verbeteren.

1. Geef volledige voorlichting

De helft van de studenten geeft aan duidelijkheid te hebben over de mogelijkheden om na de opleiding door te stromen, zo blijkt uit de JOB-monitor 2010. Dat is een goede ontwikkeling en belangrijke informatie voor studenten, maar voorkom als opleiding wel dat hierop de nadruk

komt te liggen. Studenten informeren over de inhoud en opbouw van de betreffende opleiding is namelijk minstens zo belangrijk. Vertel dan ook eerlijk over de (on)mogelijkheden om tijdens de studie zelf vakken en onderwijsactiviteiten te kiezen. Die mogelijkheid blijkt in de afgelopen twee jaar namelijk flink te zijn afgenomen. Informeer aankomend studenten dus over de opbouw van de opleiding en (creëer) de mogelijkheid om zelf vakken en onderwijsactiviteiten te kiezen en zich gedurende de opleiding te ontwikkelen in plaats van zich voornamelijk te richten op de mogelijkheden daarna. Het belang hiervan wordt onderstreept door de grote samenhang tussen de oordelen van studenten over de bekendheid met de opbouw van de opleiding en de hernieuwde keuze voor opleiding en school. Van de studenten die negatief oordelen over de informatie over de opbouw van de opleiding zou 36 procent niet opnieuw voor dezelfde opleiding en 43 procent niet opnieuw voor dezelfde school kiezen. Binnen de groep die positief oordeelt, bedragen die percentages respectievelijk 14 en 18 procent.

2. Zorg voor ruimtes waar studenten rustig kunnen studeren

Dat één op de drie studenten aangeeft op school nergens rustig te kunnen studeren, vindt JOB een kwalijke zaak, zeker omdat in het mbo een sterke nadruk ligt op zelfstandig werken. Dan moet je er als school ook voor zorgen dat er rustige ruimtes zijn waar studenten kunnen studeren. Overigens blijkt het gebrek aan rustige studieruimtes opmerkelijk genoeg geen consequenties te hebben voor de mate waarin studenten leren zelfstandig te werken.

3. Geef roosterwijzigingen tijdig door

Onaangekondigde wijzigingen in het rooster zijn knap vervelend. Vooral bol-studenten op niveau 4 in het derde leerjaar hebben ermee te maken. De tevredenheid hierover is medebepalend voor het totaaloordeel van studenten over hun onderwijs. Het is alleen daarom al echt zaak dat scholen hier nu iets aan doen.

21

4. Organiseer leuke activiteiten buiten lestijd

“Nevenactiviteiten, wat zijn dat?”, zullen veel studenten vragen. Uit de JOB-monitor blijkt namelijk dat die nauwelijks plaatsvinden. Geef studenten daarom de mogelijkheid om zelf buitenschoolse activiteiten te organiseren. Denk bijvoorbeeld aan culturele- of sportactiviteiten. Het is misschien niet geheel toevallig dat studenten van de opleidingsrichting *sport* het meest positief zijn over de buiten lestijd georganiseerde activiteiten. Scholen, en vooral roc's, moeten zich daarbij vooral richten op de wensen van studenten van 22 tot 26 jaar op niveau 2, 3 en 4. Uit het onderzoek blijkt namelijk dat zij het meest ontevreden te zijn.

5. Voldoende les

Studenten zijn het meest tevreden als ze per week 16 tot 24 uur les krijgen. Op niveau 4 zijn studenten het meest ontevreden. 40 procent van hen krijgt wekelijks een dag meer les. Ze vinden dat waarschijnlijk te veel. Houd daar rekening mee. Tegelijkertijd blijkt dat bijna een kwart van de bol-studenten minder dan 16 uur op school hoeft te zijn. Zij hebben juist behoefte aan meer les. Uitgaande van 40 onderwijsweken per jaar en gemiddeld zo'n 25 procent stage komt het totaal aantal onderwijsuren waaraan behoefte is uit boven de huidige 850-urennorm. JOB zal er daarom voor pleiten dat in ieder geval het aantal geprogrammeerde uren (ruim) boven de urennorm ligt.

6. Zorg dat de klachtenbehandeling op orde is

Het is teleurstellend te moeten constateren dat de klachtenbehandeling in een derde van de gevallen niet op orde is. Het verklaart misschien waarom studenten het afgelopen jaar hun ontevredenheid op een andere manier hebben moeten uiten en waarom een klachtenlijn voor het mbo moest worden ingesteld. Scholen hebben de klachtenbehandeling gewoonweg niet op orde. Dat is ernstig. JOB vindt het belangrijk dat studenten weten waar ze met een klacht terecht kunnen en horen wat er met hun klacht gebeurt. JOB heeft samen met de MBO Raad een handreiking gedaan om de klachtenbehandeling te organiseren. Maak daar gebruik van!

7. Gebruik boeken die zijn aangeschaft

Maar liefst 38 procent van de studenten geeft aan dat boeken en lesmaterialen die zijn aangeschaft niet worden gebruikt. De tevredenheid daarover is in de afgelopen twee jaar zelfs iets gedaald. Studenten die competentiegericht onderwijs volgen zijn hierover het minst tevreden. Zorg als school dat studenten niet onnodig (duur) lesmateriaal hoeven aan te schaffen.

8. Maak werk van inspraak

De resultaten binnen het thema inspraak vormen misschien in eerste instantie geen aanleiding ze te behandelen, maar het feit dat de oordelen daarover in de afgelopen twee jaar bijna niet zijn veranderd, is reden genoeg om er aandacht voor te vragen. Het betekent namelijk dat de mogelijkheid voor studenten om inspraak te hebben niet is toegenomen. Het percentage studenten dat zegt mee te kunnen praten is opnieuw 43 procent. Nog steeds geeft bijna een kwart van de mbo-studenten aan dat het niet mogelijk is om mee te praten. Iets meer dan 12 procent van de studenten weet niet eens of die mogelijkheid bestaat. Geef studenten de mogelijkheid om mee te praten of maak ze ten minste op die mogelijkheid attent.

Gelukkig is het wel zo dat studenten van opleidingsrichtingen die aangeven mee te kunnen praten in veel gevallen ook vinden dat de school hun mening serieus neemt. Ze worden serieus genomen als ze mogen meepraten. Dat is heel belangrijk. Helaas ervaart nog 26 procent van de studenten dat de school hun mening niet belangrijk vindt. Dat zijn (in ieder geval voor een deel) de studenten die op school geen inspraak hebben. Zij geven terecht aan dat de school hun mening niet belangrijk vindt. Dat moet anders!

Bij 30 procent van de studenten bestaat namelijk behoefte om inspraak te hebben. Dat is niet veel meer dan twee jaar geleden, maar gelukkig staan tegelijkertijd steeds iets minder studenten daar negatief tegenover. Bovendien kun je met drie op de tien studenten prima een studentenraad vullen, maar wil je als school dat meer studenten meepraten, neem ze dan serieus. Studenten die aangeven dat de school hun mening serieus neemt, blijken namelijk vaker bereid om actief mee te denken dan studenten die het gevoel hebben dat de school hun mening niet belangrijk vindt. Ook studenten van allochtone afkomst en van niveau 1 hebben opvallend vaker de behoefte mee te praten. Studenten van niveau 3 zouden daartoe meer kunnen worden aangespoord.

Veel van de deelnemende scholen hebben studenten gevraagd om de enquête voor de JOB-monitor in te vullen. Daar zijn we heel blij mee. Het is namelijk ook een manier om studenten inspraak te geven. We willen scholen die de respons zo actief hebben gestimuleerd daarvoor bedanken. We hopen dat het een eerste stap is om meer en andere vormen van studenteninspraak te realiseren. JOB ondersteunt daar graag bij. Maar bovenal gaat onze dank uit naar de 151.210 mbo-studenten die de vragenlijst voor het onderzoek volledig hebben ingevuld. Dankzij hen kunnen we een representatief beeld geven van het oordeel van mbo-studenten over het onderwijs. Ga met die resultaten aan de slag en verbeter het onderwijs!

3 ONDERWIJS

Het hoofdstuk onderwijs gaat in op de ervaringen van mbo-studenten met de lessen/het programma op school, de docenten en het lesmateriaal. Verder komen ook het aantal uur dat ze op school moeten zijn en de tevredenheid hierover, de tevredenheid over de hoeveelheid stage/werk in de opleiding en het niveau van de opleiding aan bod. Doel hiervan is enerzijds om te kijken of er door de jaren heen verschillen in opvatting zijn met betrekking tot deze onderwerpen en anderzijds om deze meningen te vergelijken op basis van bepaalde studentkenmerken, zoals bijvoorbeeld leerweg, opleidingsniveau en opleidingsrichting.

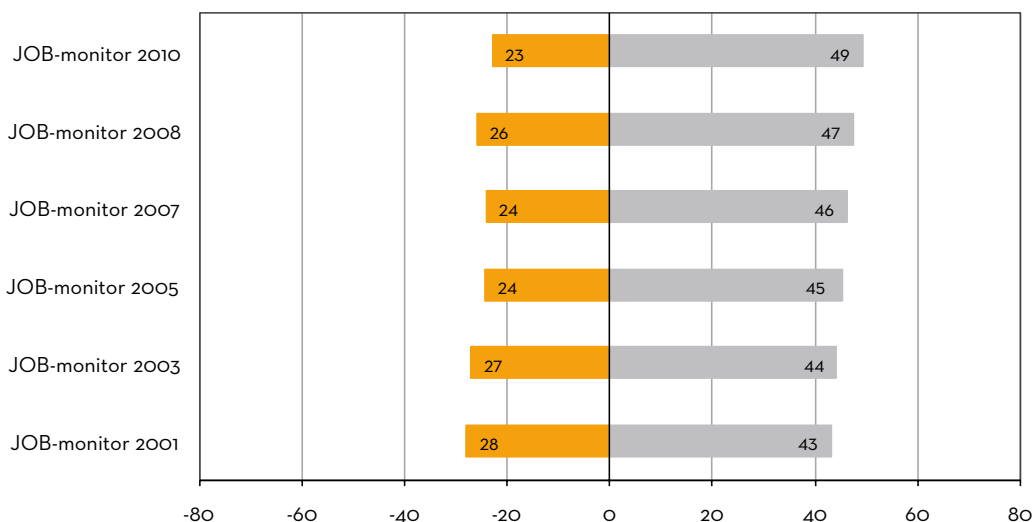
3.1 LESSEN

3.1.1 VERANDERINGEN TEN OPZICHTE VAN EERDERE JAREN

Wanneer we kijken naar het totaaloordeel wat betreft lessen/programma, docenten en lesmateriaal blijkt dat in 2010 ongeveer de helft (49%) van de mbo-studenten hier positief en bijna een kwart (23%) hier negatief over oordeelt (figuur 1). Dit totaaloordeel is gebaseerd op de tevredenheid over:

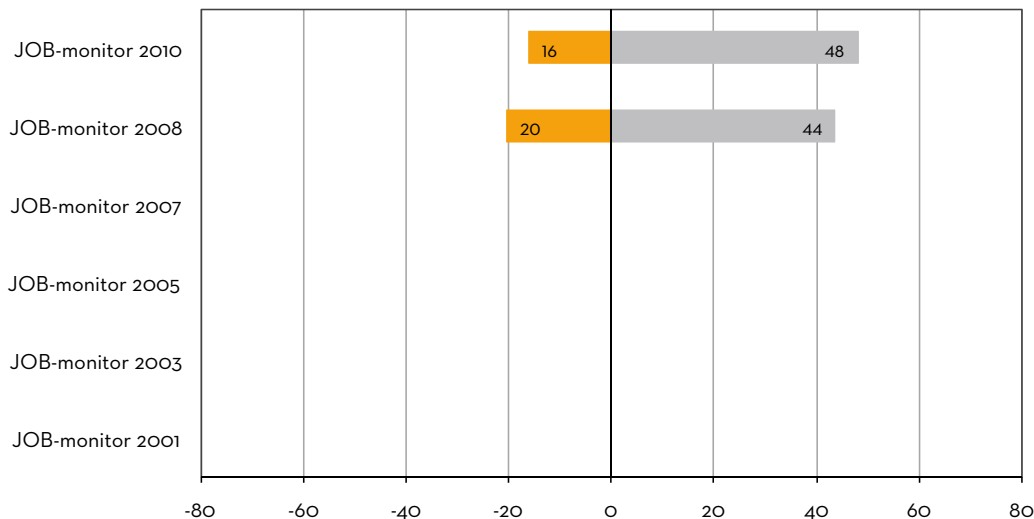
- afwisseling tussen zelfstandig werken en in groepen werken;
- uitval onderwijsactiviteiten;
- tijdig doorgeven van roosterwijzigingen;
- kwaliteit van de docenten;
- contact met docenten;
- kwaliteit van het lesmateriaal;
- gebruik van aangeschafte boeken en lesmaterialen.

In 2001 betrof het aandeel positieve oordelen 43 procent en het aandeel negatieve oordelen 28 procent.

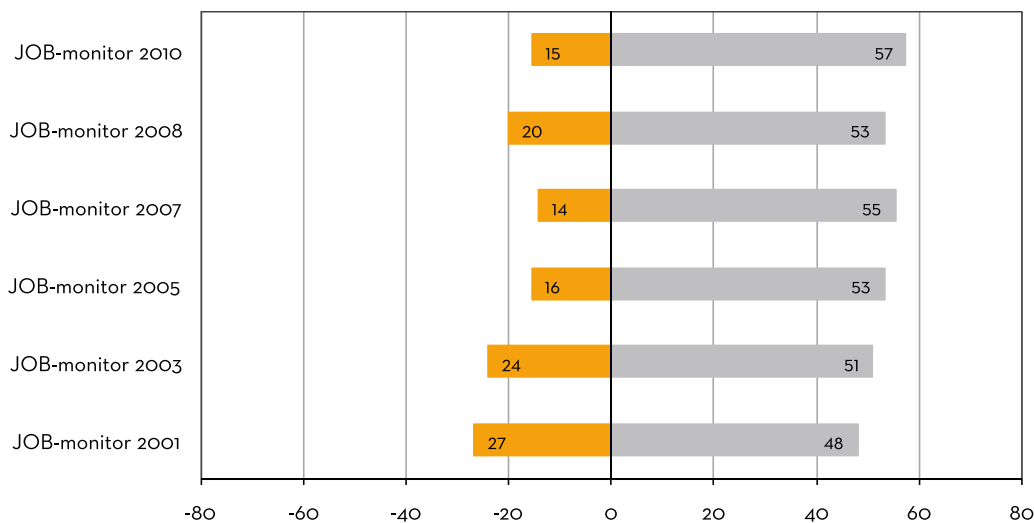

Figuur 1: Oordeel over lessen (totaaloordeel)

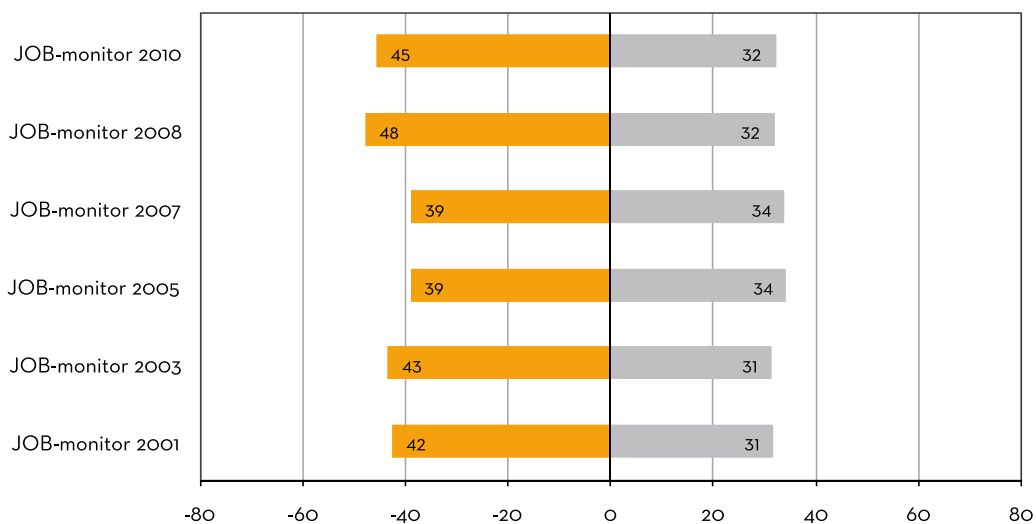
Binnen het cluster lessen wordt het merendeel van de afzonderlijke aspecten voornamelijk positief beoordeeld, maar ook een deel veelal of minstens zo negatief. Globaal gezien zijn de onderdelen waarover studenten tevreden zijn de afgelopen jaren steeds beter beoordeeld. Studenten oordelen in meerderheid positief over het contact met docenten (62%), lesuitval (57%), de beoordeling van de kwaliteit van docenten (57%), de beoordeling van het lesmateriaal (52%) en de afwisseling tussen zelfstandig en in groepen werken (48%). Men is daarentegen vooral minder tevreden over het op tijd doorgeven van roosterwijzigingen (45%) en het gebruik van boeken en lesmaterialen die gekocht zijn (38%).

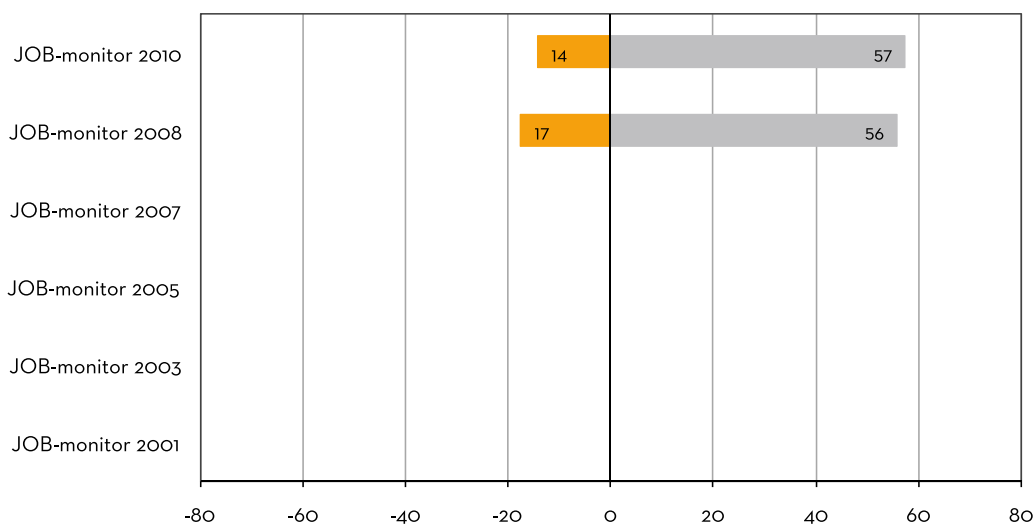
Figuur 2: Ben je tevreden over de afwisseling tussen zelfstandig werken en in groepen werken?

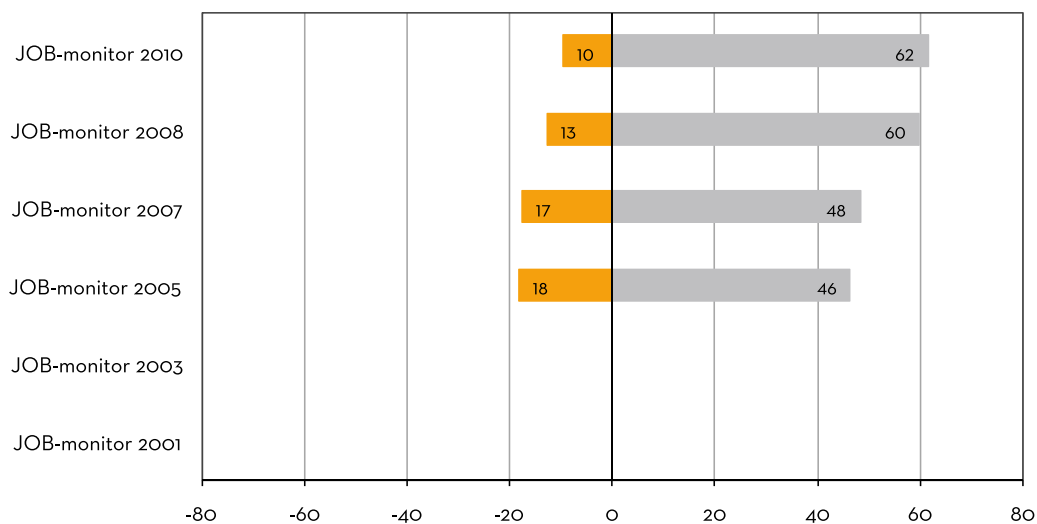
Figuur 3: Vind je dat er op school veel onderwijsactiviteiten uitvallen?

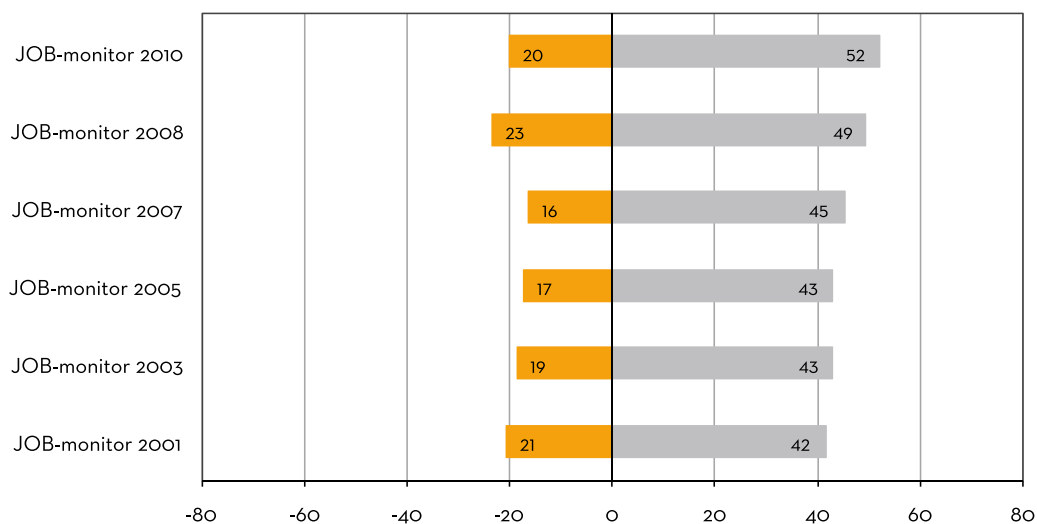
Figuur 4: Vind je dat roosterwijzigingen op tijd worden doorgegeven?

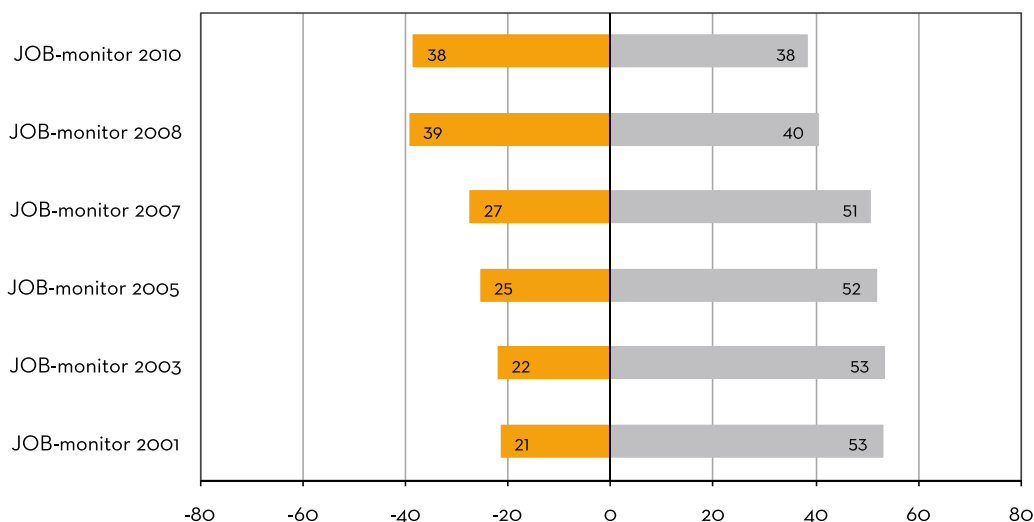
Figuur 5: Vind je jouw docenten goed?

Figuur 6: Heb je goed contact met je docenten?

Figuur 7: Vind je het lesmateriaal goed?

Figuur 8: Worden boeken en lesmaterialen die je moet kopen ook gebruikt?

3.1.2 VERSCHILLEN TUSSEN STUDENTEN

Leerweg

Bbl-studenten (55%) zijn in hun totaaloordeel over lessen/programma positiever dan bol-studenten (47%). Logischerwijs is dit ook het geval bij de meeste onderliggende tevredenheidsoordelen. Het gaat hier om lesuitval (66 vs. 55%), goede docenten (65 vs. 55%), het gebruik van gekochte boeken (52 vs. 34%) en het tijdig doorgeven van roosterwijzigingen (46 vs. 28%). Bol-studenten kijken daarentegen positiever aan tegen de afwisseling tussen zelfstandig werken en groepswork (49 vs. 44%). Over goed lesmateriaal en het contact met docenten verschillen de meningen tussen de leerwegen nagenoeg niet.

Niveau

Mbo-studenten op niveau 1 hebben met 62 procent de meest positieve clusterscore voor lessen. Op niveau 4 is deze score met 47 procent het minst positief. Het verschil in tevredenheid op de afzonderlijke aspecten is, zoals verwacht mag worden, in de meeste gevallen het grootst tussen studenten op de niveaus 1 en 4. Dit is het geval bij de kwaliteit van docenten (75 en 54%), de kwaliteit van lesmateriaal (60 en 51%), het op tijd doorgeven van veranderingen in het rooster (56 en 28%) en het gebruik van boeken die gekocht moeten worden (55 en 31%). Het meest tevreden over het contact met docenten zijn mbo-studenten op niveau 1 (71%). Op niveau 2 is men hier het minst tevreden over (60%). Ook over de afwisseling van werkvormen zijn studenten op niveau 1 het meest tevreden (59%). Hier zijn het echter studenten van niveau 3 die er met 45 procent het minst positief over oordelen. Het grootste verschil in tevredenheid over het uitvallen van onderwijsactiviteiten vinden we tussen studenten van niveau 2 (62%) en niveau 4 (55%).

Leerjaar

Het totaaloordeel over lessen is bij mbo-studenten in leerjaar 1 het meest positief (53%) en in leerjaar 3 het minst positief (45%). De grootste verschillen in tevredenheid zien we bij ongeveer

alle individuele stellingen terug tussen de leerjaren 1 en 3. Voorbeelden hiervan zijn de uitval van lessen (61 vs. 52%), het lesmateriaal (58 vs. 45%), de afwisseling van werkvormen (53 vs. 43%), de inzet van zelfgekochte boeken (45 vs. 28%) en het tijdig vernemen van roosterwijzigingen (34 vs. 29%). Als het gaat om de tevredenheid over het contact met docenten nemen we het grootste verschil waar tussen studenten uit leerjaar 4 (66%) en leerjaar 2 (60%). Van de mbo-studenten uit leerjaar 1 is 60 procent positief over de kwaliteit van de docenten, terwijl dit percentage in leerjaar 2 en leerjaar 3 met 55 procent wat lager ligt. In leerjaar 4 stijgt dit percentage weer licht naar 57 procent.

Geslacht

Mannen en vrouwen verschillen op de meeste punten niet heel erg wat positieve oordelen betreft. Wanneer dit wel het geval is, zijn het mannelijke studenten die zaken op een positievere manier beoordelen dan vrouwelijke. Dit zien we terug bij het uitvallen van onderwijsactiviteiten (60 vs. 54%), de mate waarin gekochte boeken gebruikt worden (42 vs. 35%) en het doorgeven van wijzigingen in het lesrooster (35 vs. 29%).

Etniciteit

Ook tussen allochtone en autochtone mbo-studenten verschillen de percentages tevreden oordelen nauwelijks. Autochtonen laten gemiddeld vaker hun goedkeuring blijken over de hoeveelheid lesuitval (59 vs. 52%) en allochtonen doen dit bij de termijn waarop wijzigingen worden gecommuniceerd (36 vs. 31%).

Experimentopleidingen

Studenten aan niet-experimentele opleidingen oordelen positiever dan studenten aan experimentele opleidingen over de kwaliteit van de docenten (61 vs. 56%) en het gebruik van gekochte boeken (45 vs. 37%). Verder vertonen deze groepen geen noemenswaardige verschillen binnen het cluster lessen.

Leeftijd

Over het algemeen zijn studenten van 26 jaar en ouder het meest en studenten van 18 en 19 jaar het minst positief over de aspecten die zijn ondergebracht bij het cluster lessen. Het oordeel over de docenten (73 vs. 54%), het totaaloordeel (61 vs. 46%), de mening over de hoeveelheid lesuitval (61 vs. 55%), de waardering van het gebruik van aangeschafte boeken (55 vs. 34%) en de beoordeling van het op tijd te horen krijgen van roosterveranderingen (54 vs. 29%) ondersteunen dat globale beeld. In twee andere gevallen zijn het tevens de mbo-studenten uit de oudste leeftijdsgroep die het meest positief zijn, maar zijn het studenten met andere leeftijden die het minst tevreden zijn. Deze verschillen zien we terug bij de tevredenheid over het contact met docenten (26 en ouder: 78%; 17 en jonger: 59%) en over het lesmateriaal (26 en ouder: 60%; 20-21: 47%). Daarnaast oordelen de 20- en 21-jarigen het minst vaak positief (46%) over de afwisseling tussen zelfstandig en in groepen werken en de studenten van 17 en jonger het meest positief (52%).

Handicap

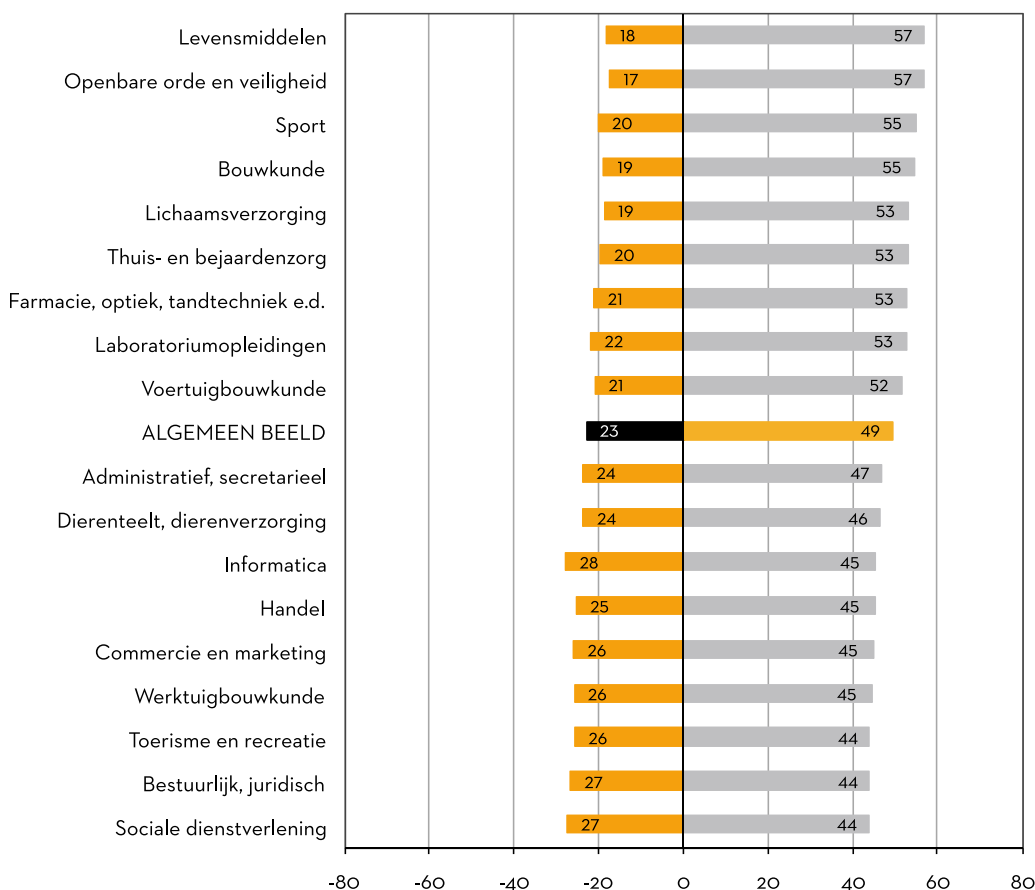
Enkel als het gaat om de afwisseling tussen diverse werkvormen vinden we een verschil in tevredenheid tussen studenten met en studenten zonder een handicap (45 vs. 50%).

Schooltype (roc, aoc, vakschool)

De aspecten die variatie naar schooltype opleveren laten telkens zien dat studenten aan vakscholen het meest positief oordelen. Het is daarentegen niet altijd hetzelfde schooltype waarvan de studenten het meest gematigd zijn in hun oordeel. Naast de totaalscore voor het cluster lessen (vakschool: 53%; aoc: 48%) laten het contact met docenten (vakschool: 65%; aoc: 59%) en de waardering van het lesmateriaal (vakschool: 61%; aoc: 50%) hetzelfde beeld zien: vakscholen het meest positief, aoc's het minst. Bij de tevredenheid over de hoeveelheid lesuitval (vakschool: 62%; roc: 57%) en over de afwisseling tussen zelfstandig en groepswork (vakschool: 58%; roc: 48%) zijn de roc-studenten het minst vaak tevreden.

3.1.3 VERSCHILLEN NAAR OPLEIDINGSRICHTING

In figuur 9 zijn de verschillen naar opleidingsrichting weergegeven (9 beste opleidingen en 9 slechtste opleidingen ten opzichte van landelijk gemiddelde). Mbo-studenten binnen de opleidingsrichtingen *levensmiddelen* en *openbare orde en veiligheid* zijn het meest positief (57%) in hun totaaloordeel over het cluster lessen. Het minst tevreden, maar wel gemiddeld vaker positief dan negatief, zijn studenten van opleidingen binnen de richtingen *sociale dienstverlening*, *bestuurlijk, juridisch* en *toerisme en recreatie* (44%).

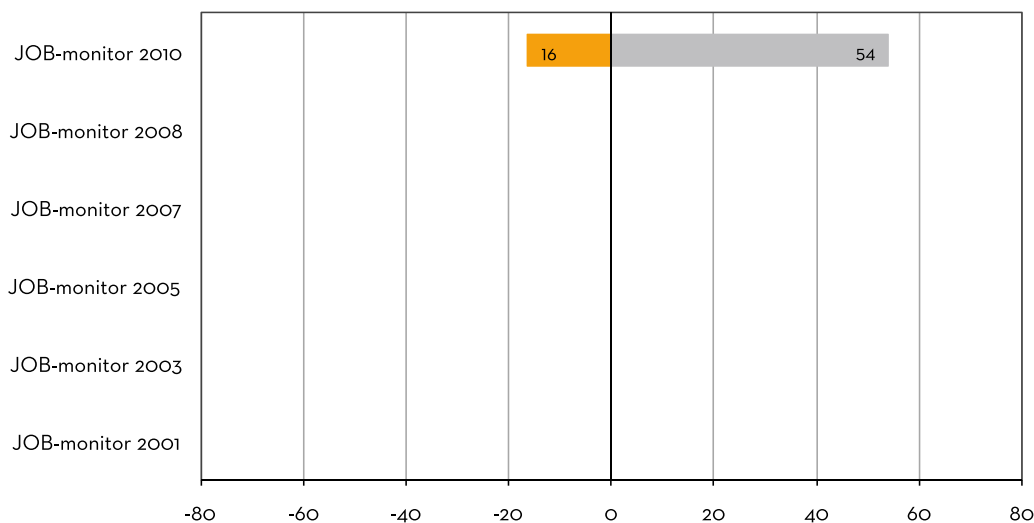

Figuur 9: Oordeel over lessen (totaaloordeel), naar opleidingsrichting

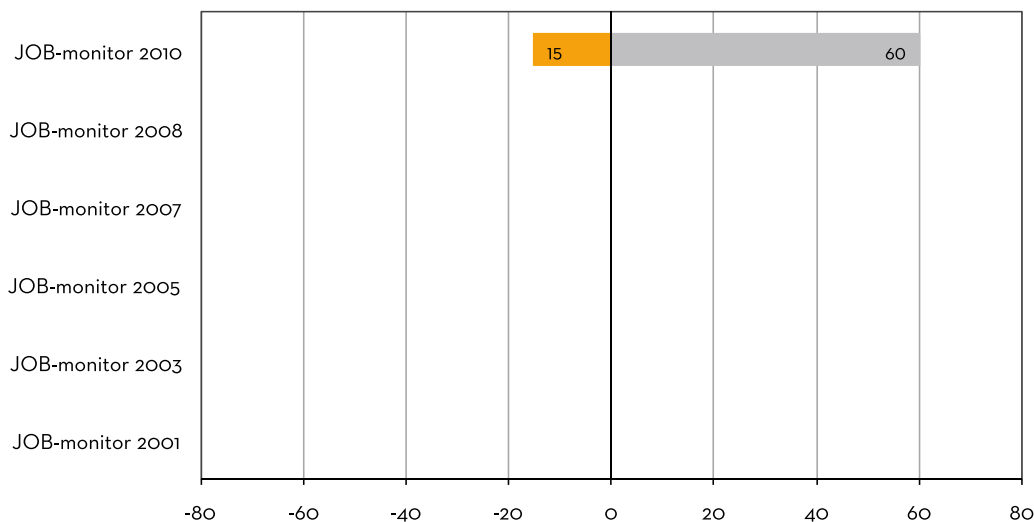
3.2 ONDERWIJSTIJD

3.2.1 VERANDERINGEN TEN OPZICHTE VAN EERDERE JAREN

In 2010 zijn voor de stellingen over het aantal uur op school en de hoeveelheid stage/werk in de opleiding andere antwoordmogelijkheden gebruikt dan in 2007 en 2008. Het is zodoende niet mogelijk om de tevredenheid over deze zaken door de jaren heen te vergelijken. We kunnen daarom hooguit concluderen dat 54 procent van de mbo'ers positief is over het aantal uur dat per week op school doorgebracht moet worden (figuur 10) en dat 60 procent van hen tevreden is over de aanwezige hoeveelheid stage/werk in de opleiding (figuur 11).

Figuur 10: Ben je tevreden over het aantal uur dat je gemiddeld per week op school moet zijn?

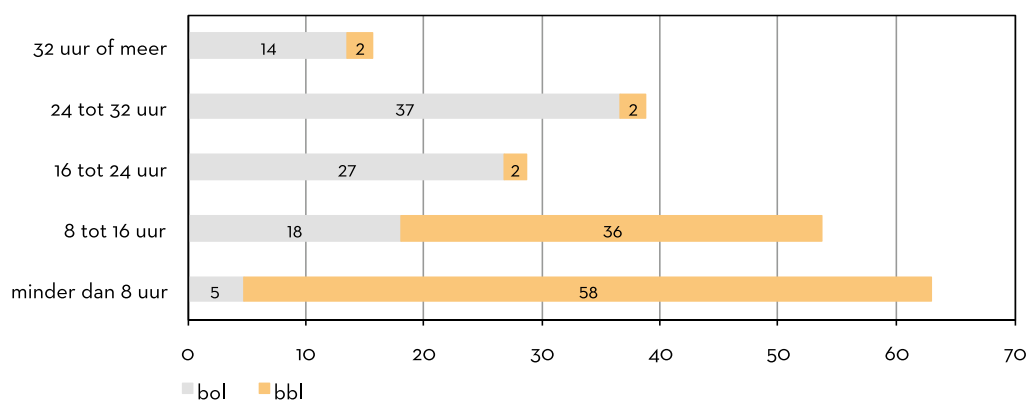

Figuur 11: Ben je tevreden over de hoeveelheid stage/werk in je opleiding?

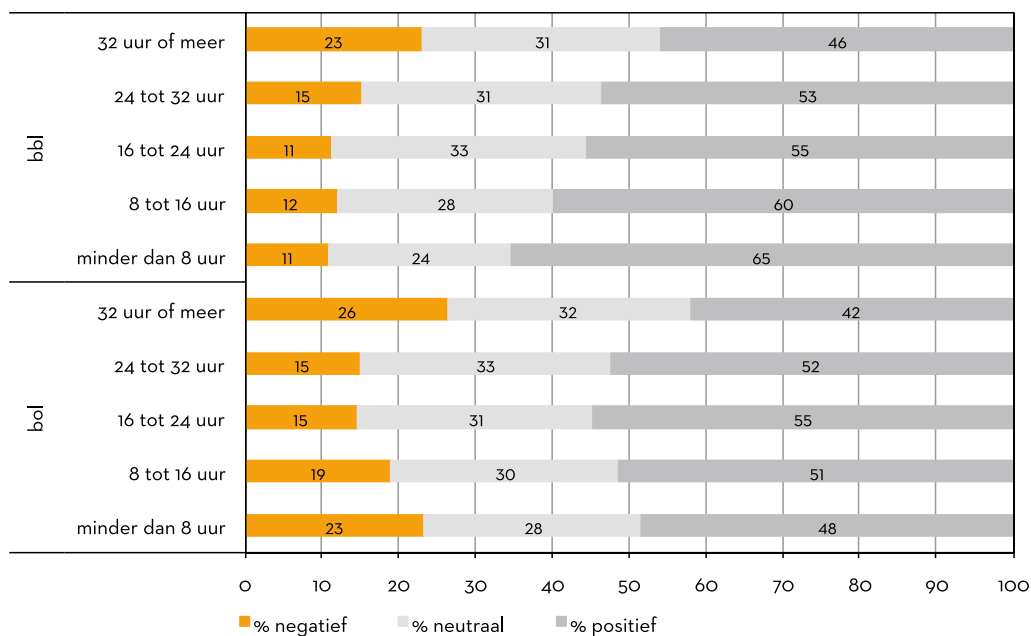
3.2.2 VERSCHILLEN TUSSEN STUDENTEN

Leerweg

Op basis van figuur 12 kunnen we stellen dat bbl'ers gemiddeld per week minder tijd op school doorbrengen dan bol'ers. Verder blijkt uit het onderzoek dat bbl-studenten meer tevreden zijn over het aantal uur dat ze op school moeten zijn dan bol-studenten (62 vs. 51%). In figuur 13 wordt per leerweg de tevredenheid over het aantal uur op school afgezet tegen het aantal uur dat men op school moet zijn. Hieruit komt naar voren dat bbl-studenten die minder dan 8 uur (65%) en bol-studenten die 16 tot 24 uur op school zitten (55%) het meest tevreden zijn over de tijd die ze binnen de muren van de onderwijsinstelling doorbrengen. Ongeveer een kwart van zowel de bbl'ers als de bol'ers die 32 uur of meer naar school moeten en ook bijna 25 procent van de bol'ers die minder dan 8 uur op school aanwezig hoeven te zijn, oordeelt negatief over de hoeveelheid onderwijstijd.

Figuur 12: Aantal uur per week op school naar leerweg

Figuur 13: Tevredenheid over aantal uur per week op school naar leerweg en aantal uur op school

Van de mbo-studenten die een bbl-opleiding volgen, is ruim driekwart tevreden met de hoeveelheid praktijk in de opleiding. Degenen die een bol-opleiding volgen, geven in 55 procent van de gevallen een positief oordeel over de hoeveelheid stage binnen de opleiding.

Niveau

De tevredenheid over het aantal op school doorgebrachte uren is het grootst bij studenten op niveau 1 (65%) en het kleinst bij mbo'ers binnen niveau 4 (51%). Over de hoeveelheid stage/werk in de opleiding zijn de verschillen in positieve waardering het grootst tussen studenten op niveau 2 (64%) en 4 (58%).

Leerjaar

In leerjaar 4 is men het meest positief over de hoeveelheid stage/werk in de opleiding en in leerjaar 1 het minst positief (68 vs. 58%). Tussen de diverse leerjaren bestaat er nauwelijks verschil in tevredenheid over het aantal uur dat men op school doorbrengt.

Geslacht

Mannen en vrouwen verschillen niet in hun oordelen over onderwijstijd en het aandeel werk en/of stage binnen de opleiding.

Etniciteit

Autochtone mbo'ers kijken overwegend positiever aan tegen de hoeveelheid stage/werk in de opleiding dan hun allochtone medestudenten (63 vs. 51%). Er zijn geen noemenswaardige verschillen naar etniciteit als het gaat om de tevredenheid over het aantal schooluren.

Experimentopleidingen

Studenten aan niet-experimentele opleidingen zijn niet alleen positiever dan studenten aan experimentele opleidingen over de hoeveelheid stage/werk in hun opleiding (67 vs. 59%), maar ook over het aantal uur dat ze geacht worden op school te zijn (58 vs. 53%). In de bol geven studenten aan experimentopleidingen ook relatief vaak aan veel naar school te moeten: 14 procent geeft aan per week 32 uur of meer op school aanwezig te moeten zijn, tegenover 9 procent van de bol-studenten in niet-experimentele opleidingen.

Leeftijd

Naarmate studenten ouder worden, beoordelen ze de hoeveelheid stage/werk tijdens de opleiding (26 jaar en ouder: 68%; 17 jaar en jonger: 58%) en het aantal uur op school (26 jaar en ouder: 66%; 17 jaar en jonger: 52%) positiever.

Handicap

Het wel of niet hebben van een of meerdere handicaps is niet van invloed op de waardering die mbo-studenten geven aan de hoeveelheid uren die ze op school zitten of het aandeel stage/werk gedurende de opleiding.

Schooltype (roc, aoc, vakschool)

Aoc-studenten beoordelen de ruimte in het onderwijsprogramma voor stage/werk het meest positief (65%) en studenten aan vakinstellingen zijn hier het minst tevreden over (57%). Wat betreft de tevredenheid over het aantal uur dat op school wordt gezeten, bestaan er geen verschillen tussen de roc's, aoc's en vakscholen.

Opleidingsrichting

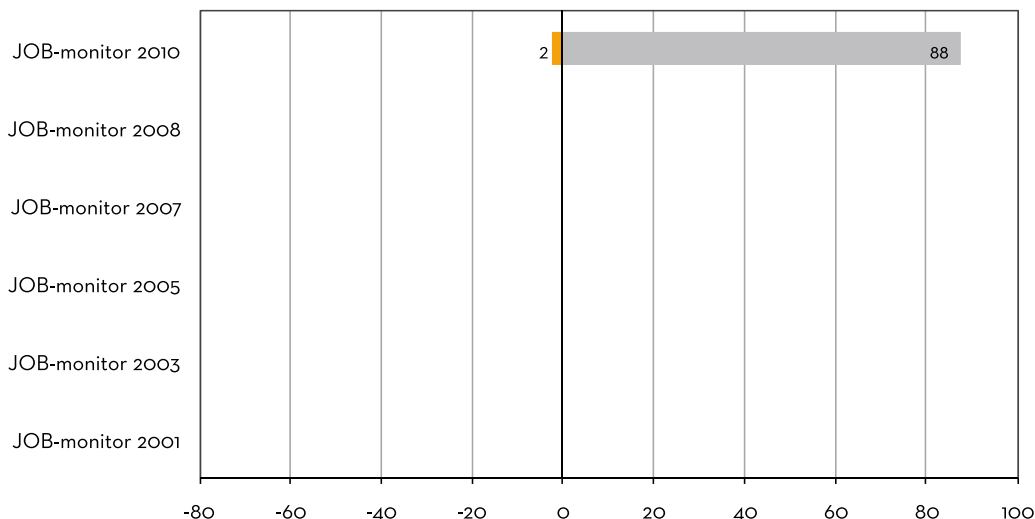
Bijna driekwart van de studenten uit de opleidingsrichting *onderwijsassistenten* is tevreden over de hoeveelheid stage/werk in de opleiding. Voor *bestuurlijk, juridisch* ligt dit percentage met 46 procent het laagst. Ook als het gaat om het oordeel over de op school aanwezige uren zijn studenten van de richting *bestuurlijk, juridisch* het minst positief (44%). Dit aspect wordt het best gewaardeerd door studenten die een opleiding volgen binnen de opleidingsrichting *elektrotechniek* (62%).

3.3 NIVEAU VAN DE OPLEIDING

3.3.1 VERANDERINGEN TEN OPZICHTE VAN EERDERE JAREN

Zoals bij de in paragraaf 3.2.1 besproken items is ook voor de beoordeling van het niveau van de opleiding bij de JOB-monitor 2010 een andere antwoordschaal gehanteerd dan bij voorgaande metingen, waardoor hier eveneens geen vergelijking door de tijd mogelijk is. Hoewel figuur 14 aantoont dat 88 procent van de mbo-studenten van mening is het niveau van de opleiding aan te kunnen, is het de vraag hoe we dit gegeven moeten interpreteren.

35

Figuur 14: Kun je het niveau van je opleiding aan?

3.3.2 VERSCHILLEN TUSSEN STUDENTEN

Studenten verschillen nauwelijks in hun opvatting over het aankunnen van het niveau van de opleiding. Er is een klein verschil tussen studenten met en zonder beperking. Studenten zonder handicap zijn vaker van mening dat het niveau van hun opleiding geschikt voor hen is dan studenten met een handicap (89 vs. 84%). Ook zien we een klein verschil naar schooltype. Binnen vakinstellingen zijn studenten er nog vaker van overtuigd het niveau van de opleiding de baas te kunnen dan binnen aoc's (vakschool: 89%; roc: 88%; aoc: 84%). Het aandeel studenten dat het opleidingsniveau aan denkt te kunnen, is binnen de opleidingsrichting *bestuurlijk*, *juridisch* met 91 procent het grootst en binnen de opleidingsrichting *elektrotechniek* met 78 procent het kleinst.

3.4 SAMENVATTING

De eerder in dit hoofdstuk besproken resultaten tonen aan dat studenten in het mbo anno 2010 voornamelijk meer tevreden zijn over de lessen/het programma, de docenten en het lesmateriaal dan zij daarvoor vanaf 2001 zijn geweest. Dit wil overigens niet zeggen dat alle deelaspecten positief worden beoordeeld. Zo vindt een groot deel van de respondenten dat roosterwijzigingen niet op tijd worden doorgegeven en dat er onvoldoende gebruik wordt gemaakt van boeken en lesmaterialen die gekocht zijn. De meest positieve oordelen vinden we voornamelijk terug bij bbl-studenten die een opleiding op niveau 1 volgen, mbo'ers van 26 jaar en ouder en op vakscholen. Verder hebben we gezien dat een ruime meerderheid van de mbo-studenten positief gestemd is over zowel de hoeveelheid stage/werk in de opleiding, als het aantal uur dat men gemiddeld per week op school moet zijn. Bbl'ers, niveau-1-studenten, studenten aan niet-experimentele opleidingen en studenten van 26 jaar en ouder zijn hier het meest tevreden over. Daarnaast zijn bijna alle ondervraagden ervan overtuigd dat ze het niveau van hun opleiding aankunnen

4 TOETSING

In dit hoofdstuk bekijken we de tevredenheid van studenten met betrekking tot toetsing op instellingen. Wederom beginnen we met de veranderingen ten opzichte van eerdere jaren waarna we het hoofdstuk afsluiten met de verschillen tussen studenten.

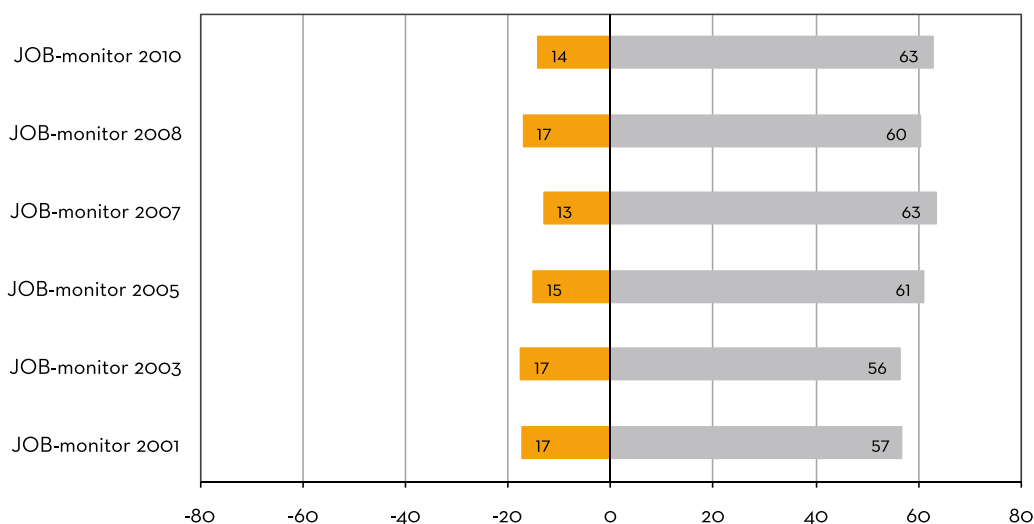
4.1 TOETSING

4.1.1 VERANDERINGEN TEN OPZICHTE VAN EERDERE JAREN

Op basis van de volgende vijf vragen is het totaaloordeel over toetsing opgebouwd:

- Weet je op tijd wanneer er een toets is?
- Weet je op tijd waar de toets over gaat?
- Krijg je de uitslag van een toets op tijd te horen?
- Sluiten de toetsen aan op wat je hebt geleerd?
- Vind je dat alle mbo-studenten op dezelfde manier beoordeeld worden?

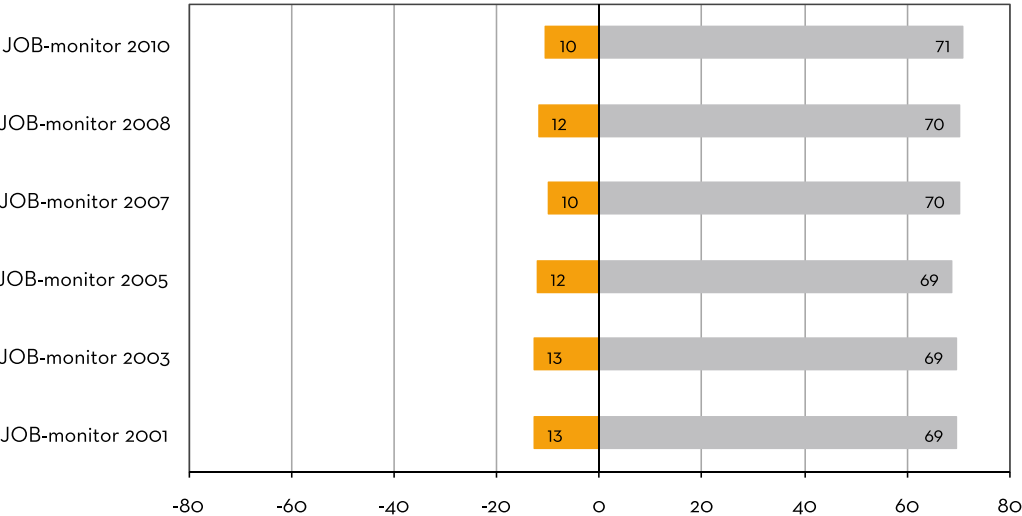
Het totaaloordeel over toetsing wijkt nauwelijks af van voorgaande jaren². Het merendeel van de studenten (63%) geeft een positief totaaloordeel over toetsing in de JOB-monitor 2010.

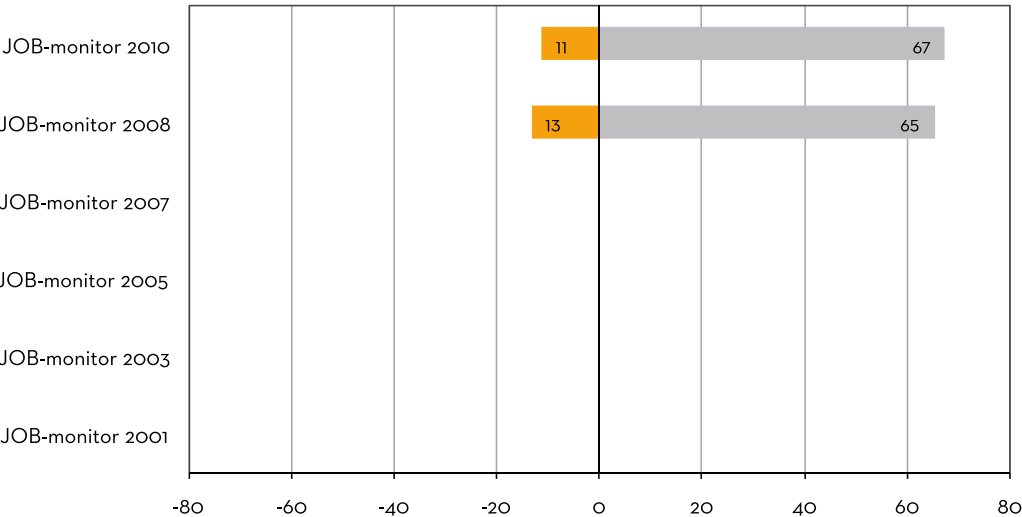
Figuur 15: Oordeel over toetsing (totaaloordeel)

2. In vergelijking met de JOB-monitor 2008 zijn de vragen in dit cluster iets veranderd. Dit jaar zijn de vragen “Ben je tevreden over de manier waarop getoetst wordt?” en “Heb je een goed beeld van je eigen studievoortgang?” niet opgenomen in dit cluster. De eerstgenoemde vraag is niet gesteld in de JOB-monitor 2010. De tweede vraag is opgenomen in het cluster begeleiding. De totaalscores binnen het huidige cluster toetsing zijn uiteraard voor eerdere jaren herberekend. Hierdoor wijken de scores af van die in eerdere rapporten.

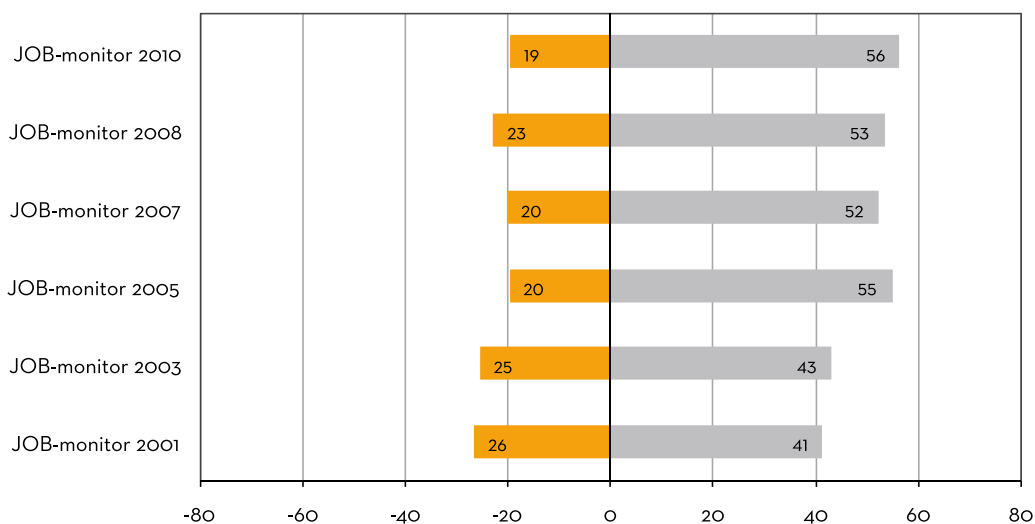
Ook in deze JOB-monitor zijn studenten het meest positief over het op tijd aankondigen van een toets (71% positief, 10% negatief). Daarnaast weet 67 procent van de studenten op tijd waar de toets over gaat en vindt 56 procent dat zij op tijd de uitslag van de toets te horen krijgt. Ten opzichte van eerdere jaren zijn meer studenten van mening dat de toets aansluit op wat ze geleerd hebben: 69 procent in 2010 ten opzichte van 61 procent in de JOB-monitor 2008. Tot slot vindt 52 procent dat alle mbo-studenten op dezelfde manier beoordeeld worden.

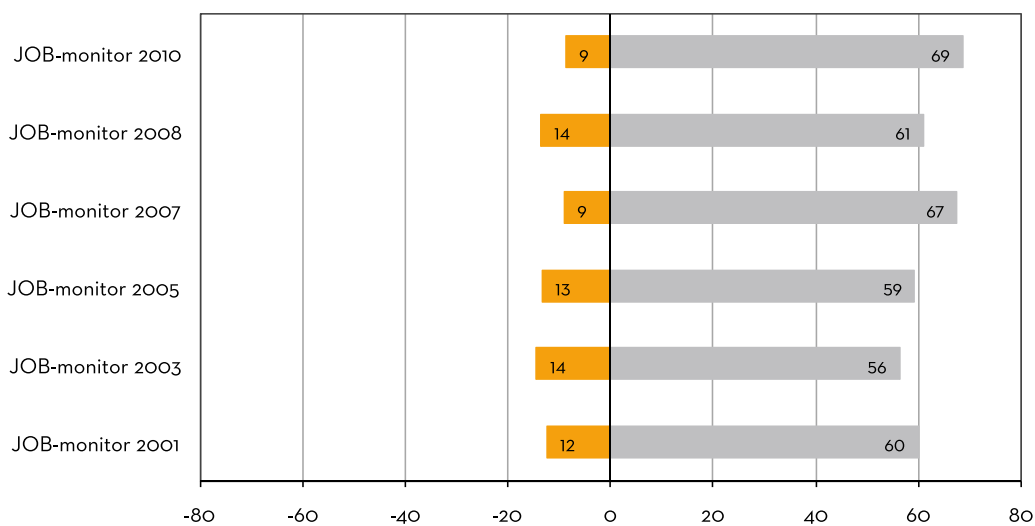
Figuur 16: Weet je op tijd wanneer er een toets is?

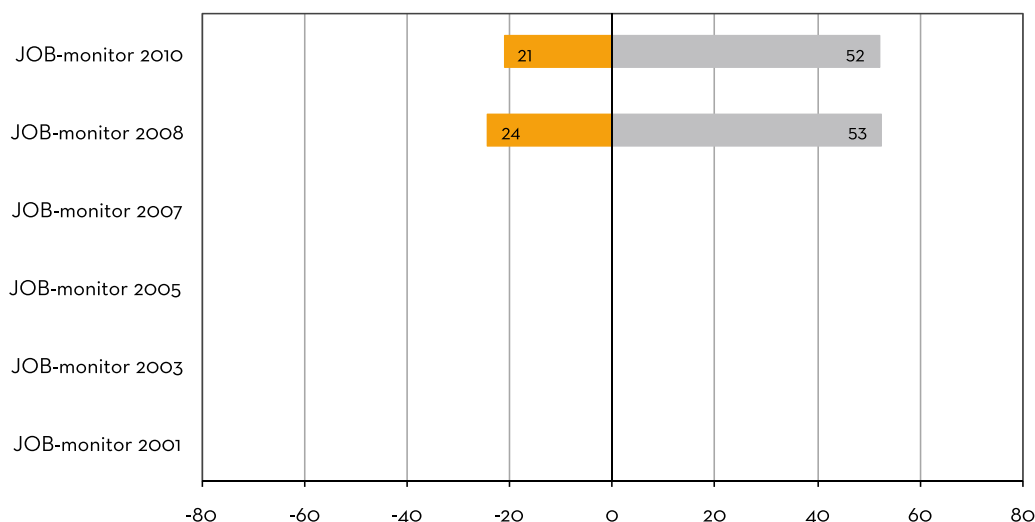
Figuur 17: Weet je op tijd waar de toets over gaat?

Figuur 18: Krijg je de uitslag van een toets op tijd te horen?

Figuur 19: Sluiten de toetsen aan op wat je hebt geleerd?

Figuur 20: Vind je dat alle mbo-studenten op dezelfde manier beoordeeld worden?

4.1.2 VERSCHILLEN TUSSEN STUDENTEN

Leerweg

Bbl'ers zijn positiever over toetsing binnen hun opleiding dan bol'ers (70 vs. 61%), in het bijzonder over het op tijd bekend maken van de uitslag. Van de bbl'ers geeft 71 procent aan hierover tevreden te zijn en onder bol'ers is dit 51 procent. Maar ook wat betreft het tijdig aankondigen van de toets (79 vs. 68%), het tijdig bekend maken van de inhoud van de toets (75 vs. 65%) en het op eenzelfde wijze beoordelen van studenten (58 vs. 50%) zijn bbl'ers positiever gestemd. Over de aansluiting van toetsen op de lesstof wijkt de mening van bbl'ers niet af van die van bol'ers.

Niveau

Studenten op niveau 4 oordelen het meest kritisch: ze zijn minder positief over het tijdstip waarop de toets bekend gemaakt wordt en over het op tijd bekend maken van de inhoud ervan. Ook wat betreft het tijdig bekend maken van de uitslag en de aansluiting van de toetsen op de lesstof oordelen zij minder positief dan studenten op andere niveaus. Studenten op niveau 1 zijn over deze aspecten het meest positief.

Leerjaar

Studenten in leerjaar 1 oordelen in vergelijking met studenten in de andere leerjaren het meest positief over het tijdig bekend maken van de toetsresultaten, de aansluiting van de toets op de lesstof en het op dezelfde wijze beoordelen van studenten. Over het tijdig bekend maken van de inhoud van de toetsstof zijn studenten in leerjaar 4 het meest positief. Studenten in leerjaar 2 zijn het minst positief over het tijdig bekend maken van het tijdstip van toetsen. Studenten in leerjaar 3 zijn van alle leerjaren het minst positief over de andere vier aspecten van toetsing.

Geslacht

Mannen zijn vooral positiever over het tijdig bekend maken van de uitslag van de toets (60% van de mannen vs. 51% van de vrouwen). Ook over het tijdstip waarop de inhoud van de toets bekend wordt, zijn mannen positiever dan vrouwen (70 vs. 64%).

Etniciteit

Autochtone studenten zijn vaker dan allochtone studenten van mening dat alle studenten op dezelfde manier beoordeeld worden (53 vs. 48%).

Experimentopleiding

Studenten aan niet-experimentele opleidingen zijn positiever over het moment waarop ze te horen krijgen wanneer er een toets is dan studenten aan experimentele opleidingen (78 vs. 69%). Deze studenten oordelen ook positiever over het tijdstip waarop zij te horen krijgen waarover de toets gaat dan studenten aan experimentele opleidingen (72 vs. 66%).

Leeftijd

Studenten van 26 jaar of ouder zijn het meest positief over het tijdig bekend maken van het tijdstip van de toets. Studenten van 18 en 19 jaar zijn hierover het minst positief. Ook voor wat betreft het tijdig bekend maken van de inhoud van de toets en het tijdig bekend maken van de uitslag zijn studenten van 26 jaar of ouder het meest positief. Studenten in de leeftijd van 18 en 19 jaar zijn wederom het minst positief over deze onderdelen van toetsing. Kijken we naar het oordeel van studenten over de aansluiting van de toets op de lesstof, dan zijn studenten van 20 en 21 jaar het minst positief; studenten van 26 jaar of ouder het meest positief.

Handicap

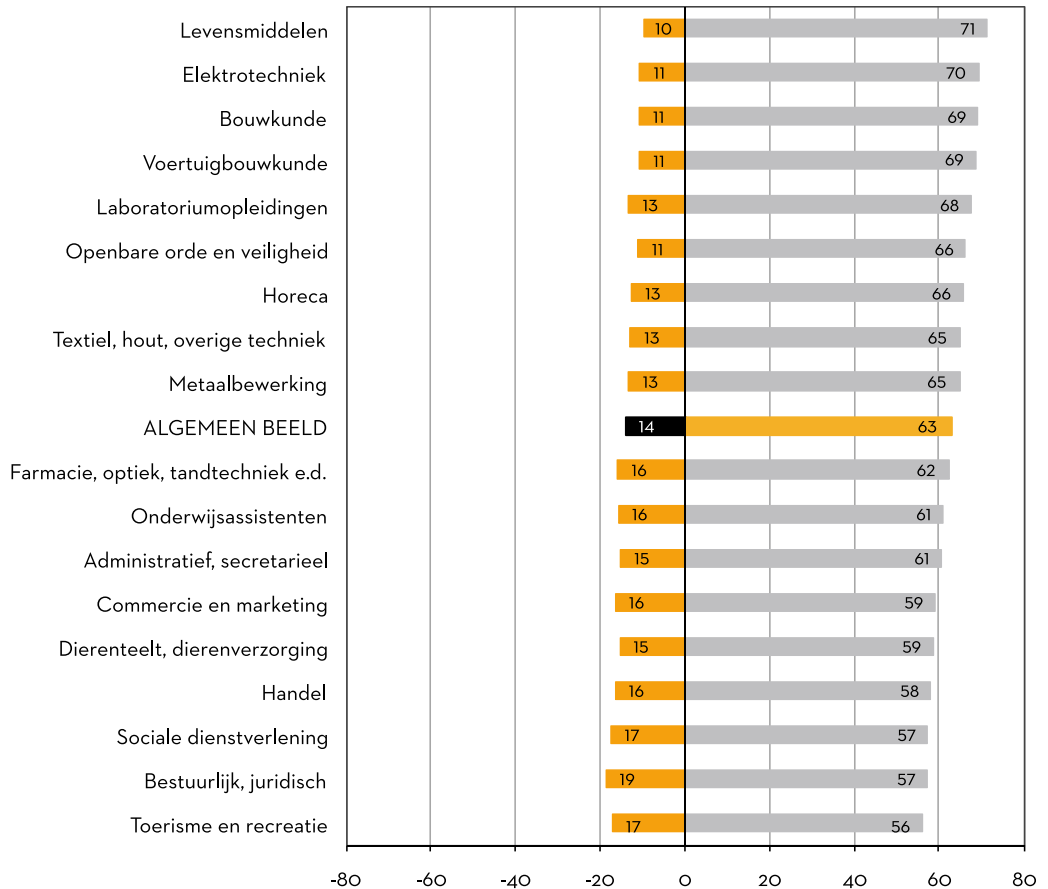
Studenten zonder handicap verschillen niet van studenten met handicap in hun totaaloordeel over toetsing en ook de oordelen over de onderliggende aspecten van toetsing zijn niet verschillend.

Schooltype (roc, aoc, vakschool)

Studenten op een vakschool zijn, vergeleken met studenten op een roc of aoc, het meest positief over het tijdig bekend maken van een toets, het tijdig bekend maken van de inhoud van de toets en het aansluiten van de toets op de lesstof. Over de tijd die het kost om een toets na te kijken zijn studenten op een roc het meest positief, vergeleken met een aoc of vakschool. Echter, ook onder deze studenten zien we een tevredenheid van slechts 57 procent. Voor wat betreft het oordeel over de gelijke wijze van beoordeling van studenten zien we geen verschillen tussen schooltypen.

4.1.3 VERSCHILLEN NAAR OPLEIDINGSRICHTING

Kijken we naar de verschillen in de 'over-all'-beoordeling van toetsing (figuur 21), dan zien we geen hele grote verschillen naar opleidingsrichting. Studenten binnen de opleidingsrichting *levensmiddelen* zijn het meest positief over de toetsing op hun opleiding (71% positief) en studenten *toerisme en recreatie* het minst positief met 56 procent.

Figuur 21: Oordeel over toetsing (totaaloordeel), naar opleidingsrichting

4.2 SAMENVATTING

In dit hoofdstuk is gekeken naar diverse aspecten van toetsing. Vergeleken met eerdere jaren zijn studenten deze JOB-monitor vrijwel even positief over toetsing. Opvallend is echter dat de toetsen naar het oordeel van de studenten beter aansluiten op de geleerde lesstof dan in de vorige JOB-monitoren het geval was. Bbl'ers oordelen positiever over bijna alle aspecten van toetsing dan bol'ers. Studenten op niveau 1 oordelen op alle aspecten van toetsing het positiefst. Studenten op niveau 4 oordelen het minst positief op de aspecten van toetsing. Alleen in het oordeel over het aansluiten van de toetsstof bij de lesstof zijn studenten op niveau 3 het minst positief. Studenten in leerjaar 1 zijn positiever over toetsing dan studenten in de andere leerjaren, behalve over het tijdig bekend maken van toetsing en de inhoud van toetsing. Hierover zijn studenten in leerjaar 4 het meest positief ten opzichte van de andere leerjaren. Mannen staan meer positief tegenover toetsing dan vrouwen, autochtone studenten meer positief dan allochtone studenten en studenten van een niet-experimentele opleiding positiever dan studenten van een experimentele opleiding. Oudere studenten, van 26 jaar of ouder, zijn in vergelijking met jongere studenten positiever over alle aspecten van toetsing. Het al dan niet hebben van een handicap maakt geen verschil in het oordeel over toetsing. Studenten die hun opleiding volgen aan een vakschool zijn over de meeste aspecten het positiefst. Alleen over het tijdig horen van de uitslag van de toets zijn studenten van een roc iets positiever. Studenten van de opleidingsrichting *levensmiddelen* zijn met 71 procent het meest tevreden over toetsing, terwijl studenten *toerisme en recreatie* het minst positief zijn (53%).

5 BEGELEIDING

In dit hoofdstuk wordt naar een aantal aspecten gekeken rondom de begeleiding van studenten: begeleiding bij de studie en begeleiding bij het maken van keuzes tijdens de studie, keuzes over doorstuderen en beroepskeuze.

5.1 STUDIEBEGELEIDING

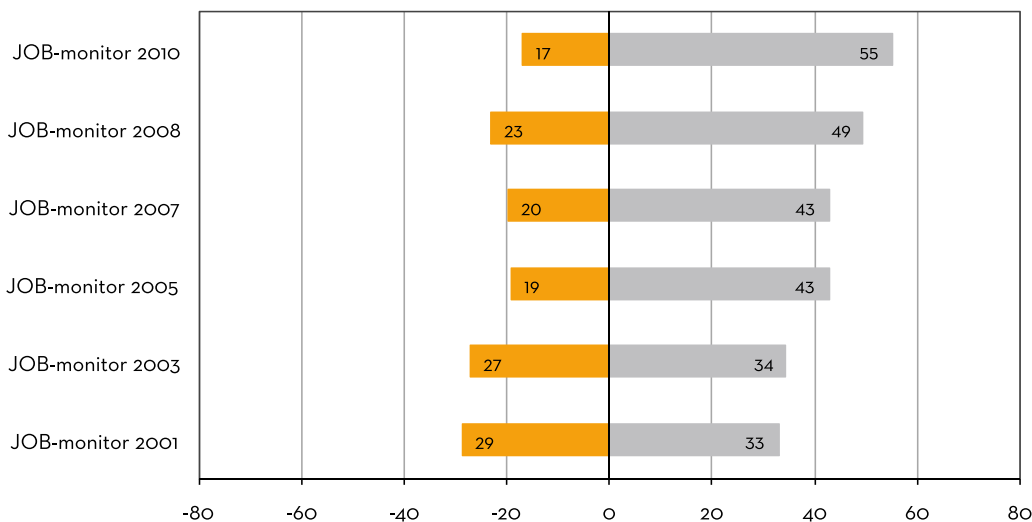
5.1.1 VERANDERINGEN TEN OPZICHTE VAN EERDERE JAREN

In het totaaloordeel van studenten over de begeleiding bij hun studie zit een duidelijk stijgende lijn: 55 procent van de mbo-studenten geeft aan hierover tevreden te zijn, dit is meer dan in voorgaande jaren. Het totaaloordeel is de gemiddelde score op de volgende aspecten van studiebegeleiding:

- tevredenheid over studiebegeleiding;
- hulp bij leerproblemen;
- beeld van eigen studievoortgang;
- in eigen tempo kunnen studeren.

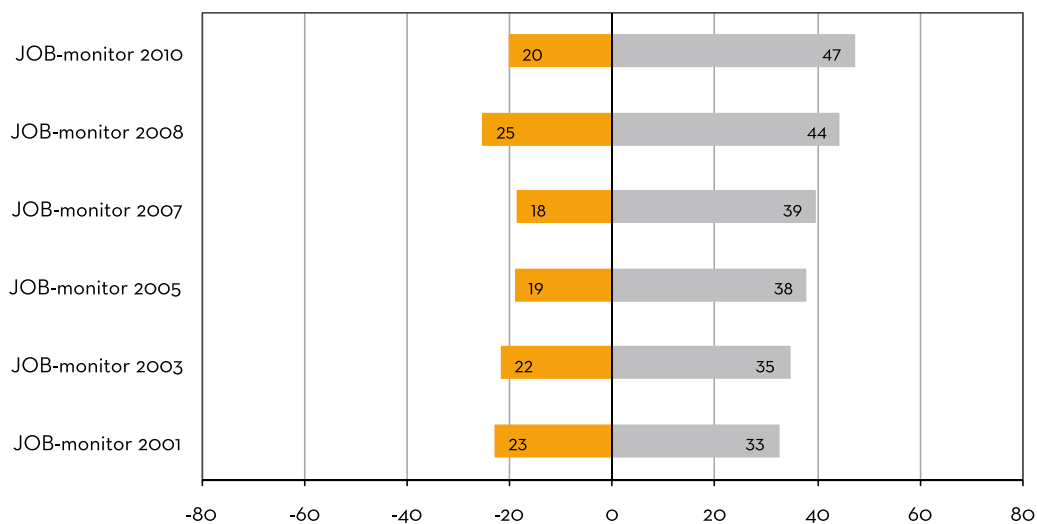
Het gaat dus zowel om de begeleiding van studenten door docenten en andere medewerkers, als om de mate waarin studenten zich bewust zijn van hun eigen onderwijsproces en de mogelijkheid hebben op een voor hen passend tempo te studeren.

47

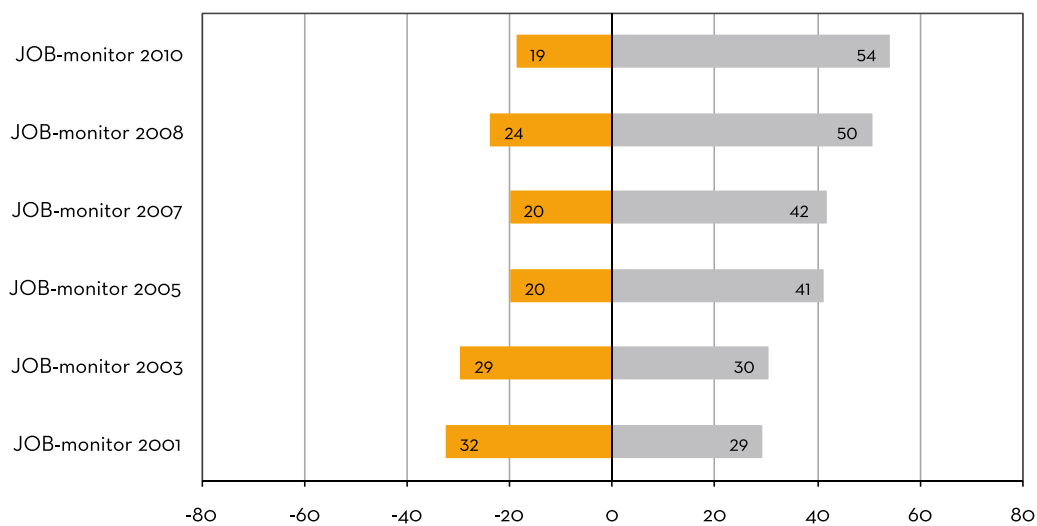

Figuur 22: Oordeel over studiebegeleiding (totaaloordeel)

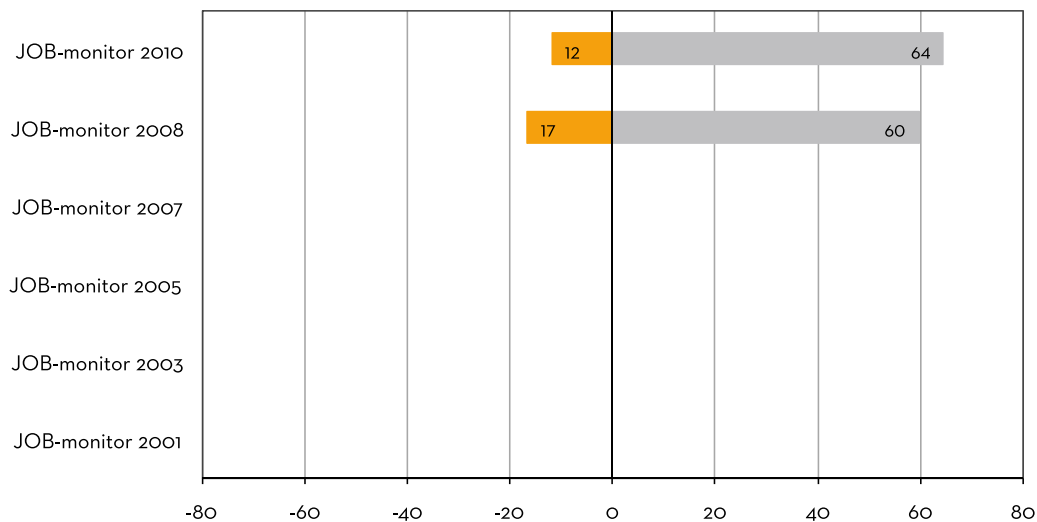
Op alle afzonderlijke aspecten van studiebegeleiding oordelen studenten dit jaar positiever dan in voorgaande jaren. Ze zijn meer tevreden over de begeleiding bij de studie (47% positief), over de hulp bij leerproblemen (54% positief), hebben een beter beeld van de eigen studievoortgang (64%) en hebben naar eigen zeggen steeds meer de mogelijkheid om te studeren in het tempo dat bij hen past (56%).

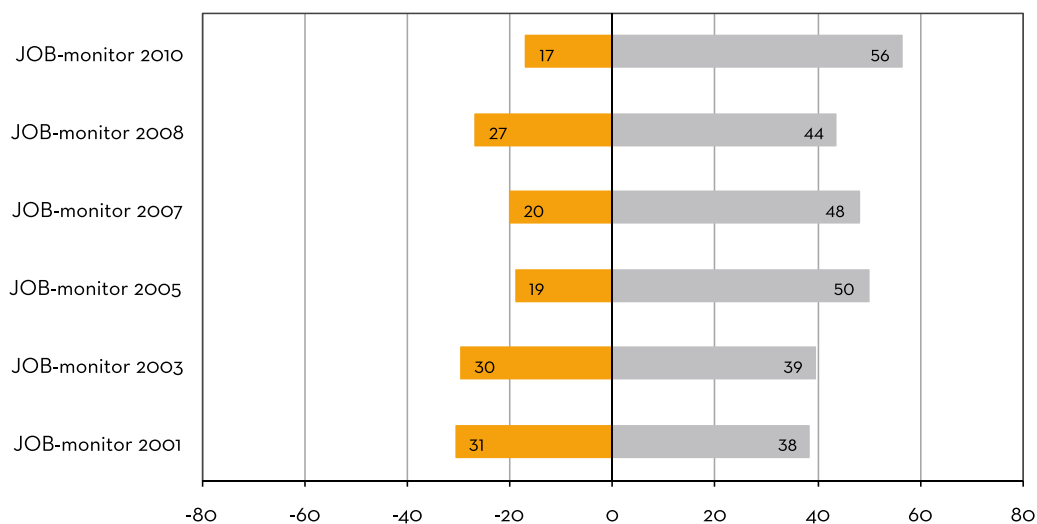
Figuur 23: Hoe vind je de begeleiding bij je studie?

Figuur 24: Word je goed geholpen als je problemen hebt bij het leren?

Figuur 25: Heb je een goed beeld van je eigen studievoortgang?

Figuur 26: Is er voldoende mogelijkheid om in je eigen tempo te studeren?

5.1.2 VERSCHILLEN TUSSEN STUDENTEN

Leerweg

Het totaaloordeel van bbl-studenten over studiebegeleiding is positiever dan dat van bol-studenten (bbl: 61%, bol: 53%). De hogere tevredenheid van bbl-studenten wordt veroorzaakt door een hogere tevredenheid op alle deelaspecten. Bbl-studenten geven vaker een positief oordeel over de begeleiding die ze bij hun studie krijgen (bbl: 51%, bol: 46%) en over de hulp die bij leerproblemen gegeven wordt (bbl: 61%, bol: 52%). Ook geven bbl-studenten vaker aan een goed beeld van hun eigen studievoortgang te hebben (bbl: 70%, bol: 63%) en in eigen tempo te kunnen studeren (bbl: 64%, bol: 54%).

Niveau

Het positieve oordeel over de studiebegeleiding neemt sterk af met het toenemen van het niveau. Van de studenten die een opleiding op niveau 1 volgen, oordeelt 69 procent positief, van de niveau-4-studenten geldt dat voor 53 procent. Ook naar niveau zijn deze verschillen op alle deelaspecten terug te zien. Niveau-1-studenten geven aan meer tevreden te zijn over de begeleiding bij de studie (niveau 1: 70%, niveau 4: 53%) en over hulp bij leerproblemen (niveau 1: 64%, niveau 4: 54%). Niveau-1-studenten geven aan beter op de hoogte te zijn van hun studievoortgang (niveau 1: 70%, niveau 4: 63%) en tevreden te zijn over de mogelijkheid om in eigen tempo te studeren (niveau 1: 71%, niveau 4: 53%).

Leerjaar

Verschillen in het totaaloordeel over de studiebegeleiding tussen studenten in de verschillende leerjaren zijn er nauwelijks. In de losse aspecten blijkt wel een aantal verschillen. Studenten in het derde leerjaar oordelen het minst vaak positief over de begeleiding bij de studie (leerjaar 3: 43%, leerjaar 1: 51%) en over de begeleiding bij leerproblemen (leerjaar 3: 50%, leerjaar 1: 57%). Over het beeld van de eigen studievoortgang zijn studenten in het tweede leerjaar het minst vaak positief (63%) en studenten in het vierde leerjaar juist het vaakst (68%). De verschillen in tevredenheid over de mogelijkheid om in eigen tempo te studeren zijn klein.

Geslacht

Mannelijke en vrouwelijke studenten verschillen niet wezenlijk in hun oordeel over de studiebegeleiding.

Etniciteit

Ook tussen allochtone en autochtone studenten vinden we geen verschil in de mate van tevredenheid over de begeleiding bij de studie.

Experimentopleiding

Studenten aan experimentele opleidingen geven minder vaak een positief totaaloordeel over de studiebegeleiding (experimentopleidingen: 54%, niet-experimentopleidingen: 59%). Dat verschil zit met name in de mate waarin studenten een goed beeld hebben van de eigen studievoortgang (experimentopleidingen: 63%, niet-experimentopleidingen: 71%). Op alle andere aspecten zijn de verschillen kleiner dan vijf procent.

Leeftijd

Naar leeftijd is er eveneens verschil in het totaaloordeel over studiebegeleiding. Studenten jonger dan 17 daargelaten (die licht positiever zijn dan de 18-/19-jarigen), neemt de tevredenheid over de studiebegeleiding toe met het stijgen van de leeftijd. De meest positief zijn de studenten van 26 jaar en ouder (67%) en het minst positief de 18- en 19-jarigen (53%). Dit verschil is op alle deelaspecten zichtbaar.

Handicap

Studenten met een beperking oordelen minder positief over studiebegeleiding dan studenten zonder handicap (handicap: 51%, geen handicap: 59%). Dat verschil heeft met name te maken met een slechter beeld van de eigen studievoortgang (handicap: 59%, geen handicap: 67%) en het minder kunnen studeren in eigen tempo (handicap: 51%, geen handicap: 59%). Ook zijn

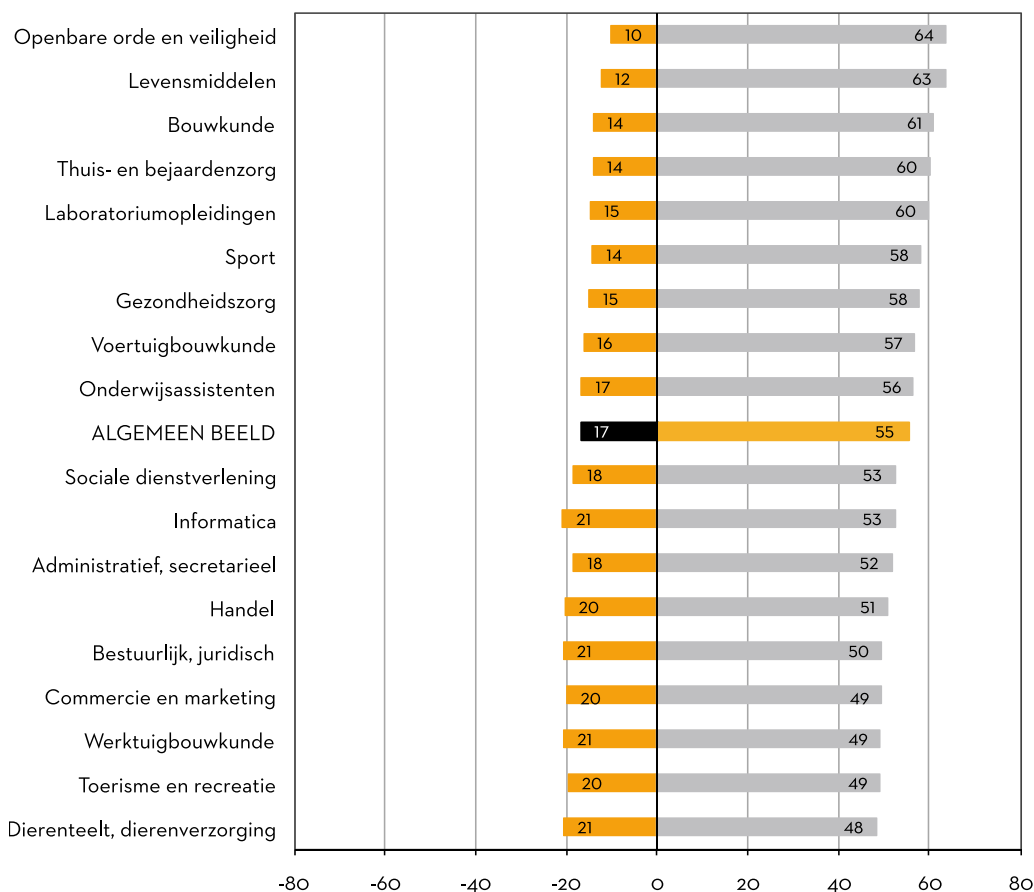
studenten met een handicap iets minder vaak tevreden over de begeleiding bij leerproblemen (handicap: 50%, geen handicap: 56%).

Schooltype (roc, aoc, vakschool)

Er is ook verschil naar schooltype. Studenten van vakscholen zijn het meest positief (58%), gevolgd door roc-studenten (55%). Minst vaak positief over studiebegeleiding zijn de studenten van de aoc's (52%). Het grootste verschil naar schoolsoort heeft betrekking op het beeld van de eigen studievoortgang (vakschool: 69%, roc: 65%, aoc: 56%). Over de begeleiding die studenten bij de studie krijgen, wordt ook verschillend geoordeeld (vakschool: 52%, roc: 47%, aoc: 45%). Op de andere twee aspecten zijn de verschillen minder dan vijf procent.

5.1.3 VERSCHILLEN NAAR OPLEIDINGSRICHTING

In figuur 27 is het algemeen oordeel over de studiebegeleiding weergegeven naar opleidingsrichting. Meest positief oordelen studenten van de opleidingen binnen de richtingen *openbare orde en veiligheid* en *levensmiddelen*. Beduidend minder positief oordelen studenten van de opleidingsrichting *dierenteelt en dierverzorging*. Ongeveer een vijfde van de studenten is ontevreden over de studiebegeleiding.

Figuur 27: Oordeel over studiebegeleiding (totaaloordeel), naar opleidingsrichting

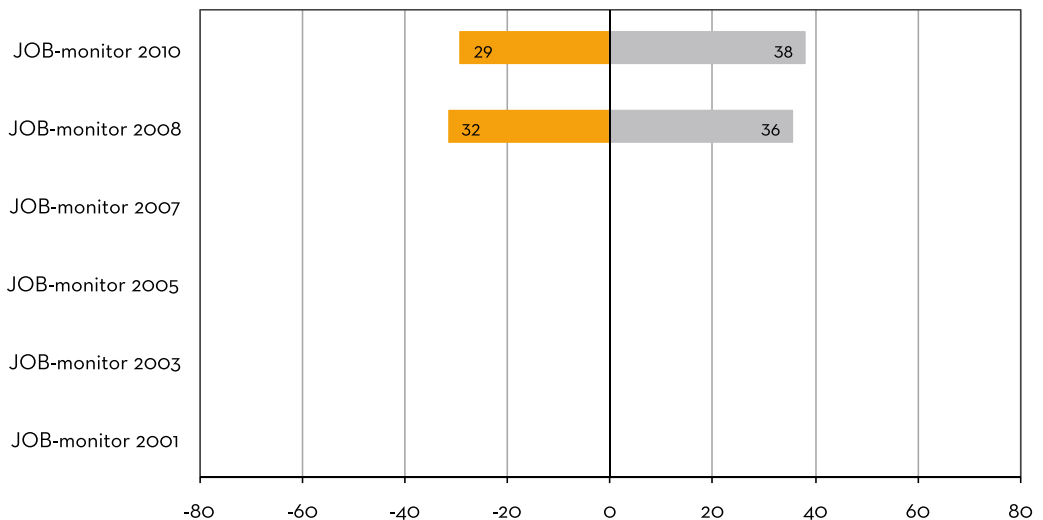
5.2 KEUZE-/LOOPBAANBEGELEIDING

5.2.1 VERANDERINGEN TEN OPZICHTE VAN EERDERE JAREN

Over de begeleiding bij keuzes zien we eveneens een stijgende lijn: het percentage studenten dat positief oordeelt, blijft toenemen, het percentage negatieve oordelen neemt af. Voor keuze-/loopbaanbegeleiding zijn dat de volgende:

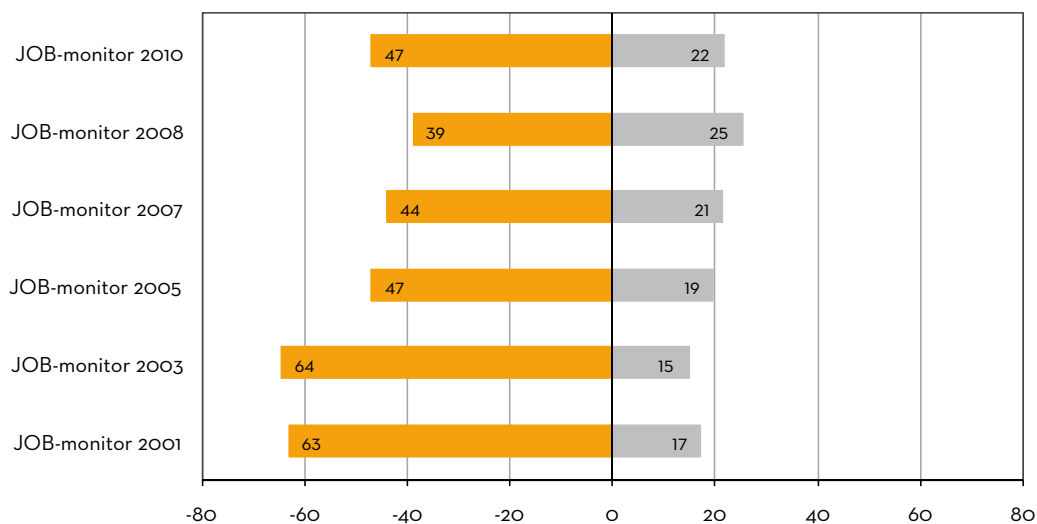
- mogelijkheid om zelf vakken en onderwijsactiviteiten te kiezen;
- hulp bij het maken van keuzes tijdens de studie;
- duidelijkheid over de mogelijkheid om verder te studeren;
- tevredenheid over de begeleiding bij de beroepskeuze en/of keuze om verder te studeren.

Het gaat dus zowel om de mogelijkheid om te kiezen, als om de duidelijkheid wat er te kiezen valt als ook over de begeleiding bij de uiteindelijk te maken keuzes. Zoals uit figuur 28 blijkt, is 38 procent van de studenten daarover tevreden en oordeelt 29 procent daarover negatief.

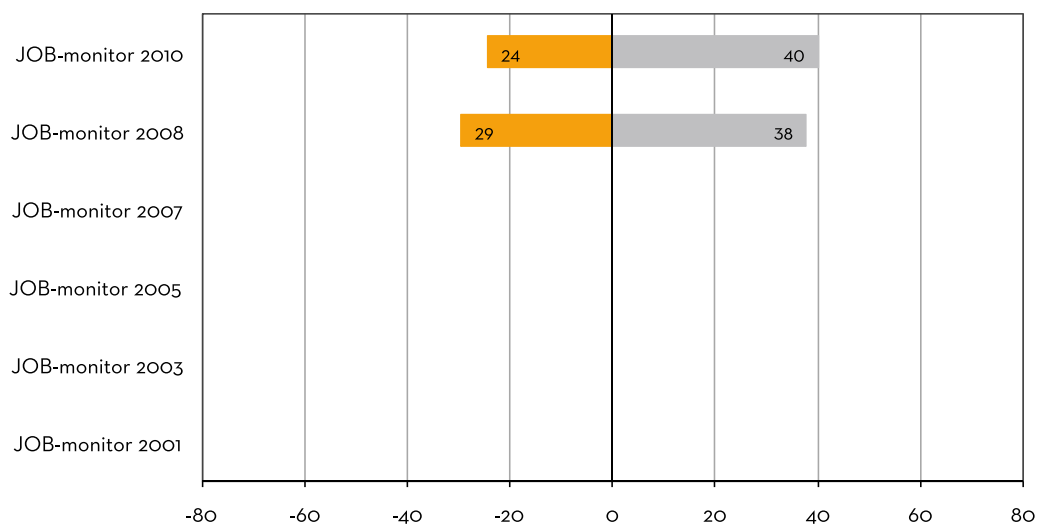

Figuur 28: Oordeel over keuze-/loopbaanbegeleiding (totaaloordeel)

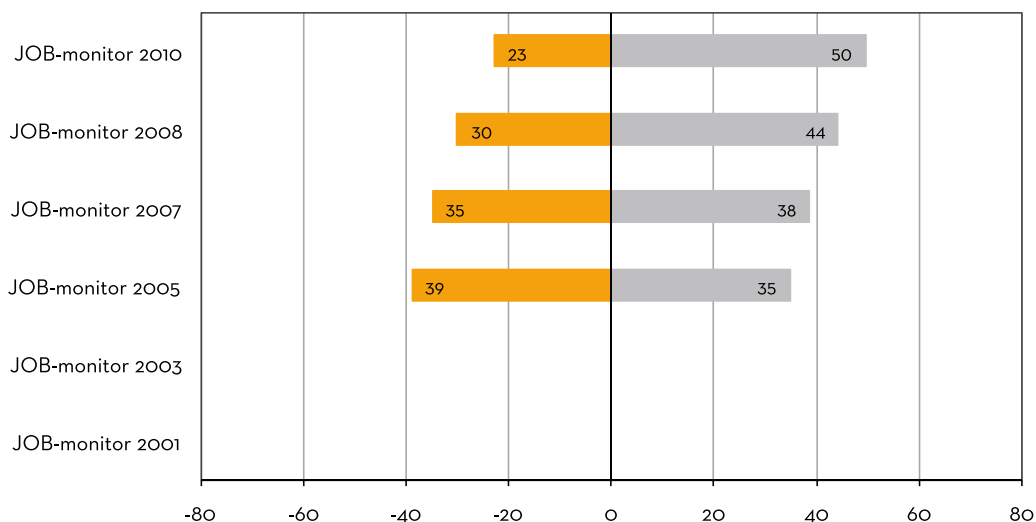
In figuur 29 tot en met 32 zijn de veranderingen in oordelen over de deelaspecten in beeld gebracht. Daarin is allereerst te zien dat de studenten dit jaar voor het eerst weer een stuk negatiever oordelen over de mate waarin het voor hen mogelijk is om zelf vakken en onderwijsactiviteiten te kiezen. Slechts 22 procent oordeelt daarover positief, maar liefst 47 procent negatief. Over de geboden hulp bij het maken van keuzes zijn de studenten positiever: 40 procent is tevreden, 24 procent niet. Dat is een verbetering ten opzichte van de vorige meting. Ook blijken studenten ten opzichte van eerdere jaren positiever over de duidelijkheid rondom de mogelijkheden om verder te studeren (50%) en over de begeleiding die ze krijgen bij het nadenken over het vervolg na de studie (40%).

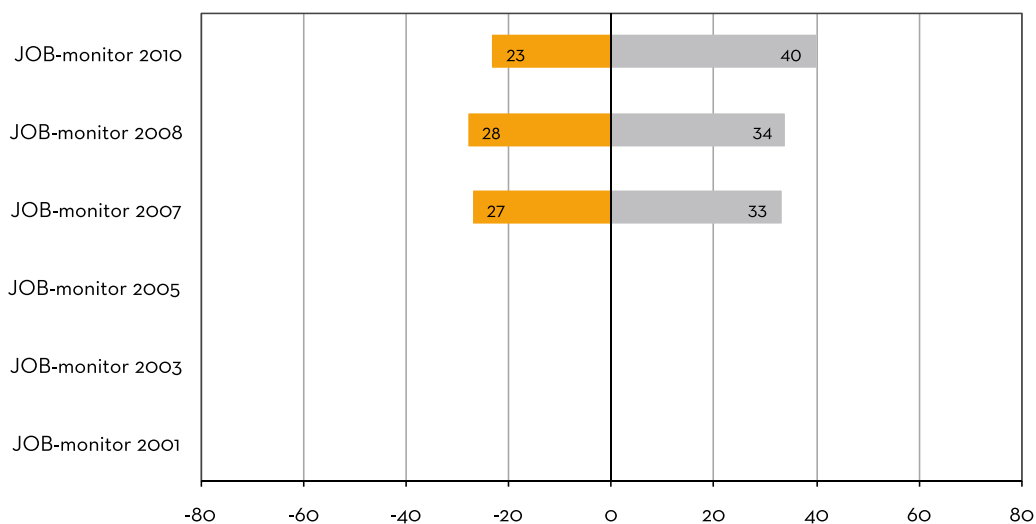
Figuur 29: Kun je zelf vakken of onderwijsactiviteiten kiezen?

Figuur 30: Word je goed geholpen bij het maken van keuzes tijdens je studie?

Figuur 31: Heb je duidelijkheid over de mogelijkheden om verder te studeren?

Figuur 32: Ben je tevreden over de begeleiding bij beroepskeuze of keuze voor vervolgopleiding?

5.2.2 VERSCHILLEN TUSSEN STUDENTEN

Leerweg

Bbl-studenten zijn in hun totaaloordeel over de keuze- en loopbaanbegeleiding licht positiever dan bol-studenten (bbl: 42%, bol: 37%). De verschillen naar leerweg zijn beperkt wanneer het gaat om de oordelen over de mogelijkheid om zelf vakken te kiezen en de hulp van school bij het maken van keuzes. De verschillen zijn er wel wanneer gekeken wordt naar de duidelijkheid over de mogelijkheid om verder te studeren (bbl: 53%, bol: 48%) en de begeleiding bij het kiezen voor een vervolgopleiding of een beroep (bbl: 44%, bol: 38%).

Niveau

Het totaaloordeel over de keuze- en loopbaanbegeleiding neemt sterk af met het toenemen van het niveau van de opleiding. Niveau-1-studenten zijn overwegend positief (56%), niveau-4-studenten beduidend minder (34%). Deze verschillen zien we op alle deelaspecten terug. Niveau-1-studenten oordelen positiever over de mogelijkheid om zelf vakken te kiezen (niveau 1: 38%, niveau 4: 19%), over de hulp bij keuzes tijdens de studie (niveau 1: 59%, niveau 4: 36%), over de duidelijkheid om verder te studeren (niveau 1: 64%, niveau 4: 46%), alsook over de begeleiding bij het kiezen voor een vervolgopleiding of een beroep (niveau 1: 59%, niveau 4: 34%).

Leerjaar

Wanneer studenten uit verschillende leerjaren vergeleken worden, blijken studenten in het derde jaar het meest kritisch in hun oordeel over de begeleiding bij het maken van keuzes in hun studie en voor het vervolg op die studie. In hun totaaloordeel geeft 42 procent van de eerstejaars aan hierover tevreden te zijn, tegenover 33 procent van de derdejaars. Ook in de meeste deelaspecten is deze verdeling terug te zien, met uitzondering van het oordeel over de mate waarin het mogelijk is om zelf vakken te kiezen. Op dat punt zijn de verschillen minimaal. Eerstejaars geven wel vaker aan (zeer) tevreden te zijn over de hulp bij keuzes tijdens de studie (leerjaar 1: 54%, leerjaar 3: 33%), over de duidelijkheid om daarna verder te studeren (leerjaar 1: 53%, leerjaar 3: 46%) en over de begeleiding bij het kiezen voor een vervolgopleiding of een beroep (leerjaar 1: 45%, leerjaar 3: 33%).

Geslacht

Mannen zijn positiever in hun oordeel over keuze- en loopbaanbegeleiding dan vrouwen (totaaloordeel man: 41%, vrouw 32%). Die verschillen zijn eveneens terug te vinden op het niveau van de deelaspecten waar mannen doorgaans positiever zijn over de mogelijkheid om zelf vakken te kiezen (man: 25%, vrouw: 19%), over de hulp bij keuzes tijdens de studie (man: 43%, vrouw: 38%), over de duidelijkheid over de mogelijkheden om hierna verder te studeren (man: 53%, vrouw: 47%) en ook positiever oordelen over de begeleiding bij het kiezen voor een vervolgopleiding of een beroep (man: 43%, vrouw: 37%).

55

Etniciteit

Verschillen tussen allochtone en autochtone studenten in hun oordeel over de keuze- en loopbaanbegeleiding zijn minimaal (kleiner dan 5%).

Experimentopleiding

Ook de experimentopleidingen en de meer traditionele opleidingen verschillen niet wezenlijk in de beoordeling van studenten op dit punt.

Leeftijd

Naar leeftijd vinden we wel verschil. In het totaaloordeel is de groep van 26 jaar en ouder het vaakst positief over de keuze- en loopbaanbegeleiding en de studenten van 18 en 19 jaar het minst vaak (26 en ouder: 42%, 18-19: 36%). Op de deelaspecten blijken de verschillen zich met name op twee aspecten te concentreren: de oudere studenten zijn meer tevreden dan de jongere studenten over de hulp bij het maken van keuzes (26 en ouder: 45%, 18-19 en 20-21: 37%) en over de begeleiding bij het kiezen voor een vervolgopleiding of bij de beroepskeuze (26 en ouder: 42%, 18-19: 37%).

Handicap

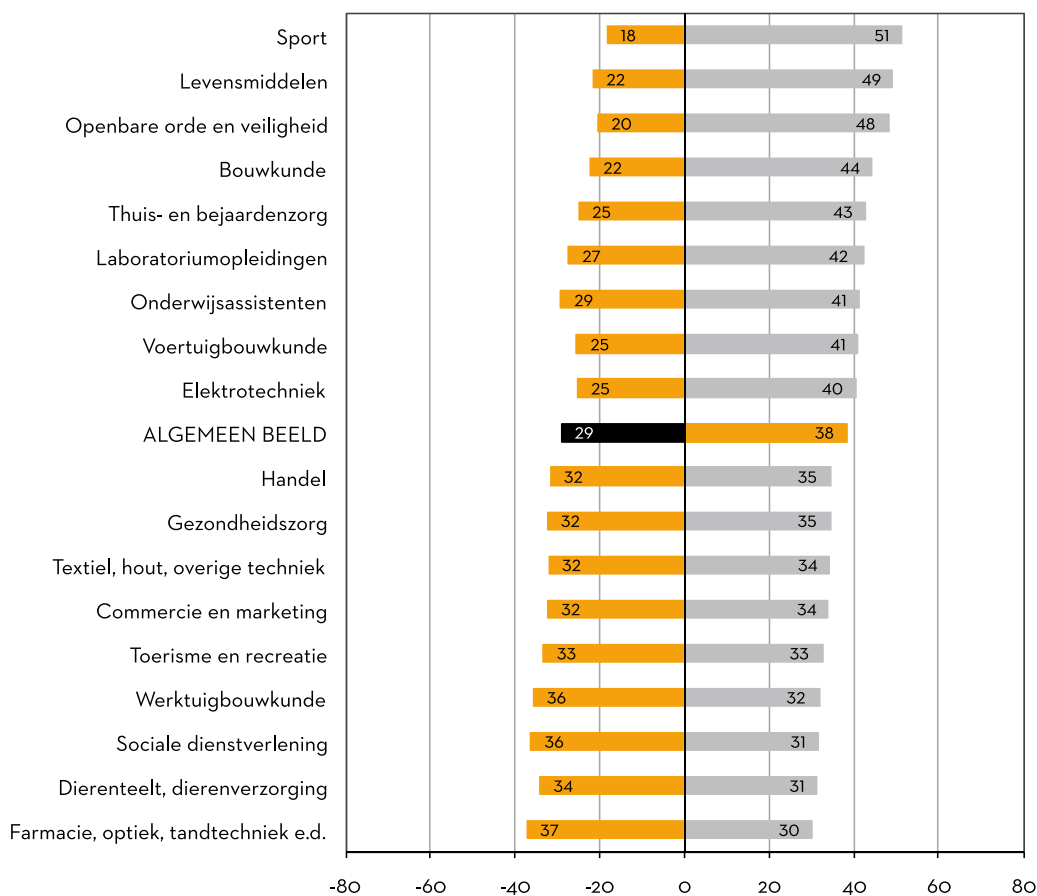
De oordelen van studenten met en zonder beperking over de begeleiding bij keuzes en loopbaan verschillen niet wezenlijk.

Schooltype (roc, aoc, vakschool)

Aoc's, roc's en vakscholen verschillen licht in de mate waarin hun studenten tevreden zijn over de begeleiding bij keuze en loopbaan. Op roc's en vakscholen is respectievelijk 38 en 39 procent hierover tevreden. Op de aoc's ligt het percentage tevreden studenten daarover iets lager, op 34 procent. Het verschil in studentenoordelen op dit punt tussen aoc's en roc's zit niet in de mogelijkheid die studenten krijgen voor het kiezen van onderwijsactiviteiten. Wel is er verschil in het percentage dat positief oordeelt over de hulp bij keuzes tijdens de studie (vakschool: 43%, roc: 40%, aoc: 36%), over duidelijkheid over de mogelijkheid om verder te studeren (vakschool en roc: 50%, aoc: 43%) en over de begeleiding bij het kiezen voor een vervolgopleiding of een beroep (vakschool: 41%, roc: 40%, aoc: 36%).

5.2.3 VERSCHILLEN NAAR OPLEIDINGSRICHTING

In figuur 33 is het totaaloordeel over de keuze- en loopbaanbegeleiding weergegeven voor de negen meest positieve en negen minst positieve opleidingsrichtingen. Meest positief oordelen de studenten van de opleidingsrichting *sport* (51%), minst positief die van de opleidingsrichting *farmacie, optiek en tandtechniek* (30%).

Figuur 33: Oordeel over keuze-/loopbaanbegeleiding (totaaloordeel), naar opleidingsrichting

5.3 SAMENVATTING

In dit hoofdstuk is gekeken naar de tevredenheid over de begeleiding: begeleiding bij de studie en begeleiding bij het maken van keuzes binnen de studie en voor het vervolg. In zowel de waardering van de studiebegeleiding als de waardering van de keuze- en loopbaanbegeleiding is ten opzichte van voorgaande jaren een positieve trend waar te nemen. Ondanks deze duidelijke verbetering blijft de tevredenheid over de begeleiding bij keuze en loopbaan duidelijk achter bij de tevredenheid over de studiebegeleiding. De ontevredenheid over de keuze- en loopbaanbegeleiding (totaaloordeel) wordt sterk bepaald door het oordeel over de mogelijkheid om zelf vakken en onderwijsactiviteiten te kiezen. Dit aspect wordt zeer negatief beoordeeld, dit jaar zelfs nog negatiever dan in de jaren daarvoor. Opvallend daarbij is ook dat we daarin geen verschillen tussen experimentele en niet-experimentele opleidingen vinden. Ook opmerkelijk is in dit kader dat studenten aan experimentele opleidingen aangeven minder goed op de hoogte te zijn van de eigen studievoortgang.

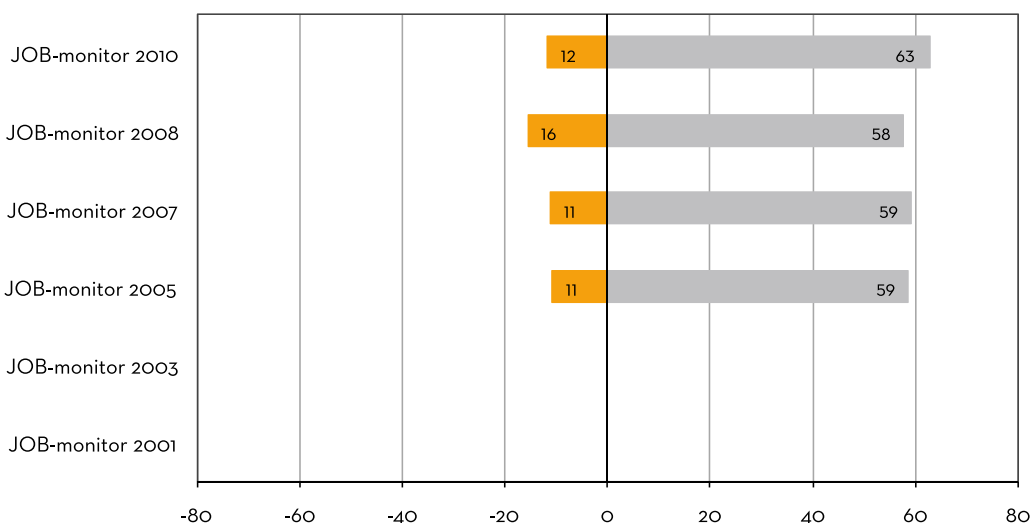
6 COMPETENTIES

Om inzicht te krijgen in de competenties van mbo-studenten bekijken we in dit hoofdstuk in hoeverre zij vinden dat ze op school voldoende leren en er in hun opleiding voldoende wordt geleerd samen te werken, problemen op te lossen, te plannen en organiseren, zelfstandig te werken, te communiceren, te werken volgens afspraak, zichzelf en hun werk te beoordelen en voor het beroep dat ze later willen uitoefenen.

6.1 COMPETENTIES

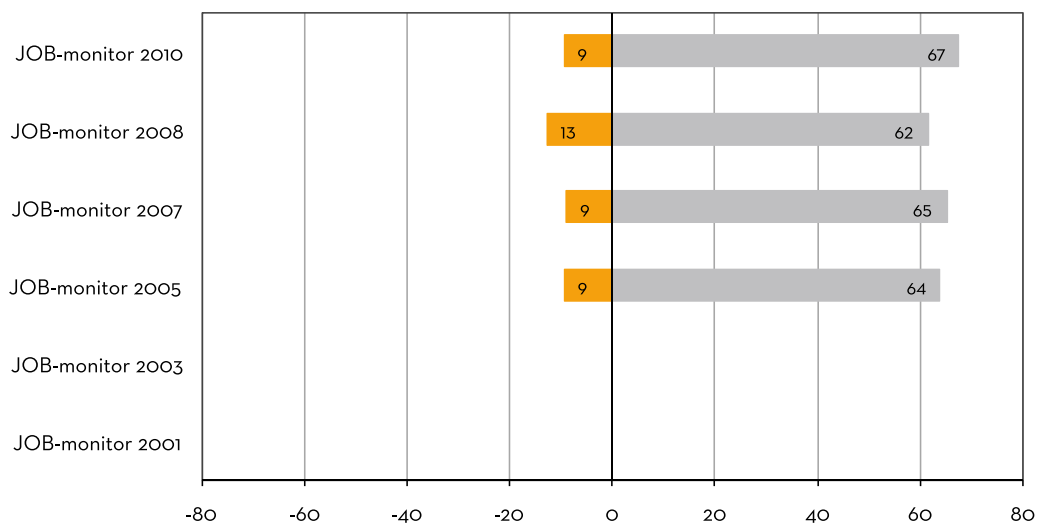
6.1.1 VERANDERINGEN TEN OPZICHTE VAN EERDERE JAREN

In figuur 34 is te zien dat in 2010 bijna tweederde van de mbo-studenten positief oordeelt over het totaalpakket aan competenties die men op school leert. Vanaf 2005 wordt hier in de JOB-monitor aandacht aan besteed en in alle voorgaande jaren lag dit percentage net onder de 60 procent.

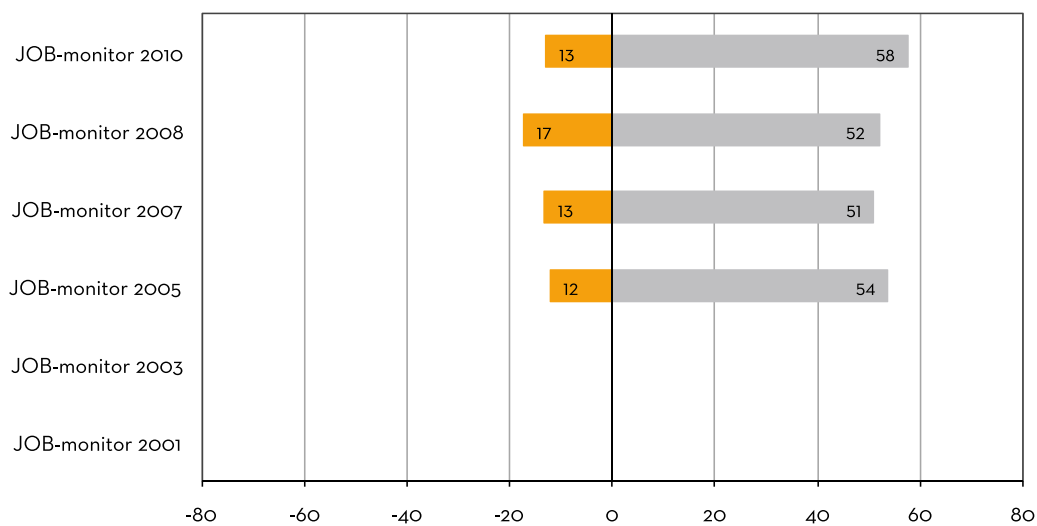

Figuur 34: Oordeel over competenties (totaaloordeel)

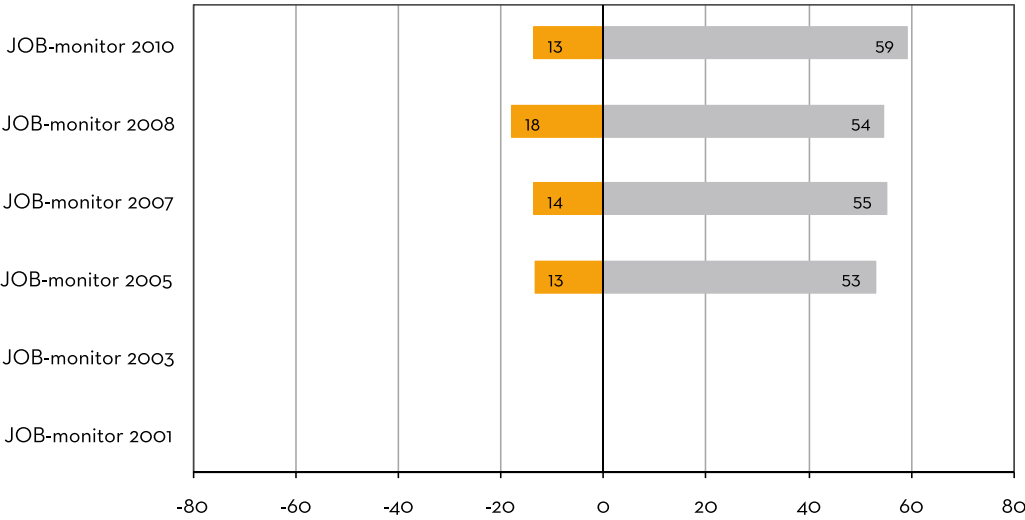
Voor zover van toepassing zien we dat alle onderliggende items bij het invullen van de JOB-monitor 2010 positiever zijn beoordeeld dan in de jaren ervoor. Studenten blijken in het bijzonder tevreden te zijn over het leren zelfstandig werken (73%), communiceren (71%), samenwerken (67%), voor het later uit te oefenen beroep (63%) en het werken volgens afspraak (63%). De mate van tevredenheid is lager dan het totaaloordeel bij het voldoende leren op school (53%), het beoordelen van jezelf en je werk (56%), het oplossen van problemen (58%) en plannen en organiseren (59%).

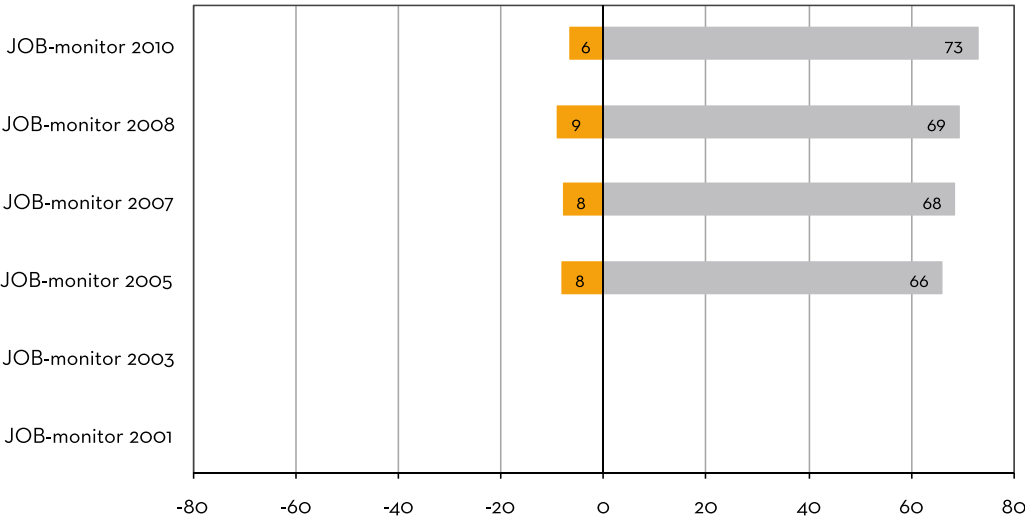
Figuur 35: Leer je in je opleiding voldoende samen te werken?

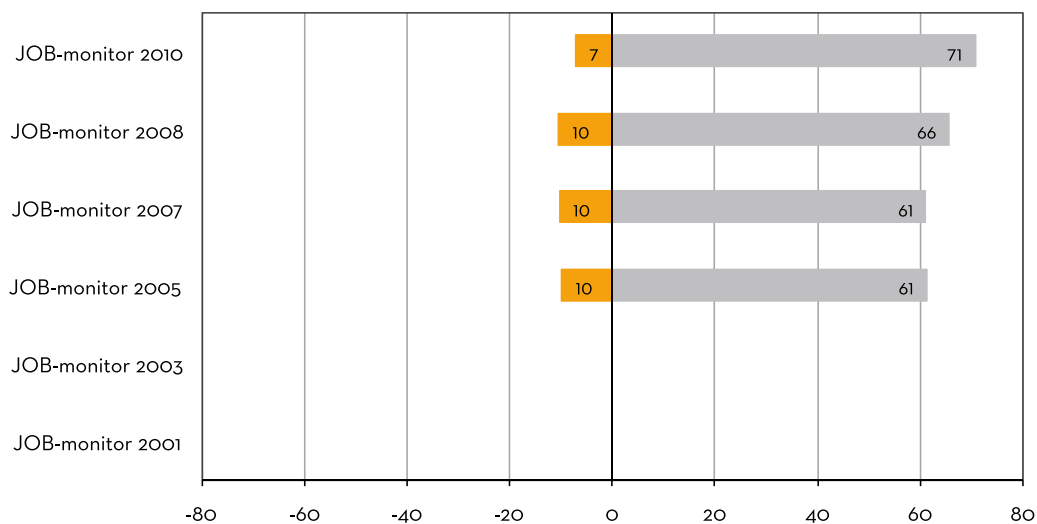
Figuur 36: Leer je in je opleiding voldoende problemen op te lossen?

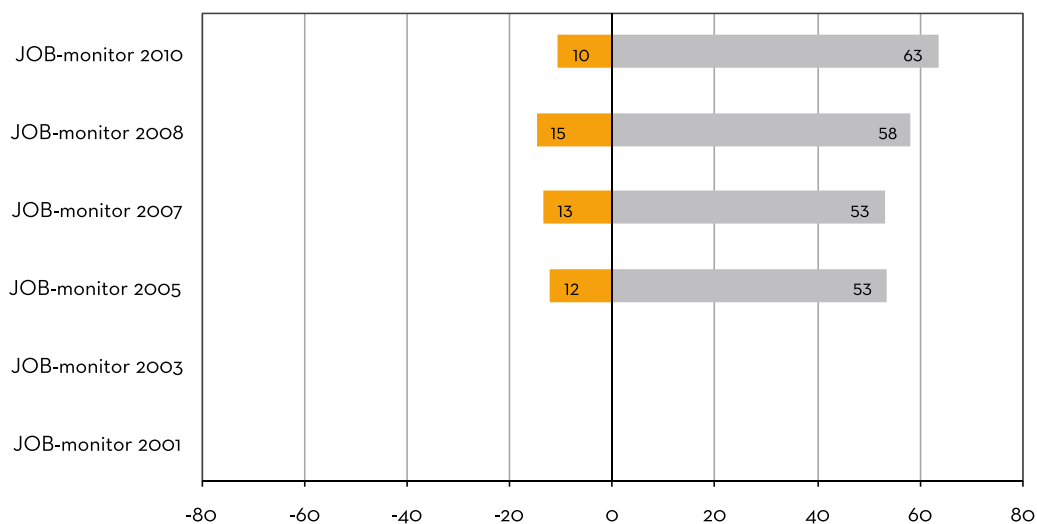
Figuur 37: Leer je in je opleiding voldoende te plannen en organiseren?

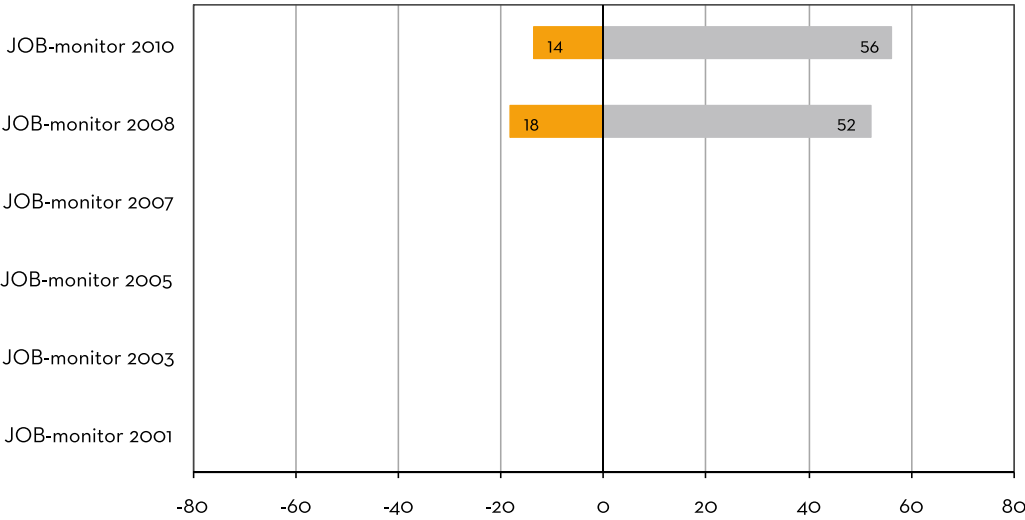
Figuur 38: Leer je in je opleiding voldoende zelfstandig te werken?

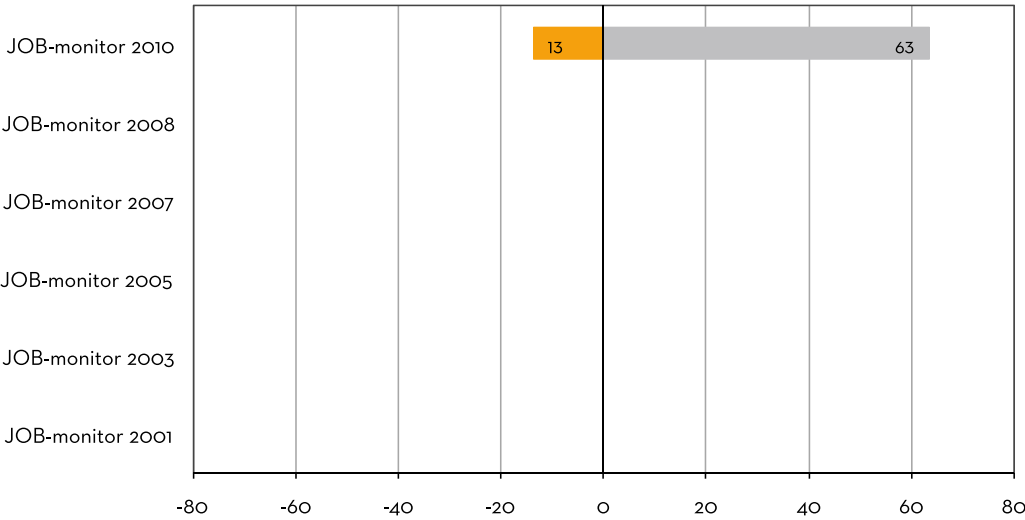
Figuur 39: Leer je in je opleiding voldoende te communiceren?

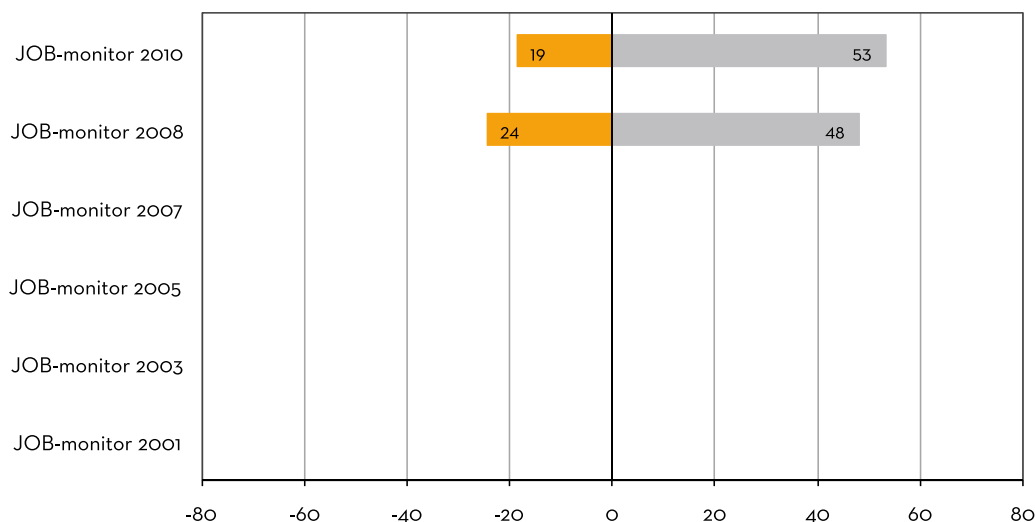
Figuur 40: Leer je in je opleiding voldoende te werken volgens afspraak?

Figuur 41: Leer je in je opleiding voldoende jezelf en je werk te beoordelen?

Figuur 42: Leer je in je opleiding voldoende het beroep dat je later wilt uitoefenen?

Figuur 43: Vind je dat je voldoende leert op school?

6.1.2 VERSCHILLEN TUSSEN STUDENTEN

Leerweg

Bol- en bbl-studenten verschillen alleen van mening wanneer het aankomt op het voldoende leren voor het later uit te oefenen beroep (bbl: 71%; bol: 61%), samenwerken (bol: 70%; bbl: 59%) en het beoordelen van eigen werk (bbl: 60%; bol: 55%).

Niveau

Behalve het oordeel over het voldoende leren communiceren, verschillen de totaalscore en alle items binnen het cluster competenties van elkaar naar opleidingsniveau. De hoogste en laagste percentages zijn echter niet altijd op dezelfde manier verdeeld, al zijn het vooral studenten op niveau 1 die het meest tevreden en studenten op niveau 4 die het minst vaak positief zijn. Totaalscore (niveau 1: 68%; niveau 2: 62%), voldoende leren zelfstandig werken (niveau 1: 78%; niveau 3: 72%), voldoende leren werken volgens afspraak (niveau 1: 73%; niveau 4: 62%), voldoende leren samenwerken (niveau 4: 72%; niveau 2: 61%), voldoende leren jezelf en je werk te beoordelen (niveau 1: 67%; niveau 4: 55%), voldoende leren voor het beroep dat je later wilt uitoefenen (niveau 2: 67%; niveau 4: 60%), voldoende leren problemen oplossen (niveau 1: 64%; niveau 3: 56%), voldoende leren op school (niveau 1: 63%; niveau 4: 51%) en voldoende leren plannen en organiseren (niveau 1: 62%; niveau 2: 55%).

Leerjaar

Mbo'ers in leerjaar 1 zijn het vaakst positief in hun totaaloordeel over competenties (65%) en in leerjaar 3 is de minst tevreden groep te vinden (60%). Verder vinden we op sommige onderliggende aspecten verschillen, waarbij met name studenten in het eerste leerjaar de positieve boventoon voeren. Het gaat om het leren communiceren (leerjaar 1: 73%; leerjaar 2: 68%), werken volgens afspraak (leerjaar 1: 67%; leerjaar 3: 59%), voor het later uitoefenen van

het beroep (leerjaar 1: 66%; leerjaar 4: 56%), problemen oplossen (leerjaar 4: 60%; leerjaar 2: 55%) en de leeropbrengst op school (leerjaar 1: 59%; leerjaar 4: 44%).

Geslacht

Tussen mannen en vrouwen vinden we alleen verschillen in de positieve oordelen over het voldoende leren communiceren (vrouw: 74%; man: 68%), samenwerken (vrouw: 71%; man: 64%) en plannen en organiseren (vrouw: 62%; man: 57%).

Etniciteit

Op basis van etnische achtergrond houden studenten in het mbo er geen andere mening op na wat betreft de opgedane competenties in het onderwijs.

Experimentopleidingen

Studenten aan traditionele opleidingen zijn niet meer of minder positief dan studenten van experimentele opleidingen over de zaken die ze leren op school.

Leeftijd

Afgezien van de beoordeling van het voldoende leren zelfstandig te werken, bestaan er verschillen tussen studenten uit bepaalde leeftijdsgroepen aangaande het cluster competenties en de bijbehorende deelonderwerpen. Globaal gezien zijn studenten van 26 jaar en ouder het meest positief en studenten van 18 en 19 het minst. De verschillen zien we terug in: het totaaloordeel over competenties (26 en ouder: 68%; 18-19: 61%), de waardering van het leren communiceren (17 en jonger: 73%; 22-25: 68%), het leren voor je beroep (26 en ouder: 73%; 18-19: 61%), het leren samenwerken (17 en jonger: 70%; 22-25: 62%), het leren werken volgens afspraak (26 en ouder: 68%; 18-19: 61%), het leren jezelf en je werk te beoordelen (26 en ouder: 67%; 18-19: 54%), het leren problemen op te lossen (26 en ouder: 64%; 18-19: 56%), het leren plannen en organiseren (26 en ouder: 63%; 22-25: 57%) en het voldoende leren op school (26 en ouder: 63%; 20-21: 50%).

65

Handicap

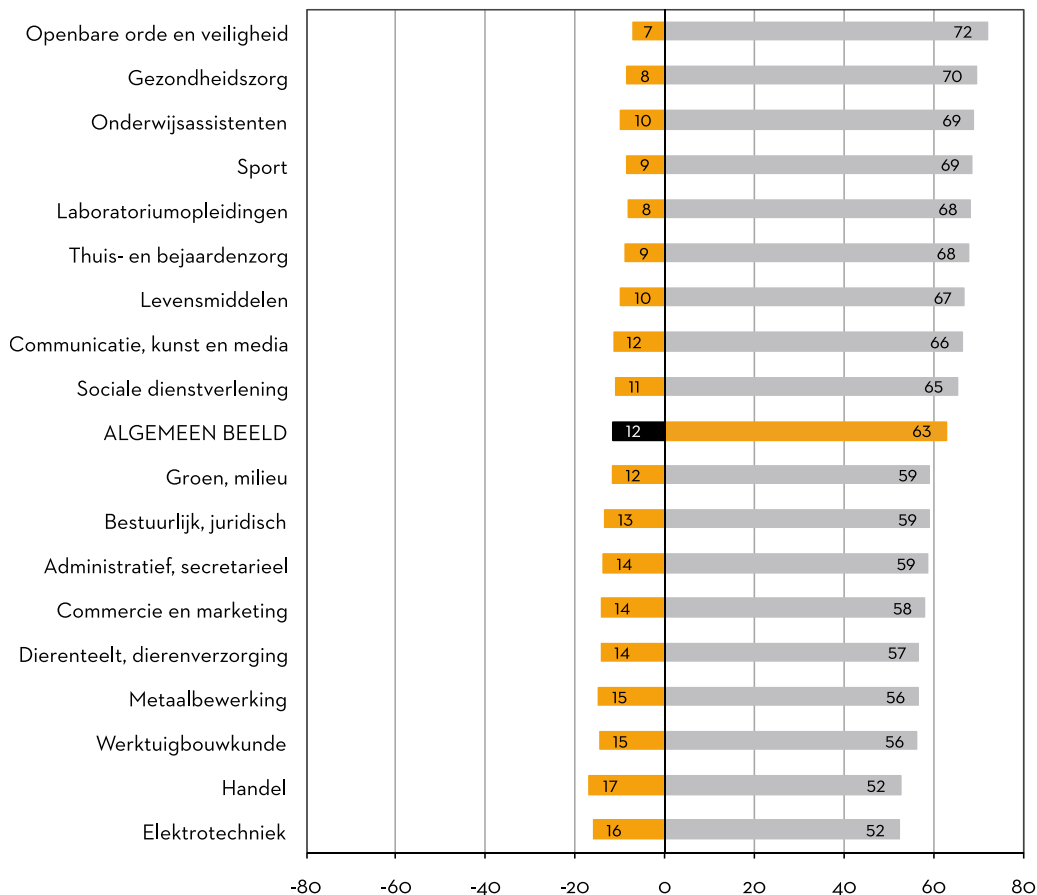
Van de studenten zonder handicap(s) vindt 61 procent dat er in de opleiding voldoende geleerd wordt te plannen en te organiseren. Van de studenten met handicap(s) is 56 procent hier positief over. Voor de rest zijn er bij het beoordelen van competenties geen verschillen tussen mbo'ers met of zonder handicap(s).

Schooltype (roc, aoc, vakschool)

Studenten van vakinstellingen beoordelen alle onderdelen van het cluster competenties het meest positief en aoc-studenten het minst. Op de totaalscore levert dat percentages van 66 en 58 procent op. De tevredenheid op de afzonderlijke stellingen is als volgt verdeeld: voldoende leren zelfstandig te werken (78 vs. 71%), te communiceren (73 vs. 66%), samen te werken (71 vs. 66%), te werken volgens afspraak (67 vs. 58%), voor het toekomstige beroep (66 vs. 59%), te plannen en organiseren (62 vs. 54%), problemen op te lossen (62 en 52%), te leren op school (61 vs. 48%) en jezelf en je werk te beoordelen (57 vs. 49%).

6.1.3 VERSCHILLEN NAAR OPLEIDINGSRICHTING

Studenten in het mbo die een opleiding volgen binnen de richting *openbare orde en veiligheid* zijn het meest tevreden (72%) over de competenties die ze meekrijgen in hun opleiding. Binnen de opleidingsrichting *elektrotechniek* is slechts 52 procent van de studenten hier tevreden over.

Figuur 44: Oordeel over competenties (totaaloordeel), naar opleidingsrichting

6.2 SAMENVATTING

Als we de resultaten over de competenties van studenten in het mbo overzien, kunnen we concluderen dat dit onderdeel van de JOB-monitor nog niet eerder zo positief is beoordeeld. Vooral het in de opleiding voldoende leren zelfstandig te werken, te communiceren en samen te werken, komen als best gewaardeerde aspecten uit de bus. Er zijn geen specifieke groepen die er qua tevredenheid uit springen, al geven studenten aan vakinstellingen en van 26 jaar en ouder wel het vaakst aan hierover tevreden te zijn.

7 STAGE/WERKPLEK

In dit hoofdstuk wordt gekeken naar de oordelen van bol'ers over de stage. Daarnaast wordt het oordeel van bbl'ers over hun werkplek bekeken.

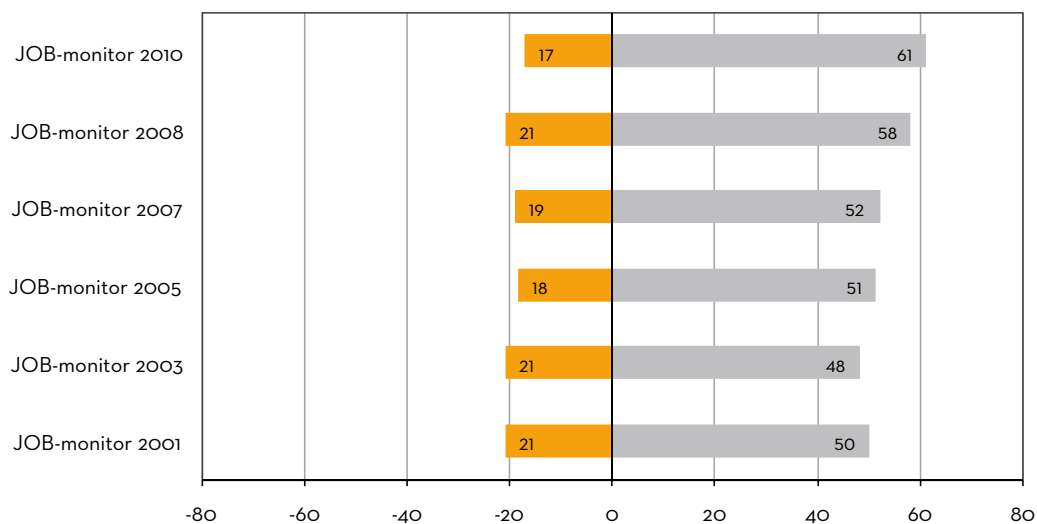
7.1 STAGE (BOL)

7.1.1 VERANDERINGEN TEN OPZICHTE VAN EERDERE JAREN

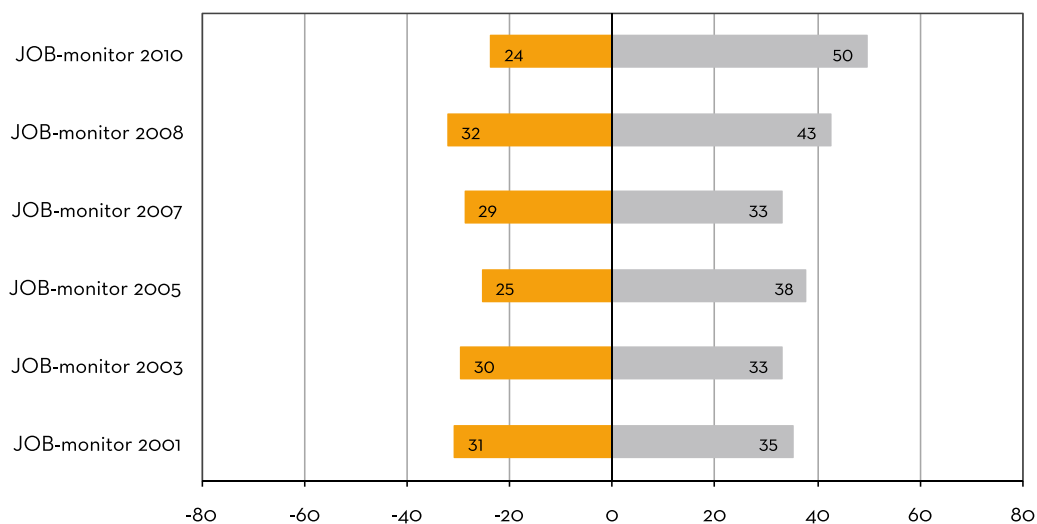
Van de bol'ers geeft 24 procent aan nog geen stage te hebben gelopen. Dit wijkt niet af van de vorige JOB-monitor. Vooral studenten in leerjaar 1 geven aan nog geen stage te hebben gelopen (39%) terwijl in leerjaar 3 en 4 bijna alle studenten al een keer stage hebben gelopen (beide leerjaren: 4% nog geen stage gelopen). Aan de bol'ers die aangaven een keer stage te hebben gelopen is vervolgens doorgevraagd naar hun stage. De totaalscore stage is opgebouwd uit de volgende vragen:

- Ben je door je school goed voorbereid op je stage/bpv?
- Had je moeite om een stage-/bpv-plaats te vinden?
- Helpt de school bij het vinden van een stage-/bpv-plaats?
- Leer je op je stage-/bpv-plaats voldoende?
- Sluit de theorie die je op school krijgt voldoende aan bij de praktijk?
- Ben je tevreden over de begeleiding door de school tijdens je stage/bpv?
- Ben je tevreden over de begeleiding door het leerbedrijf tijdens je stage/bpv?
- Ben je tevreden over de manier van beoordeling van jouw stage/bpv?

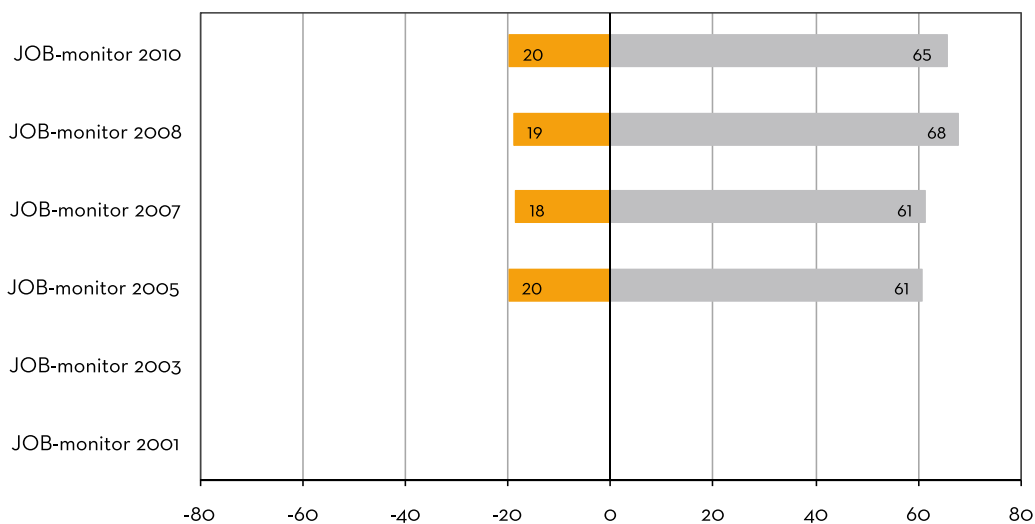
Uit figuur 45 blijkt dat studenten door de jaren heen steeds positiever oordelen over hun stage. Ten opzichte van de vorige JOB-monitor zien we vooral verbetering op het gebied van de voorbereiding van de stage door de school: 50 procent van de bol'ers geeft aan dat zij goed is voorbereid door school, bij de vorige meting was dit 43 procent. Net als bij de vorige JOB-monitor geven bol'ers dit jaar de hoogste waardering aan het voldoende leren op de stage-/bpv-plaats: 78 procent.

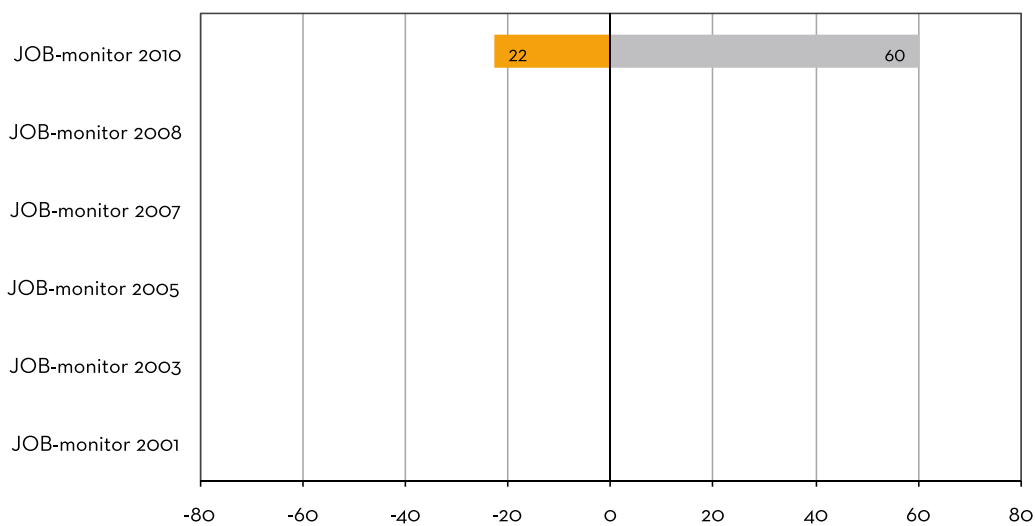
Figuur 45: Oordeel over stage (bol, totaaloordeel)

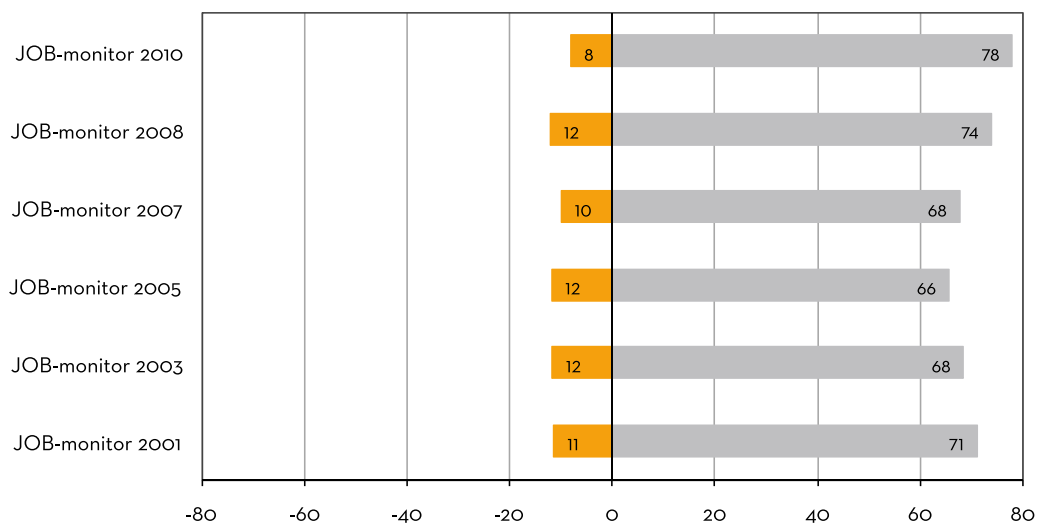
Figuur 46: Ben je door je school goed voorbereid op je stage/bpv?

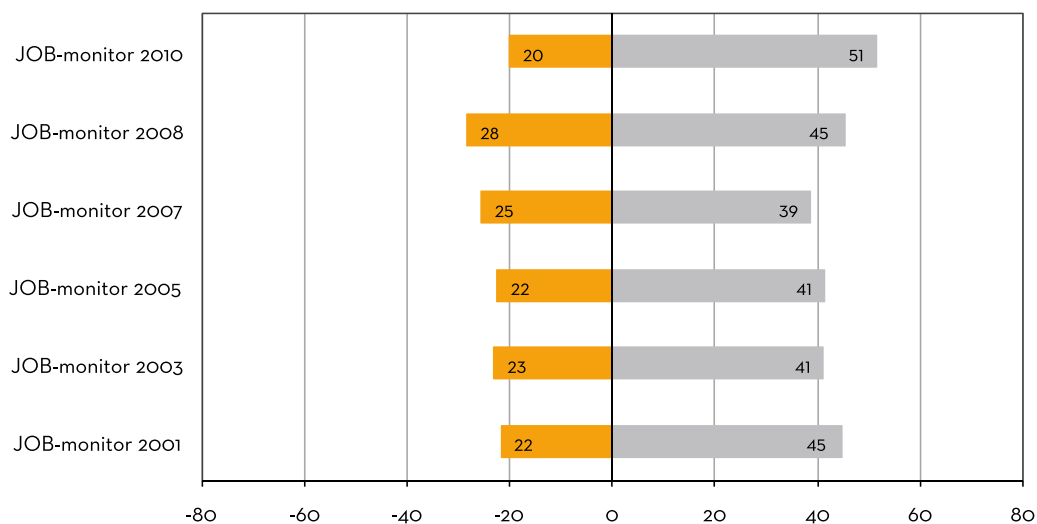
Figuur 47: Had je moeite om een stage-/bvp-plaats te vinden? (grijs: (bijna) geen moeite)

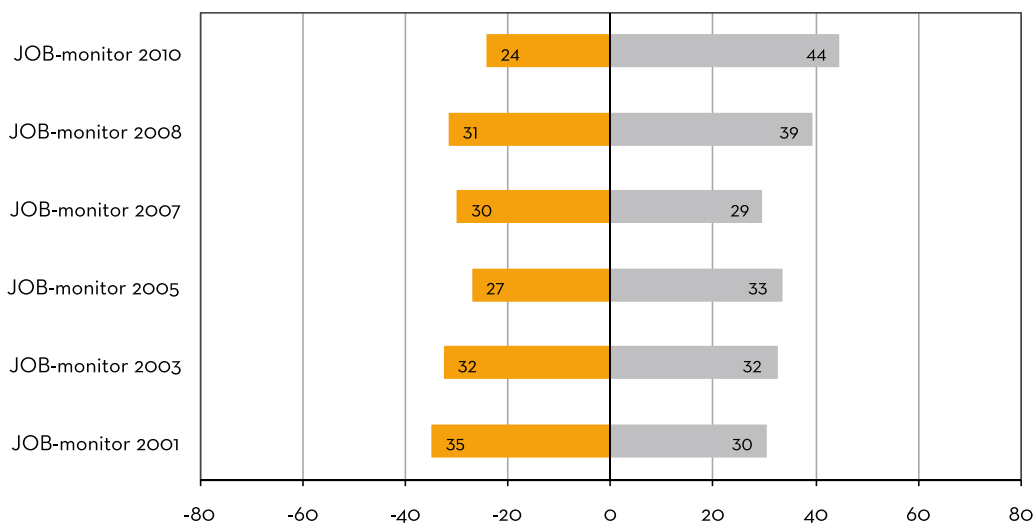
Figuur 48: Helpt de school je bij het vinden van een stage-/bvp-plaats?

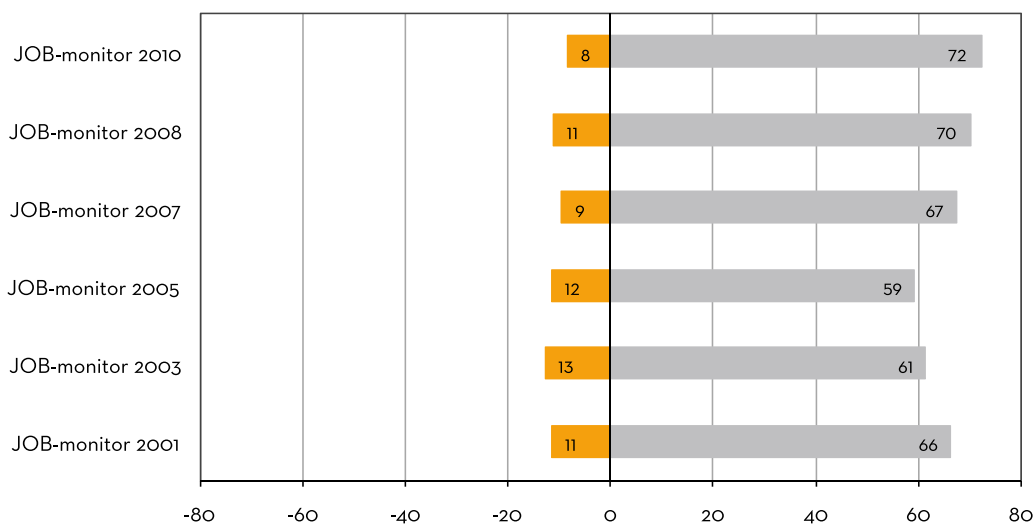
Figuur 49: Leer je op je stage-/bpv-plaats voldoende?

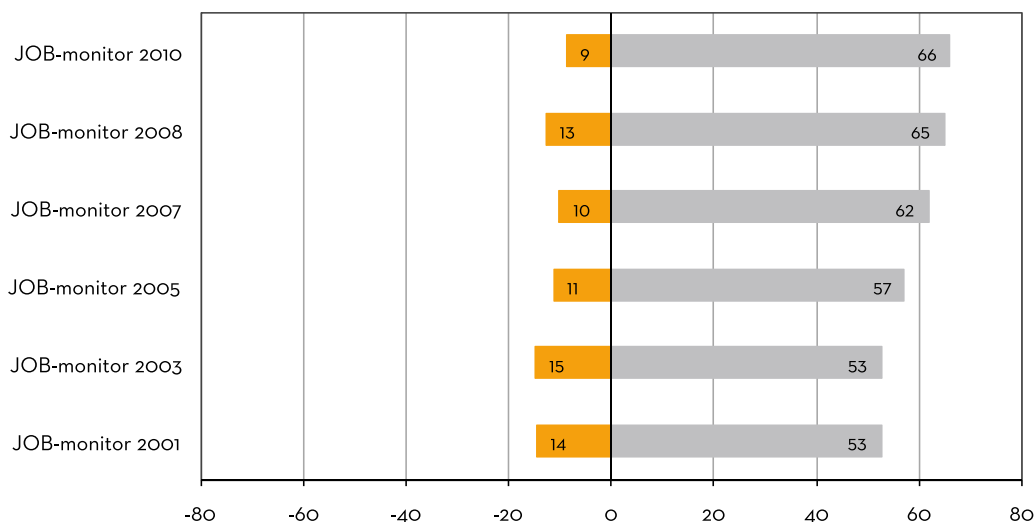
Figuur 50: Sluit de theorie die je op school krijgt voldoende aan bij de praktijk?

Figuur 51: Ben je tevreden over de begeleiding door de school tijdens je stage/bpv?

Figuur 52: Ben je tevreden over de begeleiding door het leerbedrijf tijdens je stage/bpv?

Figuur 53: Ben je tevreden over de manier van beoordeling van jouw stage/bpv?

7.1.2 VERSCHILLEN TUSSEN STUDENTEN

Niveau

Het totaaloordeel over de stage neemt af naarmate het niveau hoger wordt. Niveau-1-studenten oordelen met 68 procent positief over de stage, onder niveau-4-studenten is dit 60 procent. Deze tendens zien we op bijna alle deelaspecten terug. Zo oordelen niveau-1-studenten positiever over de voorbereiding op de stage (niveau 1: 70%; niveau 4: 46%), over de hulp van school bij het vinden van een stageplek (niveau 1: 72%; niveau 4: 58%), over het aansluiten van de theorie bij de praktijk (niveau 1: 60%; niveau 4: 48%), over de begeleiding tijdens de stage door school (niveau 1: 66%; niveau 4: 41%) en over de beoordeling van de stage (niveau 1: 75%; niveau 4: 67%). De waardering die niveau-1-studenten geven aan het voldoende leren op de stageplek is het laagst van alle niveaus, maar nog altijd 73 procent. Het meest positief hierover zijn niveau-3-studenten (79%). Het verschil tussen de niveaus is minimaal voor wat betreft de tevredenheid over de begeleiding door het stagebedrijf, en kijken we naar de moeite die het kost om een stageplek te vinden dan zien we helemaal geen verschillen.

Leerjaar

De totaalscore van de stage verschilt nauwelijks tussen de verschillende leerjaren. Alleen de oordelen over het vinden van een stageplek, het leren op een stageplek, de aansluiting van de theorie bij de praktijk en de tevredenheid over de begeleiding door het stagebedrijf verschillen tussen de leerjaren. Over het vinden van een stageplek zijn studenten in leerjaar 4 het meest tevreden ten opzichte van leerjaar 2 (69 vs. 64%) en voor wat betreft de tevredenheid over het voldoende leren op een stageplek (leerjaar 4: 83%; leerjaar 1: 75%) en over de begeleiding door het stagebedrijf (leerjaar 4: 77%; leerjaar 1: 71%), zijn studenten in leerjaar 4 het meest tevreden ten opzichte van leerjaar 1. Studenten in leerjaar 4 zijn echter minder positief over de aansluiting van de theorie bij de praktijk (46%). Hierin verschillen zij

van studenten in leerjaar 1, waar 56 procent hierover positief oordeelt. Op de overige vier aspecten zien we geen of slechts minimale verschillen tussen de leerjaren.

Geslacht

Tussen mannen en vrouwen vinden we alleen kleine verschillen (minder dan 5%) in de oordelen over de stage, zowel voor wat betreft het totaaloordeel als de onderliggende aspecten.

Etniciteit

Allochtone studenten oordelen vrijwel hetzelfde als autochtone studenten wanneer we kijken naar het totaaloordeel over stage. Ook de voorbereiding op de stage, de hulp van de school bij het vinden van een stageplek, de aansluiting van de theorie op de praktijk en de tevredenheid over de beoordeling van de stage worden vrijwel hetzelfde beoordeeld door allochtone en autochtone studenten. Autochtone studenten hebben minder moeite met het vinden van een stageplek dan allochtone studenten (68 vs. 59%), oordelen positiever over het voldoende leren op de stageplek (80 vs. 73%) en over de begeleiding door het stagebedrijf (74 vs. 67%). Over de stagebegeleiding door de school oordelen juist allochtone studenten positiever (allochtoon: 49%; autochtoon: 43%).

Experimentopleiding

Tussen experimentopleidingen en niet-experimentopleidingen zijn de verschillen in het oordeel over de stage kleiner dan vijf procent.

75

Leeftijd

Studenten van 26 jaar of ouder zijn het positiefst in hun totaaloordeel over stage en studenten van 18 en 19 jaar het minst positief. Dit verschil zien we ook terug in de tevredenheid over de voorbereiding op de stage, over de aansluiting van de theorie op de praktijk, over de begeleiding op de stage door school en over de beoordeling van de stage. Op de overige aspecten zien we slechts kleine verschillen tussen de leeftijdsgroepen.

Handicap

In het totaaloordeel over de stage zien we minimale verschillen tussen studenten met een handicap of beperking en studenten zonder. Dit geldt tevens voor de oordelen over de moeite om een stageplek te vinden, de hulp van school daarbij, het voldoende leren op de stageplek en de begeleiding door het stagebedrijf. Studenten zonder handicap oordelen positiever dan studenten met een handicap of beperking over de voorbereiding op de stage (51% vs. 46%), de aansluiting van de theorie bij de praktijk (53 vs. 48%), de begeleiding tijdens de stage door school (46 vs. 40%) en de beoordeling van de stage (70 vs. 65%).

Schooltype (roc, aoc, vakschool)

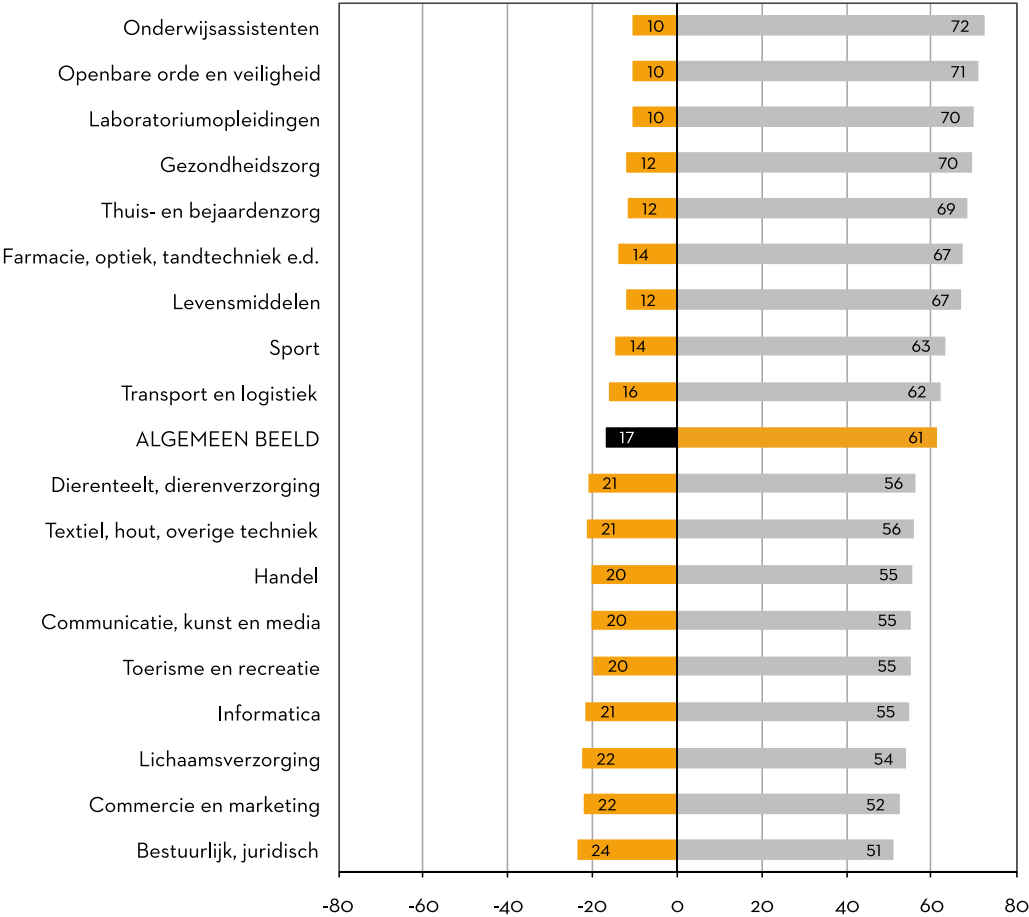
Er is geen verschil in het totaaloordeel over stage naar schooltype. We zien wel verschillen op vijf van de acht deelaspecten van stage. Zo hebben studenten op een roc in vergelijking met studenten op een aoc of vakschool minder moeite om een stageplek te vinden (roc: 66%; aoc /vakschool: 60%). Aoc-studenten zijn veel minder positief over de hulp van school bij het vinden van een stageplek (aoc: 34%; roc: 62%; vakschool: 64%) en zijn daarnaast ook minder positief

over de stagebegeleiding door school (aoc: 36%; vakschool: 42%; roc: 45%). Over de begeleiding door het stagebedrijf zijn studenten van een aoc daarentegen het meest positief: 78 procent (roc: 72%; vakschool: 71%). Studenten op een roc zijn ten slotte het meest positief over de aansluiting van de theorie op de praktijk (52%), terwijl studenten op een vakschool hier het minst positief over denken met 46 procent.

7.1.3 VERSCHILLEN NAAR OPLEIDINGSRICHTING

De grootste tevredenheid over stage zien we bij bol'ers die de opleidingsrichting *onderwijsassistenten* volgen. Van deze studenten geeft 72 procent aan dat zij tevreden zijn over de stage. Ook bij de opleidingsrichting *openbare orde en veiligheid*, *laboratoriumopleidingen*, *gezondheidszorg* en *thuis- en bejaardenzorg* zien we een hoge tevredenheid onder studenten. Het minst positief zijn studenten van de opleidingsrichting *bestuurlijk, juridisch*, waar 51 procent van de studenten de stage als positief ervaart. Van deze opleidingsrichting oordelen studenten tevens het meest negatief over de stage (24%).

76

Figuur 54: Oordeel over stage (bol, totaaloordeel), naar opleidingsrichting

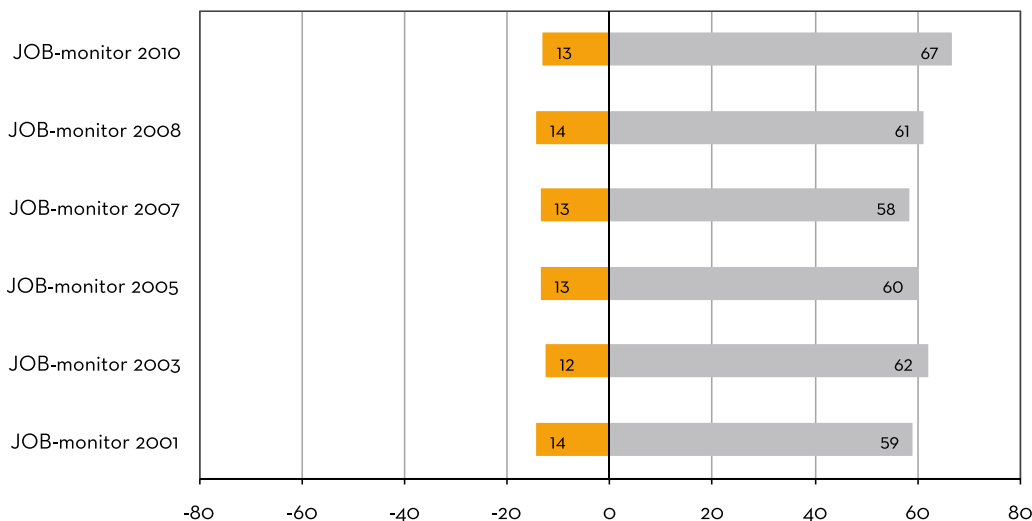
7.2 WERKPLEK (BBL)

7.2.1 VERANDERINGEN TEN OPZICHTE VAN EERDERE JAREN

In het totaaloordeel van bbl'ers over hun werkplek zit een stijgende lijn: 67 procent van de studenten is er tevreden over, meer dan in voorgaande jaren. Het totaaloordeel over de werkplek is de gemiddelde score op de volgende zeven vragen:

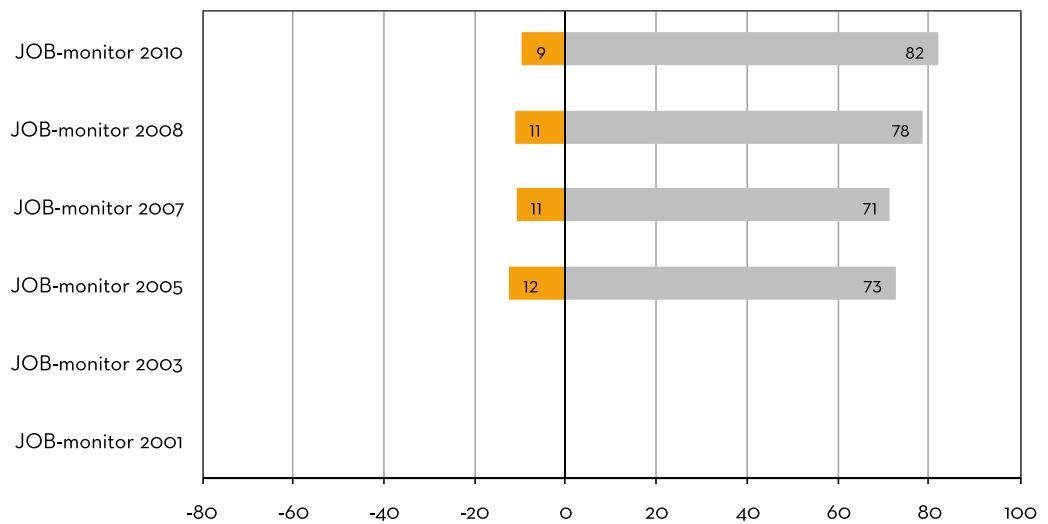
- Had je moeite om voor je opleiding een werkplek te vinden?
- Ben je tevreden over de begeleiding door het leerbedrijf op je werkplek?
- Kun je jouw ervaringen voldoende op school bespreken?
- Leer je op je werkplek voldoende?
- Sluit de theorie die je op school krijgt voldoende aan bij de praktijk?
- Ben je tevreden over de manier van beoordeling van jouw praktijkdeel?
- Vind je dat de school en jouw leerbedrijf voldoende contact hebben?

Het gaat hierbij dus zowel om de ervaringen met het leerbedrijf als de beoordeling van de rol van de school bij het praktijkleren.

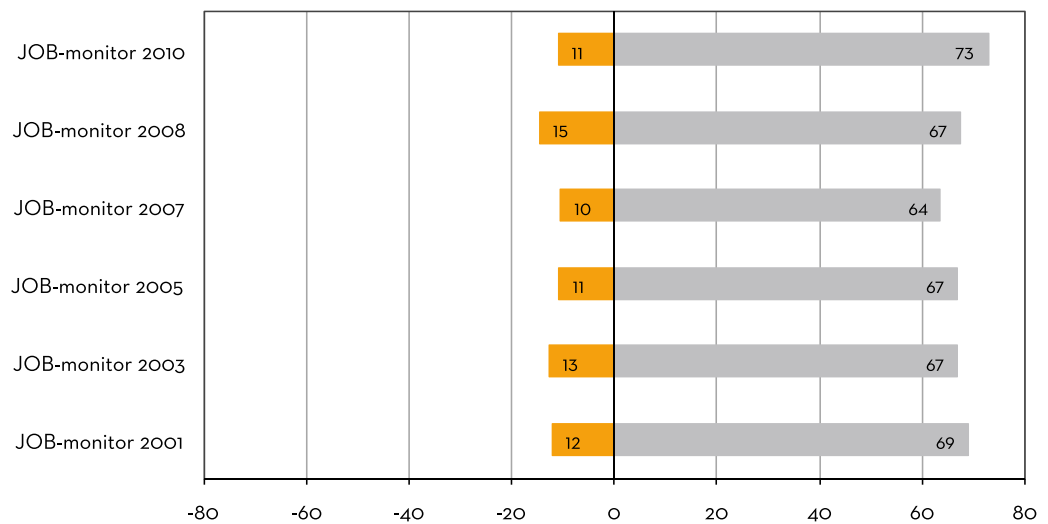

Figuur 55: Oordeel over werkplek (bbl, totaaloordeel)

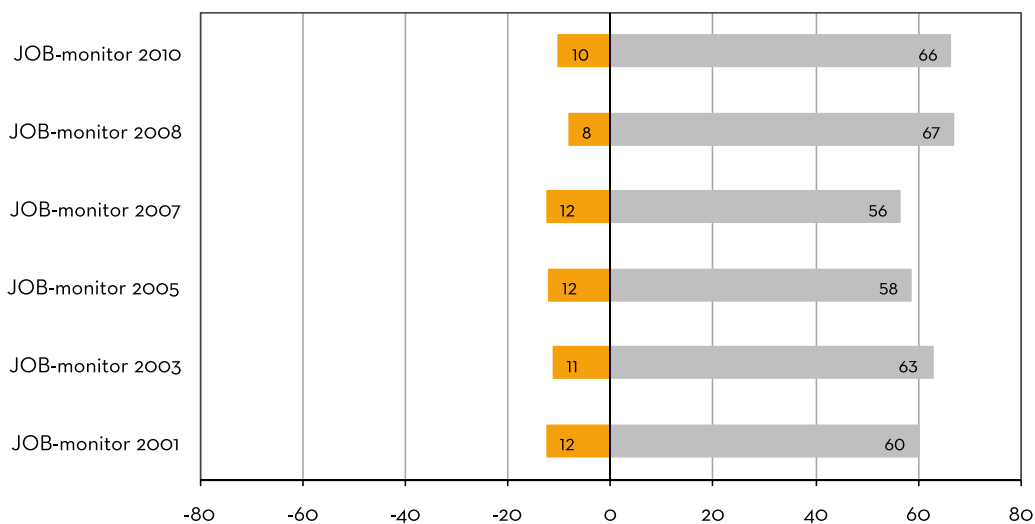
Net als in voorgaande jaren heeft het merendeel van de bbl'ers geen moeite met het vinden van een werkplek voor de opleiding en ook vindt het merendeel dat zij voldoende leert op de werkplek. Op deze aspecten, en ook bij de tevredenheid over de begeleiding door het leerbedrijf en over de manier van beoordeling van het praktijkdeel, zien we een stijging van de tevredenheid door de jaren heen. Ten opzichte van de vorige JOB-monitor is het aandeel studenten dat vindt dat de werkervaringen voldoende besproken kunnen worden op school, gelijk gebleven. De minste tevredenheid vinden we, net als voorgaande jaren, bij de aansluiting van de theorie bij de praktijk en het contact tussen de school en het leerbedrijf. Het oordeel van bbl'ers over dit laatste aspect is, ten opzichte van de vorige drie monitoren, overigens wel weer gestegen naar 42 procent.

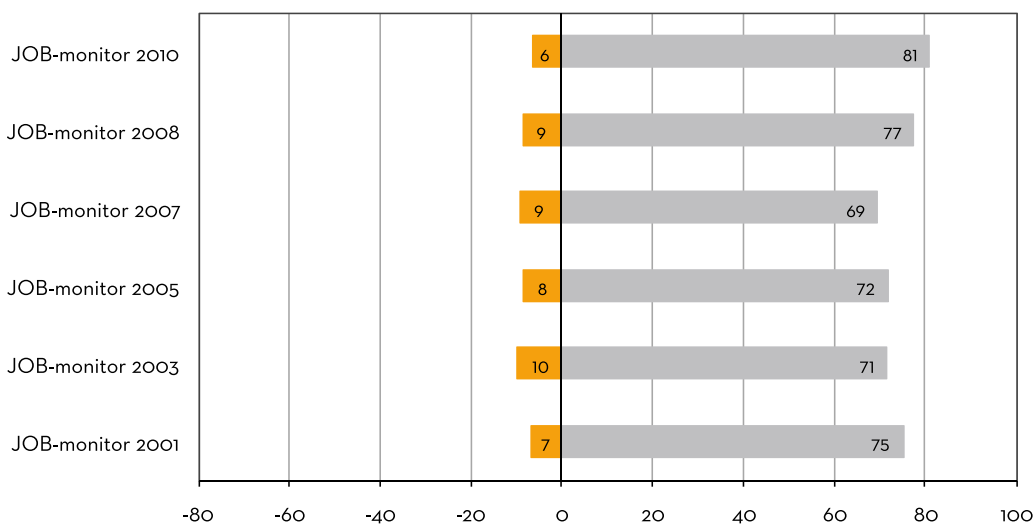
Figuur 56: Had je moeite om voor je opleiding een werkplek te vinden? (grijs: (bijna) geen moeite)

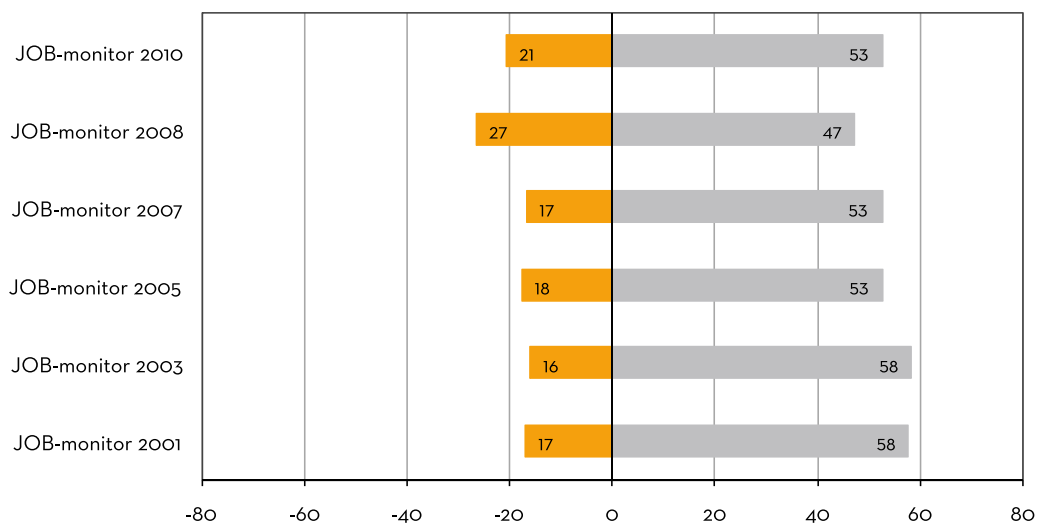
Figuur 57: Ben je tevreden over de begeleiding door het leerbedrijf op je werkplek?

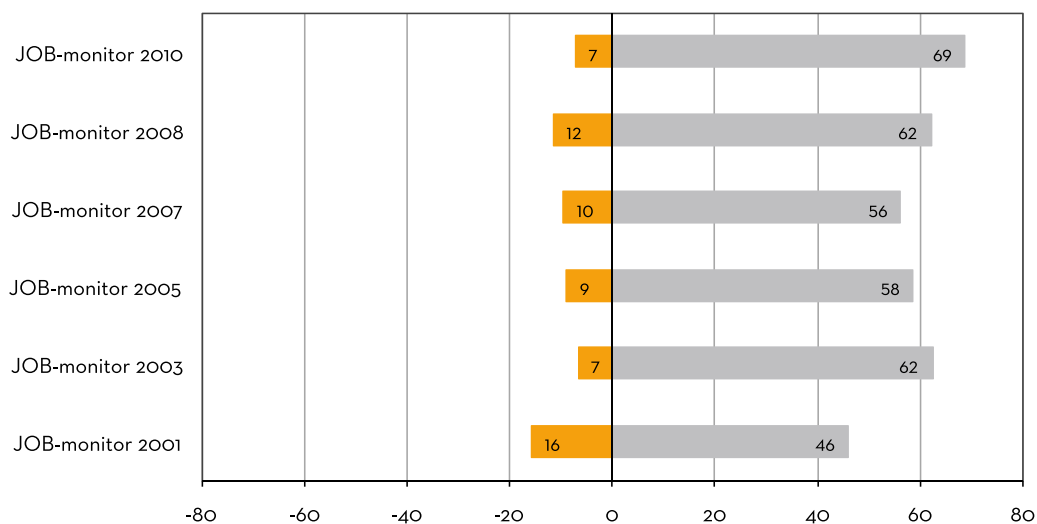
Figuur 58: Kun je jouw werkervaringen voldoende op school bespreken?

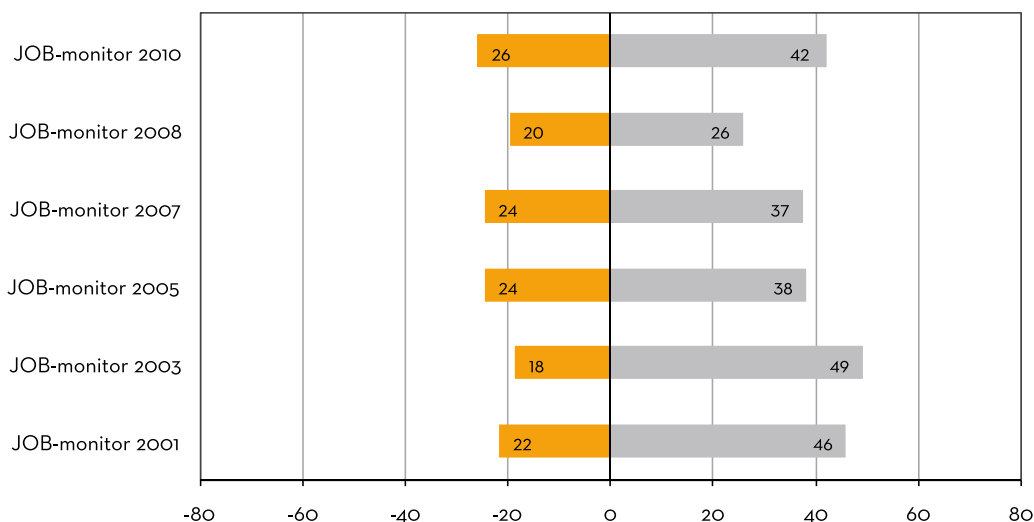
Figuur 59: Leer je op je werkplek voldoende?

Figuur 60: Sluit de theorie die je op school krijgt voldoende aan bij de praktijk?

Figuur 61: Ben je tevreden over de manier van beoordeling van jouw praktijkdeel?

Figuur 62: Vind je dat de school en jouw leerbedrijf voldoende contact hebben?

7.2.2 VERSCHILLEN TUSSEN STUDENTEN

Niveau

Het totaaloordeel over de werkplek verschilt minimaal naar niveau van de opleiding. Ook op twee deelaspecten, te weten tevredenheid over de begeleiding op de werkplek door het leerbedrijf en tevredenheid over de beoordeling van het praktijkgedeelte, verschillen de oordelen van de studenten op de vier niveaus nauwelijks van elkaar. Hoe hoger het niveau van de opleiding, hoe makkelijker studenten een werkplek vinden (niveau 1: 71%; niveau 4: 87%). Ook vinden niveau-4-studenten dat zij meer leren op hun werkplek dan niveau-1-studenten (niveau 1: 78%; niveau 4: 83%). Over het contact tussen het leerbedrijf en de school zijn niveau-1-studenten meer tevreden dan niveau-4-studenten (niveau 1: 56%; niveau 4: 35%). Niveau-4-studenten zijn het meest tevreden met de mogelijkheden om de werkervaringen te bespreken op school, terwijl de niveau-2-studenten hier het minst, maar nog altijd meer dan de helft, tevreden over zijn (niveau 2: 62%; niveau 4: 69%). De verschillen in tevredenheid over de aansluiting van de theorie die bbl'ers op school krijgen bij de praktijk zijn het grootst tussen studenten op niveau 1 en niveau 4. Het meest tevreden hierover zijn niveau-1-studenten (niveau 1: 62%; niveau 4: 49%).

Leerjaar

Naar leerjaar van de studenten zien we minimale verschillen in het totaaloordeel over de werkplek. De verschillen zijn tevens kleiner dan vijf procent wanneer we kijken naar de tevredenheid over de begeleiding door het leerbedrijf, over het voldoende leren op de werkplek en over de beoordeling van het praktijkdeel. De moeite die het kost om voor de opleiding een werkplek te vinden daalt met de stijging van het leerjaar, zo heeft in leerjaar 1 78 procent geen moeite met het vinden van een werkplek en in leerjaar 4 is dit 88 procent. De tevredenheid over de mogelijkheid om werkervaringen op school te bespreken stijgt met het toenemen van het leerjaar (leerjaar 1: 65%; leerjaar 4: 70%). Hoe lager het leerjaar, hoe meer studenten tevreden zijn over de aansluiting van de theorie die op school behandeld wordt bij de praktijk (leerjaar 1: 56%; leerjaar 4: 49%) en over het contact tussen het leerbedrijf en de school (leerjaar 1: 43%; leerjaar 4: 38%).

Geslacht

Hoewel de verschillen in totaalscore tussen mannen en vrouwen voor wat betreft werkplek minimaal zijn, zien we op een paar deelaspecten wel verschillen. Vrouwen hebben minder moeite om een werkplek te vinden (man: 80%; vrouw: 85%), zijn meer positief over de mogelijkheid om werkervaringen op school te kunnen bespreken (man: 64%; vrouw: 70%) en zijn meer tevreden over de aansluiting van de theorie bij de praktijk (man: 50%; vrouw: 57%).

Etniciteit

Verschillen tussen allochtone en autochtone studenten in totaalscore zijn minimaal (minder dan 5%). Op drie deelaspecten zien we wel verschillen naar etniciteit. Autochtone studenten vinden het makkelijker dan allochtone studenten om een werkplek te vinden (83 vs. 76%). Ook zijn autochtone studenten positiever gestemd dan allochtone studenten over de begeleiding door het leerbedrijf (74 vs. 68%). Over de mate waarin de theorie aansluit bij de praktijk zijn juist allochtone studenten meer tevreden (allochtoon: 57%; autochtoon: 52%).

Experimentopleiding

Ook de experimentopleidingen en de niet-experimentopleidingen verschillen niet wezenlijk in de beoordeling door hun studenten op de totaalscore van werkplek. Alleen voor wat betreft de moeite die het kost om een werkplek te vinden, geven studenten van niet-experimentopleidingen aan dat dat minder moeite kost dan studenten van experimentopleidingen (85 vs. 80%). Bij beide opleidingsvarianten is het aandeel studenten dat aangeeft geen moeite te hebben met het vinden van een werkplek echter nog steeds hoog.

Leeftijd

Wederom zien we geen grote verschillen in de totaalscore van werkplek tussen de leeftijdsgroepen. Ook voor wat betreft het voldoende leren op de werkplek en de tevredenheid over de beoordeling van het praktijkdeel verschillen de leeftijdsgroepen nauwelijks van mening. Jonge studenten hebben meer moeite met het vinden van een werkplek dan oudere studenten (jonger dan 17: 77%; 26 en ouder: 88%). Oudere studenten zijn positiever over de mogelijkheid hun werkervaringen op school te bespreken (jonger dan 17: 62%; 26 en ouder: 73%). Studenten van 17 jaar of jonger zijn meer tevreden over de begeleiding door het leerbedrijf dan studenten tussen de 22 en 25 jaar (jonger dan 17: 76%; 22-25: 69%). Ook vinden meer jonge studenten dat het contact tussen de school en het leerbedrijf voldoende is dan studenten in de leeftijd van 20 tot en met 25 jaar (jonger dan 17: 45%; 20-21 en 22-25: 38%). Het meest tevreden met de aansluiting van de theorie bij de praktijk zijn oudere studenten (60%), terwijl studenten van 20 en 21 jaar hierover het minst tevreden zijn (48%).

Handicap

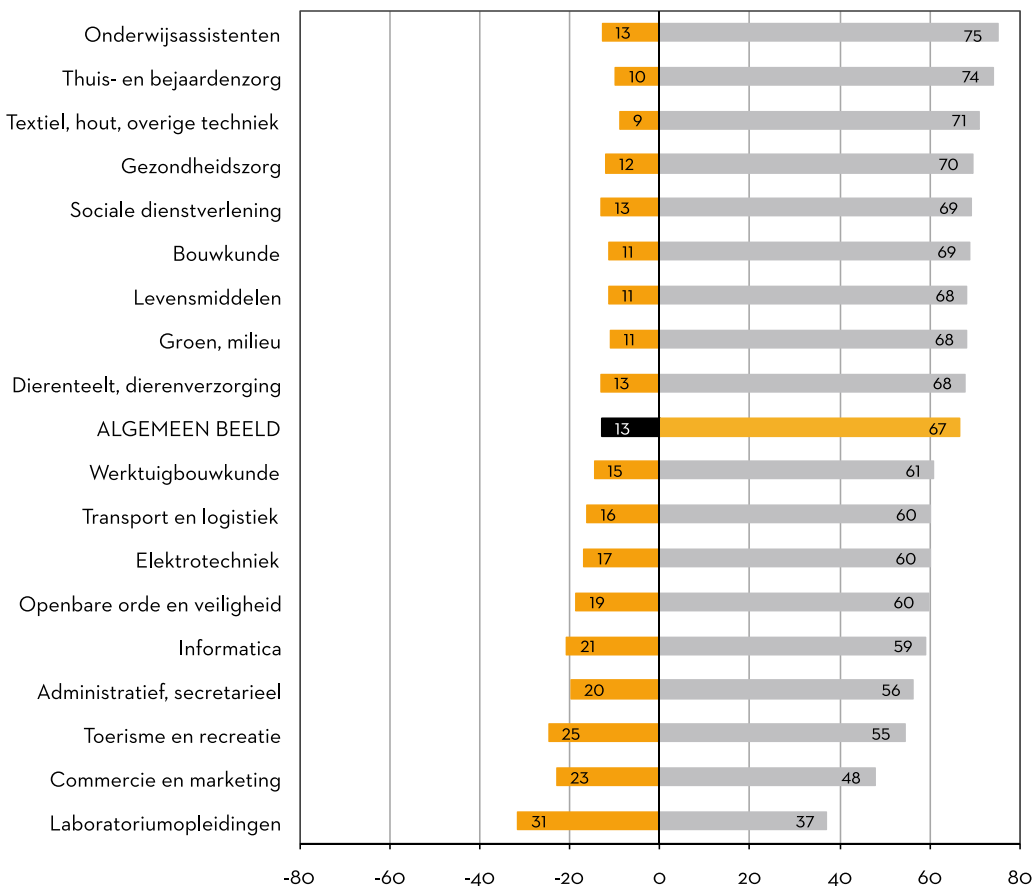
Naar handicap vinden we op zowel het totaaloordeel als op alle deelaspecten hetzelfde verschil: studenten zonder beperking zijn meer tevreden dan studenten zonder beperking.

Schooltype (roc, aoc, vakschool)

Bbl'ers op roc's, aoc's en vakscholen verschillen niet in hun totaaloordeel over de werkplek. Ook op bijna alle deelaspecten zien we geen verschillen. Alleen wat betreft de moeite die het kost om een werkplek te vinden zien we verschillen tussen de schooltypes: aoc-studenten hebben hiermee de meeste moeite (79%) en studenten van een vakschool het minst (86%).

7.2.3 VERSCHILLEN NAAR OPLEIDINGSRICHTING

In figuur 63 is het algemeen oordeel over de werkplek weergegeven naar opleidingsrichting, waarin de negen best scorende en de negen slechtst scorende opleidingsrichtingen ten opzichte van het landelijk gemiddelde zijn opgenomen. Het meest positief oordelen studenten van de opleidingen binnen de richting *onderwijsassistenten* en *thuis- en bejaardenzorg*. Een stuk minder positief oordelen studenten van de opleidingen binnen de richting *laboratoriumopleidingen*, slechts 37 procent oordeelt positief over de werkplek. Een bijna even groot deel van de studenten binnen deze opleidingsrichting is daarover ronduit negatief.

Figuur 63: Oordeel over werkplek (bbl, totaaloordeel), naar opleidingsrichting

7.3 SAMENVATTING

In dit hoofdstuk is gekeken naar de tevredenheid van studenten met betrekking tot hun stage- of werkplek. Zowel in de tevredenheid van bol'ers over hun stage als in die van bbl'ers over hun werkplek zien we een stijgende lijn. Bbl'ers zijn in het algemeen echter wel meer tevreden dan bol'ers over hun werkplek cq. stage. Over het voorbereiden op hun stage zijn bol-studenten meer tevreden dan in eerdere jaren het geval was. Vergelijken we de moeite die het heeft gekost om een stage of werkplek te vinden, dan zien we dat bol-studenten hier iets minder positief over zijn dan bbl-studenten (bol: 65% geen moeite; bbl: 82% geen moeite). Dit verschil is te verklaren vanwege de verplichting die bbl-studenten hebben om een werkplek te hebben voordat zij aan een opleiding kunnen beginnen. De kans is groot dat studenten die veel moeite hebben (gehad) met het vinden van een werkplek niet aan een bbl-opleiding beginnen. Van de bol-studenten geeft 60 procent aan tevreden te zijn met de hulp die de school heeft geboden bij het vinden van een stageplek. Deze vraag is niet eerder gesteld in de JOB-monitor en is dus niet te vergelijken met eerdere jaren. De tevredenheid over de begeleiding door het leerbedrijf is onder bol-studenten vrijwel gelijk aan die onder bbl-studenten (bol: 72%; bbl: 73%). Bol-studenten geven daarnaast aan meer tevreden te zijn dan andere jaren met de begeleiding door de school tijdens de stage (44%). De tevredenheid hierover is daarmee een stuk lager dan de tevredenheid over de begeleiding door het leerbedrijf. Dit verschil zien we ook in eerdere JOB-monitoren terug. Een meerderheid van de bbl'ers geeft aan voldoende mogelijkheden te hebben om werkervaringen te bespreken op school. Ten opzichte van de vorige monitor is dit gelijk gebleven. Een ruime meerderheid van zowel bol'ers als bbl'ers vindt dat ze genoeg leren op hun stage of leerbedrijf (bol: 78%; bbl: 81%) en zijn tevreden over de manier van beoordeling van de stage of het praktijkdeel (bol: 66%; bbl: 69%). Iets meer dan de helft van de bol-studenten (51%) en van de bbl-studenten (53%) is tevreden over de aansluiting van de op school geleerde theorie bij de praktijk. Hoewel bbl'ers dit jaar positiever zijn over het contact tussen hun school en het leerbedrijf dan voorgaande jaren, blijft het contact tussen de school en het leerbedrijf met 42 procent tevredenheid een aandachtspunt.

